

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Private opsporing hervormd: een evaluatie over de verhouding met het strafrechtelijk onderzoek

Adnan Sariyer

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Bart SPRIET

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2024
2025

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Private opsporing hervormd: een evaluatie over de verhouding met het strafrechtelijk onderzoek

Adnan Sariyer

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Bart SPRIET

Samenvatting

Op 16 december 2024 trad de langverwachte Wet op de Private Opsporing (hierna: WPO) in werking. De bedoeling was om een *future-proof* kader te creëren voor private onderzoekers, aangepast aan de uitdagingen én mogelijkheden van de 21ste eeuw.¹ Bij de totstandkoming van de WPO werd de transformatie van privédetective naar privaat onderzoeker gestructureerd aan de hand van vijf centrale krachtlijnen. Dit onderzoek focust op de eerste daarvan: het streven naar een evenwicht tussen publieke en private opsporing.

Onder de oude detectivewet was de balans tussen privaat en publiek onderzoek namelijk vaak onduidelijk. Zo konden private onderzoekers langdurige schaduwopdrachten uitvoeren of *GPS-trackers* plaatsen zonder voorafgaande toestemming van een toezichthoudende instantie, terwijl een overheidsfunctionaris onderworpen was aan streng en periodiek rechterlijk toezicht bij het gebruik van vergelijkbare technieken.

De rechtzetting van dit verstoorde evenwicht stond dan ook centraal in de hervorming. De rode draad in dit onderzoek is deze evenwichtsoefening en de mate waarin zij geslaagd is. Hiertoe worden de aard, fasering en opsporingshandelingen in private en strafrechtelijke onderzoeken stapsgewijs besproken, met het oog op een beter begrip van de relevante hervormingen. Vervolgens worden de concrete aanvaringspunten tussen een lopend strafrechtelijk- en privaat onderzoek geanalyseerd, waarna het onderzoek afsluit met een rechtsvergelijking met de Britse regelgeving inzake *private investigation*.

Het centrale thema -de evenwichtsoefening tussen private en strafrechtelijke opsporing, mede bekeken vanuit een Britse rechtsvergelijking- wordt geëvalueerd a.d.h.v. spanningsvelden die in de eerste hoofdstukken worden geïdentificeerd.

Het belangrijkste spanningsveld betreft het feit dat de Belgische wetgever geen denkoefening heeft gemaakt over mogelijke samenwerkingen tussen publieke en private speurders. In de parlementaire voorbereiding wordt gesteld dat enige vorm van politioneel-private samenwerking een risico zou vormen voor de rechtsstaat. Deze (m.i. ongeoorloofde) terughoudendheid staat in contrast met de aanpak van de Britse wetgever. Hoewel er onder het Britse rechtstelsel geringe regulering bestaat en zelfs geen vergunningsplicht geldt, worden publiek-private opsporingen daar wél toegelaten. Ondanks het feit dat het *common law*-systeem meer ruimte laat voor private initiatieven, blijft de vaststelling dat België een noodzakelijke denkoefening heeft nagelaten.

Het onderzoek besluit dan ook met een genuanceerd antwoord: positief vanuit een rechtsstatelijke invalshoek, waarbij het strafrechtelijk onderzoek strikt in publieke handen blijft; maar negatief vanuit een efficiëntiegericht perspectief, dat vertrekt vanuit de ambitie om het opsporingslandschap zo doeltreffend mogelijk te organiseren.

¹ 'Deze wet neemt onduidelijkheid weg en creëert een gelijk speelveld voor alle private speurders. Met deze noodzakelijke update van de regels, bieden we de sector van de private opsporing een *future-proof* wettelijk kader, dat is aangepast aan de uitdagingen én mogelijkheden van de 21ste eeuw.'

-Minister van Binnenlandse Zaken, Annelies Verlinden

Dankwoord

Hoewel nostalgie ver zoek is bij het naderen van de eindmeet, wil ik toch beginnen met het uitdrukken van mijn dankbaarheid tegenover de Universiteit Hasselt, prof. dr. Spriet, dhr. Everaet en mijn begeleider dhr. Van Parys. Het was een intensief traject waarin volharding centraal stond. Ik ben dankbaar dat de finish nu binnen handbereik is.

Tijdens het schrijven van deze thesis heb ik afscheid moeten nemen van Pusat. Dank je voor alles wat je voor mij betekende. Rust zacht, ik zal je nooit vergeten.

De onvoorwaardelijke liefde en toeverlaat van mijn familie vormen het fundament waarop ik dit traject heb kunnen voltooien. Mijn diepe dank gaat uit naar mijn ouders, broers en zus: jullie waren mijn houvast en toeverlaat in elke fase van dit pad. Wat jullie voor mij betekend hebben, is onbetaalbaar. Jullie kunnen altijd op mij rekenen.

Een bijzonder woord van dank gaat ten slotte uit naar mijn vrouw, die nooit is opgehouden in mij te geloven. Je onvoorwaardelijke liefde, je geduld en je begrip hebben mij door de moeilijkste momenten heen geholpen. Van het middelbaar tot aan de universiteit ben jij een constante geweest. Bedankt om er altijd te zijn.

Adnan Sariyer

Genk, 11 mei 2025

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Dankwoord	2
Inhoudsopgave	3
Definities en afkortingen	5
Inleiding	7
1. Bestanddelen van publieke en private opsporing	13
1.1 Aard van de onderzoeken	13
1.2 Onderzoeksfases	17
1.2.1 Start	17
1.2.2 Verloop	19
1.2.3 Einde	25
1.3 Opsporingshandelingen tijdens de onderzoeken	29
1.3.1 Observatie	29
1.3.2 Interview vs. verhoor	34
1.4 Tussenconclusie	40
2. Evenwichtsoefening	43
2.1 Van privédetective naar privaat onderzoeker	43
2.1.1 Definities	43
2.1.1.1 Actoren	43
2.1.1.2 Gerechtvaardigd belang	44
2.1.2 Toepassingsgebied	45
2.1.3 Controle en toezicht	46
2.1.3.1 Vergunning	46
2.1.3.2 Vergunningsvoorwaarden	48
2.1.3.3 Documentatie	50
2.1.3.3.1 Onderzoeksopdrachtendocument	50
2.1.3.3.2 Onderzoeksrapport	50
2.1.3.3.3 Onderzoeksverslagen	52
2.1.3.3.4 Inzage- en verbeteringsrecht	53
2.1.4 Toelaatbaarheid en nietigheid van bewijs uit een privaat onderzoek	54
2.1.5 Nieuw proportionaliteitsvereiste i.t.t. subsidiariteitsvereiste in strafzaken	57

2.2	Verboden handelingen voor een privaat onderzoeker	59
2.2.1	Strikte afbakening handelingsruimte.....	59
2.2.2	Einde aan vermommingen	60
2.2.3	Relatief <i>tracker</i> -verbod.....	62
2.2.4	Verbod tot meedelen verblijfplaats betrokkene	62
2.2.5	Verbod op toegang tot publieke databanken	64
2.2.6	<i>Capita selecta</i> van nieuwe beperkingen	65
2.3	Tussenconclusie	66
3.	Aangrenzende onderzoeken	67
3.1	Aanvaringspunten	67
3.1.1	Meldingsplicht.....	67
3.1.2	Opschortings- en beëindigingsbevel.....	71
3.1.3	Bevel tot overhevelen van bewijs	72
3.1.4	Reflectie samenwerkingsverbod	74
3.2	Tussenconclusie	76
4.	<i>Private investigation</i> in Engeland	77
4.1	Brits strafprocesrecht.....	78
4.1.1	De plaats van privaat onderzoek in het Brits strafprocesrecht	79
4.2	Private mogelijkheden in strafonderzoeken	79
4.2.1	<i>Disclosure</i> i.t.t. verzoek tot inzage van het strafdossier.....	79
4.2.2	<i>Witness summons</i> i.t.t. getuigenverhoor in vonnisfase.....	81
4.2.3	Verhouding met verzoek tot aanvullend onderzoek	82
4.2.4	Volledig privaat onderzoek.....	83
4.2.4.1	Relevante wetgeving	83
4.2.4.2	Vergelijking van bevoegdheden in België en Engeland.....	85
4.3	Publiek private samenwerking	86
4.4	Rechtsvergelijking met de Wet Private Opsporing.....	88
5.	Evaluatie van de spanningsvelden in het hervormd privaat onderzoek.....	89
5.1	Evenwichtsoefening: (uit) balans?	90
6.	Conclusie.....	95
7.	Bibliografie	97
7.1	België.....	97

Definities en afkortingen

EHRM:	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
K.I.:	Kamer van Inbeschuldigingstelling
MvT:	Memorie van Toelichting
OM:	Openbaar Ministerie
Oude detectivewet:	Wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé-detective.
Private speurder:	De natuurlijke persoon die activiteiten van private opsporing uitoefent i.o.v. een opdrachtgever.
Publieke speurder:	Een functionaris die, vanuit een wettelijk toegewezen bevoegdheid, opsporingshandelingen verricht i.k.v. een strafrechtelijk onderzoek, onder toezicht van de gerechtelijke overheden.
Publiek onderzoek:	Het geheel van opsporings- en vervolgingshandelingen dat wordt gevoerd door bevoegde overheidsinstanties met het oog op waarheidsvinding, de handhaving van de openbare orde of de voorbereiding van een strafvervolging, en dat plaatsvindt binnen het wettelijk kader van het strafprocesrecht.
PV:	Proces-Verbaal
WPO:	Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing.

Inleiding

1. *'Deze wet neemt onduidelijkheid weg en creëert een gelijk speelveld voor alle private speurders. Met deze noodzakelijke update van de regels, bieden we de sector van de private opsporing een future-proof wettelijk kader, dat is aangepast aan de uitdagingen én mogelijkheden van de 21ste eeuw.'*

-Minister van Binnenlandse Zaken, Annelies Verlinden

Met de inwerkingtreding van de Wet Private Opsporing (hierna: WPO) op 16 december 2024 heeft de Belgische wetgever een einde gemaakt aan de verouderde detectivewet van 1991 (hierna: oude detectivewet). De nieuwe wet beoogt een ingrijpende hervorming van de private opsporing, waarbij onder meer de beroepsvoorwaarden, onderzoekshandelingen en de verhouding tot publieke opsporingsinstanties worden hertekend. Deze hervorming kwam er niet alleen uit noodzaak tot modernisering, maar ook naar aanleiding van fundamentele bezorgdheden over het onevenwicht tussen publieke en private actoren binnen het opsporingslandschap.

Waar publieke speurders onderworpen zijn aan een strikt wettelijk kader, rechterlijke controle en het toezicht van het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter, konden private speurders in de vorige regeling op ruime schaal handelingen stellen zonder duidelijke afbakening of externe controle. Hierdoor ontstond de indruk – en in sommige gevallen de realiteit – dat private onderzoekers verder konden gaan dan hun publieke tegenhangers. Dit leidde tot een vertekend beeld van hun rol en bracht risico's mee voor de rechtsbescherming van betrokkenen en het correct functioneren van de rechtsstaat.

Deze thesis spitst zich toe op de kernvraag in welke mate de WPO tegemoetkomt aan het bestaande onevenwicht tussen publieke en private speurders. Daarbij wordt onderzocht hoe de wetgever via inhoudelijke bepalingen, controlemechanismen en afbakeningen heeft getracht een nieuw evenwicht tot stand te brengen.

2. **Probleemstelling.** België nam aanvankelijk een voortrekkersrol op zich wat betreft de regulering van private opsporing. Waar andere landen het geheel zonder wettelijke regeling stelden, of slechts beschikten over rudimentaire bepalingen omtrent privédetectives, voerde België reeds vroeg een formeel wettelijk kader in.² Desondanks bleven noodzakelijke hervormingen lange tijd uit. Enkel beperkte aanpassingen werden doorgevoerd, waardoor de wetgeving verouderd en ontoereikend werd. Hoewel de eerste aanzetten tot hervorming reeds ondernomen werden door de toenmalige minister van BiZa, bleef een daadwerkelijke doorbraak uit. Pas twintig jaar en zeven ministers later zijn de hervormingsinitiatieven uiteindelijk gerealiseerd.³

Terwijl de publieke sector in de loop der jaren werd versterkt met wetten zoals de Wet Franchimont⁴, de BOM-wet⁵ en de Salduz-wet⁶, hinkte de regulering van private speurders achterop, wat leidde tot een structureel onevenwicht. Dit had als gevolg dat private speurders in sommige gevallen eenvoudiger gevoelige onderzoekshandelingen konden uitvoeren dan hun publieke tegenhangers. Hierdoor ontstond een situatie waarin slachtoffers soms geneigd waren een privaat onderzoeker in te schakelen in plaats van een aangifte te doen bij de publieke instanties. Dit creëerde niet alleen risico's voor het functioneren van de rechtsstaat, maar droeg ook bij aan een vertekend beeld van de actieradius van private speurders.

Het beeld van de privédetective wordt vaak gevormd door fictie, waarin hij wordt voorgesteld als een speurder die zonder beperkingen opereert en buiten elk toezicht valt. Deze voorstelling heeft geleid tot de misvatting dat private speurders dezelfde of zelfs ruimere bevoegdheden kunnen genieten dan overheidsfunctionarissen. Onder de oude detectivewet was dit niet louter een misvatting, maar in bepaalde gevallen ook de praktijk. Private onderzoekers konden onder bepaalde omstandigheden verder gaan dan hun publieke tegenhangers, met name op het vlak van interviews, anonieme infiltraties en langdurige onderzoeken. Terwijl politiediensten permanent onder toezicht stonden van de procureur des Konings of de onderzoeksrechter, hadden private onderzoekers doorgaans *carte blanche*.

De WPO tracht een einde te maken aan deze ongelijkheid. De wetgever erkende expliciet dat het herstellen van het evenwicht tussen publieke en private opsporing een van de kernprincipes van de hervorming moest zijn.⁷ De introductie van termen als 'privaat onderzoeker' en 'activiteiten van

² Integraal verslag, FED. PARL. COMM. NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE BINNENLANDSE ZAKEN, DE ALGEMENE ZAKEN, DE OPOVOEDING EN HET OPENBAAR AMBT, 1990-1991, 4 juli 1991, 1678/3, 8; SOMERS B., Hoorzittingen over de evaluatie van de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective, KAMER, 2013, DOC53 2711/001, 25.

³ Sommige auteurs rekenen dit toe aan een sterke lobby bestaande uit werkgeversorganisaties die het niet wenselijk achtten dat interne audits en onderzoeken naar personeel onderhevig zouden zijn aan nog een wet die extra regels zou inlassen zoals nu het geval geworden is. Aan deze dimensie van de totstandkoming zal geen verdere aandacht geschonken worden in deze masterscriptie.; BOVÉ L., 'Privédetectives hebben vrij spel', *De Morgen*, 21 augustus 2012.; BOVÉ L., 'Geen controle op privédetectives', *De Tijd*, 21 augustus 2012.

⁴ Wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, *BS* 2 april 1998.

⁵ Wet van 6 januari 2003 betreffende de bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden, *BS* 12 mei 2003.

⁶ Wet van 13 augustus 2011 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan, *BS* 5 september 2011.

⁷ De eerste van de vijf krachtlijnen van de WPO luidt: 'evenwicht tussen publieke en private opsporing'. Meteen heeft de wetgever in de vijfde en laatste krachtlijn de focus gelegd op 'controle en toezicht' om zo de doelstellingen te beginnen en ook te eindigen met het beperken van de actieradius van een privaat onderzoeker. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 3.

private opsporing⁸ weerspiegelt dan ook een herpositionering van de sector als een professionele en gereguleerde activiteit met duidelijke juridische grenzen.⁹

Deze masterscriptie vertrekt vanuit de centrale onderzoeksvraag in welke mate de WPO een antwoord biedt op het bestaande onevenwicht tussen publieke en private speurders. Een volledige bespreking en evaluatie van de WPO valt buiten het bestek van dit onderzoek. De focus ligt dan ook op de verhouding tussen private en publieke actoren, benaderd vanuit een strafprocesrechtelijk perspectief.

3. **Maatschappelijke relevantie.** Tussen 2010 en 2016 werden slechts 33 klachten ingediend tegen private onderzoekers, waarvan de minister van BiZa stelde dat deze “vaak tot niets leidden”.¹⁰ Dit lage aantal werd tijdens de hoorzittingen over de evaluatie van de detectivewet in 2013 toegeschreven aan de aard van het beroep, waarbij het clandestiene karakter van de onderzoeksmethoden ervoor zorgde dat betrokkenen zelden wisten hoe de informatie tegen hen werd verzameld.¹¹

Hierdoor werd de rechtmatigheid van de bewijsvergaring nauwelijks betwist, tenzij in procedures waarin het bewijs een juridisch effect had, en de advocaat de kans had om op te werpen dat het bewijs mogelijks op onwettige wijze werd verkregen. In alle andere gevallen werd het normaal geacht dat een private speurder tot het uiterste mocht gaan, zonder onderhevig te zijn aan enige vorm van controle. De afwezigheid van duidelijke rechten voor de betrokkene en plichten voor de private onderzoeker vormde de basis voor de evenwichtsoefening die de wetgever met de WPO heeft uitgevoerd.

Deze aanslepende hervorming was noodzakelijk, niet alleen om mogelijke interferentie met publieke opsporing te vermijden, maar ook om de verregaande inmenging in de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen te reguleren. Door een duidelijk wettelijk kader te scheppen, tracht de wetgever een evenwicht te vinden tussen de gerechtvaardigde belangen van opdrachtgevers, de bevoegdheden van private speurders en de bescherming van fundamentele rechten, waardoor private opsporing op een transparantere en rechtmatigere wijze kan plaatsvinden.

4. **Beperkingen.** Dit onderzoek richt zich specifiek op de evenwichtsoefening tussen private en publieke onderzoekers in het licht van de WPO. Het is niet de bedoeling om een globale analyse te maken van alle vernieuwingen die de wetgever heeft ingevoerd. Gezien de aanzienlijke uitbreiding van het wettelijke kader – van 24 artikelen in de oude detectivewet naar 186 artikelen in de WPO – valt een volledige bespreking buiten het bestek van deze masterscriptie.

Ook bij de bespreking van het Brits luik in het laatste deel zal summier ingegaan worden op de werking van het *common-law* stelsel *as such*. Er zal een selectieve rechtsvergelijking gedaan worden met oog op het evalueren van de geanalyseerde spanningsvelden die naar voren komen in de eerste delen.

⁸ Dit was geen kleine bekommernis en kwam mede tot stand op vraag van de sector Zie: MvT, Parl.St. Kamer 2023-24, nr. 55-3935/001, 10.

⁹ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 6.

¹⁰ BOVÉ L., ‘Klachten tegen privédetectives leiden tot niets’, *De Tijd*, 7 december 2016.

¹¹ SOMERS B., Hoorzittingen over de evaluatie van de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective, KAMER, 2013, DOC53 2711/001, 6.

5. **Onderzoeksvragen.** De centrale onderzoeksvraag die deze masterscriptie beoogt te beantwoorden, luidt:

"In welke mate brengt de WPO balans in de spanningsvelden tussen publieke en private onderzoeken, mede vanuit rechtsvergelijkend perspectief?"¹²

Deze evaluerende onderzoeksvraag heeft tot doel na te gaan in welke mate de wetgever erin geslaagd is het bestaande onevenwicht tussen publieke en private opsporing te corrigeren. Deze evaluatie vindt plaats zowel a.d.h.v. de pijnpunten die in het kader van deze masterscriptie worden geïdentificeerd met betrekking tot de voormalige detectivewet, als in het licht van de actuele regelgeving inzake private onderzoekers naar Brits recht.

Tevens zal worden nagegaan of er voldoende waarborgen zijn ingebouwd om beide onderzoeken van elkaar te scheiden, met bijzondere aandacht voor: de meldingsplicht, het opschortingsbevel en het bevel tot overhevelen van bewijs.

Om een antwoord te kunnen formuleren op deze centrale onderzoeksvraag, zullen de volgende subonderzoeksvragen beantwoord worden:

- (1) "Wat zijn de onderdelen van een privaat onderzoek in vergelijking met een strafrechtelijk onderzoek."

Dit is een vergelijkende onderzoeksvraag, meer bepaald betreft dit een interne rechtsvergelijking, er wordt immers vergeleken binnen eenzelfde rechtsstelsel.¹³

Deze subonderzoeksvraag zal opgedeeld worden in twee onderdelen, de finaliteit is om een zicht te krijgen in welke mate de componenten van beide onderzoeken gelijkenissen vertonen:

- Wat is de aard van privaat en strafrechtelijk onderzoek in België?
- Hoe zien de fases en onderzoekstechnieken er uit in een strafrechtelijk onderzoek in vergelijking met een privaatrechtelijk onderzoek in België?

- (2) "Welke vernieuwingen heeft de WPO ingevoerd om het evenwicht tussen publieke en private onderzoeken te herstellen."

Dit is een beschrijvende onderzoeksvraag, meer bepaald zal de focus gelegd worden op de mechanismen die de wetgever heeft ingevoerd of aangepast om het evenwicht tussen beide onderzoeksvormen te herstellen.¹⁴

¹² KESTEMONT L., SCHOUKENS P. en HENDRICKX K. e.a. (eds.), *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Acco, 2021, 32.

¹³ KESTEMONT L., SCHOUKENS P. en HENDRICKX K. e.a. (eds.), *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Acco 2021, 30.

¹⁴ *Ibid.*

(3) "Wat zijn de implicaties van aangrenzende onderzoeken"

Deze beschrijvende subonderzoeksvraag richt zich op het analyseren van concrete situaties waarin privaats en strafrechtelijk onderzoek elkaar kruisen.¹⁵

(4) "Hoe worden de spanningsvelden tussen privaats en publiek onderzoek gereguleerd en in evenwicht gebracht in het Britse rechtssysteem¹⁶?"

Dit is een vergelijkende onderzoeksvraag, meer bepaald gaat het om een externe rechtsvergelijking die plaatsvindt tussen de Belgische en Britse rechtssystemen.¹⁷

6. **Methodologie.** Om te kunnen beoordelen in welke mate de WPO een evenwicht tot stand brengt in de spanningsvelden tussen publieke en private onderzoeken, wordt in deze thesis gewerkt met een combinatie van beschrijvende, evaluerende en rechtsvergelijkende onderzoeksmethoden.

In eerste instantie wordt de WPO geanalyseerd a.d.h.v. de parlementaire voorbereiding, de MvT en de uiteindelijke wettekst. Deze bronnen vormen het vertrekpunt om na te gaan op welke manier de wetgever de verhouding tussen publieke en private opsporing juridisch heeft willen afbakenen of bijsturen. Hierbij wordt onder meer stilgestaan bij de aard van private en strafrechtelijke opsporing, de structuur van een privaats en strafrechtelijk onderzoek, en de wettelijke regeling van twee kernonderzoekshandelingen: de observatie en het interview/verhoor. A.d.h.v. deze analyse wordt geëvalueerd in welke mate het private onderzoek juridisch afwijkt van — dan wel functioneel samenloopt met — het strafrechtelijke model.

Vervolgens wordt de WPO selectief geëvalueerd met bijzondere aandacht voor de visie van de wetgever over de plaats van private opsporing en in hoe het beroep eruit zal zien i.t.t. de publieke opsporingsinstanties. Deze evaluatie vertrekt vanuit de spanningsvelden die in het beschrijvende deel werden blootgelegd, en onderzoekt in welke mate de WPO daadwerkelijk bijdraagt aan het beoogde evenwicht tussen beide onderzoeksmodellen.

In het derde deel wordt onderzocht of en in welke mate de WPO toelaat dat er een parallelle interactie bestaat tussen private en publieke actoren, en of zij een wettelijk kader heeft gecreëerd dat de synergie of samenwerking reguleert. Artikelen 103 en 104 WPO worden daarbij als sleutelbepalingen beschouwd, en zullen als zodanig kritisch worden geëvalueerd in licht van hun praktische toepasbaarheid.

Tot slot wordt een externe rechtsvergelijking uitgevoerd met het Britse recht. Deze keuze is ingegeven door de fundamentele verschillen tussen het Belgische inquisitoir-accusatoire hybride model en het Britse adversaire stelsel. De rechtsvergelijking wordt op dogmatische wijze uitgevoerd, aangevuld met een functionele benadering, om zowel structurele verschillen als praktijkgerichte toepassingen in kaart te brengen. Zo wordt getoetst of bepaalde spanningsvelden in het Belgische model onvermijdelijk zijn, dan wel het gevolg van beleidskeuzes.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Het Verenigd Koninkrijk (VK) bestaat uit Engeland, Wales, Schotland en Noord-Ierland. Voor wat betreft deze masterscriptie zal worden gefocust op Engeland.

¹⁷ KESTEMONT L., SCHOUKENS P. en HENDRICKX K. e.a. (eds.), *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Acco, 2021, 31.

1. Bestanddelen van publieke en private opsporing

1.1 Aard van de onderzoeken

7. Dit hoofdstuk richt zich op onderdeel 1 van subonderzoeksvraag 2: "Wat is de aard van private en publieke opsporing in België?" Het doel is om inzicht te bieden in de bestaansredenen en het karakter van beide opsporingsvormen en hoe ze zich tot elkaar verhouden.

In dit deel wordt niet gestreefd naar een uitputtende beschrijving van private en publieke opsporing, maar naar een analytisch inzicht in hun aard en juridische inbedding. De nadruk ligt op de wijze waarop beide vormen van opsporing zijn georganiseerd, welke methoden en waarborgen daarbij gelden, en hoe ze zich verhouden binnen het Belgische rechtsbestel. Door deze focus wordt duidelijk binnen welke grenzen private opsporing kan functioneren, en op welke punten ze verschilt van de publieke strafvordering. Dit vormt de noodzakelijke basis voor het vervolg in deel 2, waarin de recente hervormingen over de spanningsvelden met publiek onderzoek worden besproken.

8. **Historische basis en evolutie van het strafprocesrecht.** Het Belgische strafprocesrecht vindt zijn oorsprong in de continentale inquisitoire traditie, waarin een onderzoeksrechter het strafonderzoek leidt met het oog op waarheidsvinding.¹⁸ Deze fase verloopt schriftelijk, geheim en zonder tegenspraak. De partijen nemen een eerder passieve rol in, terwijl in het onderzoek zowel belastende (*à charge*) als ontlatende (*à décharge*) elementen worden verzamelt.¹⁹ In de berechtingsfase daarentegen overheerst het accusatoire model: openbaar ministerie (hierna: OM) en verdediging brengen zelfstandig bewijs aan in een mondeling, openbaar en contradictoir debat. De rechter fungeert daarbij als passieve arbiter.²⁰ Deze combinatie van elementen resulteert in een hybride procesmodel dat zich onderscheidt van zowel het puur inquisitoire als het puur accusatoire systeem.²¹
9. **Opsporings- en gerechtelijk onderzoek als uiting van het hybride model.** Het hybride karakter komt naar voren in de tweedeling tussen opsporings- en gerechtelijk onderzoek. Het opsporingsonderzoek, onder leiding van het OM²², is flexibel en informeel, en leunt daardoor aan bij het accusatoire model. Tegelijk blijft het afhankelijk van initiatief en controle door de overheid, zoals in het inquisitoire systeem. Het kan zowel reactief als proactief²³ zijn en richt zich op waarheidsvinding met aandacht voor elementen *à charge* en *à décharge*. Het OM beschikt echter niet over dwangbevoegdheden; voor dergelijke maatregelen is tussenkomst van een onderzoeksrechter vereist.²⁴ In dat geval wordt beroep gedaan op een mini-onderzoek of de opening van een gerechtelijk onderzoek, dat formeel van aard is en exclusief wordt geleid door een onderzoeksrechter.²⁵

¹⁸ VAN DEN WYNGAERT C., *Kennismaking met het strafprocesrecht*, Maklu, 2010, 11-13.

¹⁹ VAN DEN WYNGAERT C., *Kennismaking met het strafprocesrecht*, Maklu, 2010, 11-13.

²⁰ DERUYCK F. en VAN LANDEGHEM Y., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Die Keure, 2021, 86.

²¹ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 6.

²² Art. 28bis Sv.

²³ Art. 28bis, §2 Sv.

²⁴ Art. 56, §1 vijfde lid Sv.

²⁵ DERUYCK F. en VAN LANDEGHEM Y., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Die Keure, 2021, 138.; VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 6.

10. **Fenomeen private opsporing.** Private opsporing ontwikkelde zich parallel aan de evolutie van het strafprocesrecht. Aanvankelijk fungeerde ze als een aanvulling op publieke handhaving, vaak ingegeven door de behoefte aan extra veiligheid of als reactie op lacunes binnen de strafrechtelijke handhaving.²⁶ Terwijl de publieke opsporing vanaf de 19e eeuw steeds strikter werd gereguleerd door de opkomst van georganiseerde politiediensten, bleef private opsporing lange tijd in een juridische schemerzone²⁷ opereren. Deze onduidelijke status gaf private speurders meer ruimte tot handelen dan hun publieke tegenhangers, maar ging gepaard met risico's op misbruik en inbreuken op fundamentele rechten. Precies deze risico's noodzaakten een wettelijk kader dat de praktijk zou inkaderen en controleren.²⁸
11. **Enter detectivewet.** De detectivewet van 1991 was de eerste stap in die richting. Ze voerde een vergunningsstelsel in en beoogde een sanering van de private opsporingssector. Hoewel dit aanvankelijk volstond, veranderde de maatschappelijke en technologische context ingrijpend. Digitalisering, toenemende bezorgdheid over privacy en de groeiende complexiteit van private onderzoeksopdrachten ondermijnden de effectiviteit van het oude kader.²⁹ De WPO, zij het met vertraging ingevoerd, vormt daarop een noodzakelijke hervorming. Ze definieert de toegelaten handelingen en verankert de private opsporing duidelijker binnen het juridische landschap.
12. **Rol van private actoren in het strafproces.** In België hebben private partijen, zoals slachtoffers, benadeelde personen en verdachten, traditioneel een eerder beperkte rol in het strafrechtelijk onderzoek.³⁰ De bevoegdheid tot opsporing en bewijsvergaring is in principe voorbehouden aan overheidsinstanties zoals het OM³¹, de politie³² en de onderzoeksrechter³³. Private partijen kunnen echter onder bepaalde voorwaarden tussenkomen, onder meer via:
- het verzoek tot opheffing³⁴;
 - het verzoek tot vervreemding of teruggave tegen betaling van een geldsom³⁵;
 - verzoeken betreffende persoonsgegevens³⁶;
 - het verzoek tot aanvullend onderzoek³⁷.

²⁶ GILL M. en HART J., 'Historical perspectives on private investigation in Britain and the US', *Security Journal* 1996, (273) 274-275; SKLANSKY D., 'The Private Police', *UCLA Law Review* 1999, (1165) 1199-1200.

²⁷ Deze juridische schemerzone is de reden geweest voor het sanerend oogmerk van de oude-detectivewet.

²⁸ DE NAUW A., 'De rol van private actoren bij de opsporing van misdrijven', *Tijdschrift voor Strafrecht* 2017, afl. 2, 119-140.

²⁹ BOVÉ L., 'Geen controle op privédetectives', *De Tijd*, 21 augustus 2012.

³⁰ De rechten van private actoren zijn de laatste jaren toegenomen door o.a. art. 21quater Sv. In het leven te roepen dat een verzoek tot aanvullend onderzoek tijdens een opsporingsonderzoek nu ook mogelijk maakt, hierover later meer Zie: VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 161.

³¹ Art. 28bis §1 Sv.

³² Art. 15 Wet van 15 augustus 1992 op het Politieambt, BS 22 december 1992.

³³ Art. 56 §1 Sv.

³⁴ Art. 28sexies Sv.; Art 61quater Sv.

³⁵ Art. 61sexies Sv.

³⁶ Art. 21quinquies §2 lid 2 Sv. Art. 61quiquies /1 Sv.

³⁷ Art 21bis Sv.; 61ter Sv.

13. **Sturingsmogelijkheden.** Hoewel het initiatief in handen blijft van de overheid, beschikken de partijen via deze procedures in zekere mate over een sturingsmogelijkheid van het onderzoek. Wordt een verzoek geweigerd door de procureur des Konings of de onderzoeksrechter, dan kunnen partijen beroep instellen bij de kamer van inbeschuldigingstelling (hierna: K.I.).³⁸ Bovendien biedt de regeling van de rechtspleging³⁹ en het onderzoek ter terechtzitting⁴⁰ een bijkomend moment waarop private actoren bijkomende onderzoeksmaatregelen kunnen vorderen voordat de zaak naar de vonnisrechter wordt verwezen.

Daarnaast bevestigt het Hof van Cassatie dat een burgerlijke partij tijdens een gerechtelijk onderzoek een private onderzoeker mag inschakelen, mits het verzamelde bewijsmateriaal relevant is voor de burgerlijke vordering en de rechten van verdediging van de verdachte worden gerespecteerd.⁴¹ Partijen kunnen bijgevolg het strafonderzoek opvolgen en een parallel onderzoek voeren m.b.v. een privaat onderzoeker, om zo hun bevindingen over te maken aan de onderzoeksrechter met als doel het lopend strafonderzoek te bevorderen.⁴²

De rol van private actoren blijft evenwel ondergeschikt en is strikt omkaderd.⁴³ Er wordt slechts een aanvullende rol voorzien, waarbij de publieke kern van het strafproces behouden blijft en geen parallelle of autonome onderzoeksbevoegdheid ontstaat zoals in het Britse strafproces dat *infra* in deel 4 besproken zal worden.⁴⁴

³⁸ Art. 61quinquies §4 en §5 SV.; Art. 61quater §5 zesde lid Sv.

³⁹ Art 127 Sv.

⁴⁰ Art. 190 Sv.

⁴¹ Cass. 24 april 2007, RW 2007-08, 1199, noot B. DE SMET.

⁴² DE SMET B., 'Deskundigenonderzoek in strafzaken' in LYSSENS T., DE BUYST D. en RONSE C., *Handboek Deskundigenonderzoek*, Kluwer, 2024, 739.

⁴³ Zoals *Infra* besproken zal worden in nr. 129 valt op te merken dat een samenlopend onderzoek onder de WPO niet altijd veel zin heeft omdat de private onderzoeker riskeert om zijn onderzoek op elk moment stil te moeten leggen door een bevel van de onderzoekende instantie.

⁴⁴ HUTSEBAUT F., 'Private opsporing en de bewijsvoering voor de (straf)rechter' in VAN OUTRIVE L., DECORTE T. en VAN LAETHEM W., *Private bewaking en opsporing en de grondrechten van de mens*, Politeia, 1995, 197-216.

14. **Buitenstaander in het strafproces.** Naar mijn oordeel laat de positie van private opsporing in België zich het best begrijpen als die van een juridische buitenstaander binnen een overwegend publiekrechtelijk systeem. Terwijl publieke opsporing ingebed is in een strafvorderlijk kader dat uitgaat van de uitoefening van staatsmacht onder rechterlijk toezicht, bevindt private opsporing zich formeel buiten dit systeem. Ze is in oorsprong niet strafvorderlijk van aard, maar burgerrechtelijk ingebed: de verhouding tussen privaat onderzoeker en opdrachtgever wordt beheerst door het contractenrecht, niet door het strafprocesrecht. Juist door die private verankering ontbreken de klassieke strafrechtelijke waarborgen⁴⁵, wat in mijn ogen een fundamenteel verschil in aard en positionering van beide opsporingsvormen tot gevolg heeft.

Toch is private opsporing niet volledig uitgesloten van het strafprocesrecht. Hoewel private onderzoekers geen strafvorderlijke bevoegdheden hebben, kunnen zij in de praktijk wel informatie aanleveren die voor het strafonderzoek relevant blijkt, bijvoorbeeld door een nieuw spoor te openen of ondersteunend materiaal te verzamelen. Net deze tussenpositie – juridisch buiten het strafproces, maar functioneel ermee verweven – verklaarde de noodzaak aan afzonderlijke bepalingen die een privaat onderzoek zou scheiden met een strafrechtelijk. De WPO bevestigt enerzijds de contractuele vrijheid van de private speurder, maar onderwerpt deze anderzijds aan strikte beperkingen in functie van de openbare orde en proportionaliteit die in deel 2 behandeld zullen worden.⁴⁶

In mijn visie neemt private opsporing zo een juridisch hybride positie in: ze is principieel toelaatbaar binnen het kader van een strafonderzoek, maar slechts voor zover ze zich beweegt binnen strikt omliggende en wettelijk gereguleerde grenzen. Er bestaat een zekere vrijheid in uitvoering, doch enkel onder het voorbehoud van toestemming of tolerantie door het OM of de onderzoeksrechter. Daarmee erkent de wetgever volgens mij het maatschappelijke nut van private speurders, zonder tegelijk afbreuk te doen aan het exclusieve karakter van het strafrechtelijk onderzoek als kernbevoegdheid van de overheid.

⁴⁵ Hieraan is de WPO tegemoet proberen te komen met het verklaren van openbare orde en de invoering van een gerechtvaardigd belang. Zie: *Infra* nrs. 62 e.v.

⁴⁶ *Infra* nrs. 99 e.v.

1.2 Onderzoeksfases

15. In wat volgt, wordt een antwoord geformuleerd op onderdeel 2 van subonderzoeksvraag 2.⁴⁷ Met name zal worden bekeken wat de fases van een privaatrechtelijk onderzoek zijn in vergelijking met een strafrechtelijk onderzoek.

Er wordt ingegaan op de gelijkenissen en verschillen tussen strafrechtelijke en private onderzoeken, met bijzondere aandacht voor hun onderscheiden fasen en toegestane onderzoekshandelingen. Gezien de omvang van dit onderzoek ligt de focus op de hoofdlijnen en de specifieke stappen van een privaat onderzoek die overeenkomsten vertonen met een strafrechtelijk onderzoek.

1.2.1 Start

16. **Initiatief.** Waar het strafrechtelijk onderzoek wordt opgestart door het openbaar ministerie op basis van het opportuniteitsbeginsel⁴⁸, gebeurt de opstart van een privaat onderzoek volledig op initiatief van een opdrachtgever die haar eigen belangen nastreeft. In het publieke kader is er geen formele procedure vereist: een klacht of proces-verbaal (hierna: PV) volstaat, waarna het parket beslist tot verdere opsporing.⁴⁹ In het private kader daarentegen zijn vormvereisten wél essentieel: het onderzoek o.a. mag geen verboden onderzoeksdomeinen betreffen, de belangen van de opdrachtgever moeten gerechtvaardigd zijn, en er dient een rechtsgeldig onderzoeksopdrachtdocument⁵⁰ te worden opgesteld. Hier komt reeds tot uiting dat het aanvangen van een strafrechtelijk onderzoek -gezien het maatschappelijk belang- evidentier is dan het aanvangen van een privaat onderzoek, dat pas kan starten nadat een private actor er een belang bij heeft.
17. **PV's en onderzoeksdossiers.** In het strafrecht wordt het onderzoek doorgaans gevoerd door de politie onder leiding van het OM, of door een onderzoeksrechter bij een gerechtelijk onderzoek. In de private sfeer voert een privaat onderzoeker het onderzoek uit, binnen een contractuele relatie met de opdrachtgever. Beide actoren moeten hun bevindingen documenteren: in het strafrecht gebeurt dat via processen-verbaal en het strafdossier; in de privaat onderzoek via een onderzoeksdossier dat verplicht bij elk dossier wordt aangemaakt.⁵¹

Daarnaast is de politie ook gehouden om misdrijven die zij zelf vaststelt, bijvoorbeeld tijdens patrouilles, onmiddellijk te melden via een PV. Voor minder ernstige misdrijven wordt evenwel aanvaard dat de politie eerst bepaalde onderzoeks- of verificatiehandelingen uitvoert alvorens het PV op te maken en ter kennis te brengen van de procureur des Konings.⁵²

⁴⁷ *Supra* nr. 5

⁴⁸ 28ter, §1 tweede lid Sv.

⁴⁹ HUYBRECHTS L., 'Aangifte van misdrijven', *Comm.Straf., Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2012, (5), 42; BEKAERT P., DESCHEPPER T. en DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 9.

⁵⁰ *Infra* nrs. 75 e.v.

⁵¹ HOFKENS J., LAMBERIGTS S. en WITVROUW S., 'De impact van de nieuwe wet private opsporing op hr-onderzoeken', *Or.* 2025/2, 64.

⁵² Vereist is hiervoor wel dat het gaat over concrete aanwijzingen inzake concrete feiten. Gaat het daarentegen over vermoedens dat er een nog niet nader bepaald misdrijf werd gepleegd en/ of zal worden gepleegd, is er sprake van een proactieve recherche. Deze vorm van onderzoek is aan bepaalde voorwaarden onderworpen en vereist steeds de toestemming van de procureur des Konings (art. 28ter, § 2 Sv.). Zie: DERUYCK F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht, 5de editie*, Die Keure, 2024, 218; BEKAERT P., DESCHEPPER T. en DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer 2024, 10; Art. 28ter, § 1, 2e Sv.

18. **Betrokkenheid van de onderzochte.** In het gerechtelijk onderzoek kunnen verdachten en slachtoffers onder bepaalde voorwaarden participeren, bijvoorbeeld via inzage of verzoeken tot onderzoekshandelingen.⁵³ Toch blijft de overheid in het strafrecht autonoom bevoegd om informatie te verzamelen zonder toestemming van de betrokkenen. In het private onderzoek daarentegen geldt in bepaalde gevallen⁵⁴ een expliciete toestemmingsvereiste. Dit is vereist bij achtergrondonderzoeken die gericht zijn op de vroegere of huidige burgerlijke staat, familiale context, financiële toestand of professionele situatie van een natuurlijk persoon of rechtspersoon.⁵⁵

Een dergelijk privaat achtergrondonderzoek mag slechts worden aangevat wanneer aan volgende cumulatieve voorwaarden is voldaan:

- de betrokkene is op de hoogte gebracht van de identiteit van de opdrachtgever, de reden van de private opsporing en de aard ervan;⁵⁶
- de betrokkene heeft expliciet zijn toestemming verleend voor het onderzoek.⁵⁷

De evenwichtsoefening tussen privaat en publiek wordt hier verder uitgewerkt door een gelijktrekking met veiligheidsonderzoeken door de overheid⁵⁸ aangaande burgers. In dit kader is de voorafgaande toestemming van de betrokkene(n) eveneens een noodzakelijke voorwaarde alvorens een veiligheidsonderzoek kan worden opgestart.⁵⁹

19. **Controle en transparantie.** Een fundamenteel verschil ligt in de controle op het onderzoek. Het strafrechtelijk onderzoek valt onder rechterlijke controle en biedt meer waarborgen voor de rechtsbescherming van de betrokkenen.⁶⁰ In een privaat onderzoek is controle voornamelijk achteraf en beperkt⁶¹, met uitzondering van specifieke gevallen waarin toestemming nodig is.⁶² Dit reflecteert het contractuele karakter van private opsporing, waarbij er minder externe controle is, maar wel een grotere verantwoordelijkheid ten opzichte van de opdrachtgever.

⁵³ DERUYCK F. en VAN LANDEGHEM Y., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Die Keure, 2021, 112.

⁵⁴ De MvT geeft een niet-uitputtende lijst van voorbeelden: sollicitanten bij een aanwerving, handelspartners, voorhuwelijksonderzoeken, huurders, enz. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 55.

⁵⁵ Art. 74 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

⁵⁶ Art. 74, 1° Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

⁵⁷ Art. 74, 2° Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

⁵⁸ Uit de bewoording van de MvT blijkt dat niet uitsluitend strafrechtelijke onderzoeken worden gevisieerd in het kader van achtergrondonderzoeken. Dit kan eveneens betrekking hebben op een antecedentenonderzoek voor een functie als ambtenaar of een sociaal onderzoek uitgevoerd door het OCMW.

⁵⁹ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 55.

⁶⁰ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 290.

⁶¹ Hoewel een continue wettigheidscontrole, zoals in een strafrechtelijk onderzoek, ontbreekt, voorziet artikel 116 WPO in toezicht door de Gegevensbeschermingsautoriteit, de politie en bevoegde inspecteurs, waarbij voornoemde inspecteurs op hun beurt onder toezicht staan van het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten. Daarnaast bepaalt artikel 101 WPO dat de rechter die de bevindingen van een private opsporing beoordeelt, nagaat of deze conform de WPO tot stand zijn gekomen.

⁶² Zoals bij interviews of achtergrondonderzoeken Zie: *Supra* nr. 18 en *Infra* nr. 50.

20. **Wisselwerking en grenzen.** Hoewel het privaats en het strafrechtelijk onderzoek formeel van elkaar onderscheiden zijn, is er in de praktijk sprake van een functionele verwevenheid die vooral in één richting werkt. In het bijzonder kunnen private onderzoeksactiviteiten aanleiding geven tot strafrechtelijke vervolging wanneer tijdens het onderzoek aanwijzingen van misdrijven aan het licht komen. In dergelijke gevallen rust er op de privaats onderzoeker een wettelijke meldingsplicht.⁶³ Omgekeerd geldt deze invloed echter niet: het openbaar ministerie of de politie kan geen privaats onderzoeker inschakelen om opsporingsdaden in hun plaats te verrichten. De rol van de privaats onderzoeker blijft beperkt tot de contractuele sfeer, met de eigen opdrachtgever als enige aansturende partij. Deze asymmetrische verhouding onderstreept het verschil in finaliteit: waar het strafrechtelijk onderzoek gericht is op waarheidsvinding en vervolging in het algemeen belang, dient het privaats onderzoek een particulier belang.

1.2.2 Verloop

21. **Bevoegdheden en rechtswaarborgen in strafrechtelijke en private opsporing.** Binnen zowel het strafrechtelijk als het privaats onderzoek wordt het verloop van het onderzoek nauw gereguleerd, zij het vanuit verschillende uitgangspunten en met uiteenlopende waarborgen.

In het strafrechtelijk opsporingsonderzoek staat de procureur des Konings centraal. Hij houdt toezicht op de wettigheid en de loyaliteit van het onderzoek en kan de politie binnen de grenzen van zijn bevoegdheden alle opdrachten geven die hij noodzakelijk acht. De bevoegdheden van het parket zijn echter begrensd: ingrijpende onderzoekshandelingen zijn exclusief voorbehouden aan de onderzoeksrechter.⁶⁴

Indien de onderzoeksrechter wordt gevat, en er geen sprake is van een mini-onderzoek, gaat het onderzoek over naar een gerechtelijk onderzoek, dat zich onderscheidt door ruimere dwangbevoegdheden en een grotere participatie van procespartijen. De procureur des Konings kan vanaf dat moment niet langer zelfstandig onderzoeksdaaden bevelen, maar enkel nog verzoeken indienen bij de onderzoeksrechter, waarbij betwistingen kunnen worden voorgelegd aan de KI.⁶⁵

22. **Verskil in structuur en finaliteit.** In de private opsporing zien we een heel andere structuur: hier berust het onderzoek op een contractuele relatie tussen opdrachtgever en privaats onderzoeker, binnen de grenzen van de WPO. Anders dan in het publieke kader, waar het algemeen belang centraal staat, wordt het private onderzoek gevoerd in functie van het belang van de opdrachtgever. Toch is ook hier de bewegingsvrijheid sterk ingeperkt.⁶⁶

Gezien het feit dat private onderzoekers zich frequent in het privéleven van derden begeven, achtte de wetgever het noodzakelijk om specifieke waarborgen op te leggen ter bescherming van de fundamentele rechten van betrokkenen. Een centrale norm hierin is de proportionaliteitstoets: elke

⁶³ De meldingsplicht wordt *Infra* behandeld in nrs. 124 e.v.; MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 55.

⁶⁴ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 150-151; BEKAERT P., DESCHEPPER T., DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 11.

⁶⁵ DERUYCK F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht, 5de editie*, Die Keure, 2024, 116-118; DE BEKAERT P., DESCHEPPER T., DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 20.

⁶⁶ HOFKENS J., LAMBERIGTS S. en WITVROUW S., 'De impact van de nieuwe wet private opsporing op hr-onderzoeken', *Or.* 2025/2, 64.

opsporingshandeling en elke verwerkte informatie moet toereikend, maar beperkt blijven tot wat noodzakelijk is voor het doel van het onderzoek.

De Memorie van Toelichting illustreert dit met een concreet voorbeeld: bij een onderzoek naar een diefstal binnen een onderneming mag het onderzoeksrapport enkel de persoonsgegevens van de vastgestelde dader bevatten. Andere personen die tijdens het onderzoek verdacht leken maar uiteindelijk geen betrokkenheid bleken te hebben, mogen niet worden vermeld. Indien beeldmateriaal wordt gebruikt, moeten niet-betrokken personen onherkenbaar worden gemaakt.⁶⁷

Hoewel het proportionaliteitsbeginsel in de private opsporing vooral contractueel en wettelijk wordt begrensd vertoont dit een duidelijke parallel met het proportionaliteitsbeginsel binnen het strafrechtelijk onderzoek. Ook daar vormt proportionaliteit een onmisbare toetssteen, waarbij de inbreuk op rechten en vrijheden steeds noodzakelijk moet zijn ten opzichte van het nagestreefde maatschappelijk belang.

Zo ontstaat, ondanks het verschil in aard en finaliteit, een duidelijke gemeenschappelijke focus binnen zowel publieke als private onderzoekspraktijken op de principes van wettigheid, proportionaliteit en bescherming van individuele rechten.

23. **Proportionaliteitstoets.** Daarnaast moet elke opsporingshandeling en de verwerkte informatie in een rapport toereikend, maar beperkt blijven tot wat noodzakelijk is voor het doel van het onderzoek. De MvT illustreert dit met een voorbeeld: bij een onderzoek naar een diefstal binnen een onderneming volstaat het om enkel de persoonsgegevens van de dader in het rapport op te nemen. Andere personen die tijdens het onderzoek verdacht leken, maar uiteindelijk niet betrokken bleken te zijn, mogen niet worden vermeld. Indien er beeldmateriaal wordt gebruikt, moeten niet-betrokken personen onherkenbaar worden gemaakt.⁶⁸
24. **Vereiste van concrete aanwijzingen en proactieve recherche.** Een fundamenteel principe binnen het strafrechtelijk opsporingsonderzoek is dat concrete aanwijzingen omtrent een specifiek strafbaar feit noodzakelijk zijn alvorens onderzoeksdaeden mogen worden gesteld.⁶⁹ Dit vereiste waarborgt dat de overheid niet op basis van vage vermoedens ingrijpende opsporingsmaatregelen inzet. Wanneer echter slechts sprake is van algemene vermoedens of risico's dat misdrijven zich in de toekomst zouden kunnen voordoen, gaat het om proactieve recherche. Deze vorm van opsporing is wettelijk toegelaten, maar onder strikte voorwaarden, en vereist extra toezicht.⁷⁰

In de private opsporing bestaat een gelijkaardig principe: ook hier mag een onderzoeker slechts handelen binnen de grenzen van een duidelijke onderzoeksopdracht en binnen een wettelijk toegelaten onderzoeks domein, waarbij *fishing expeditions* naar zaken die niet zijn afgesproken in het onderzoeksopdrachtdocument in beginsel⁷¹ niet toegelaten zijn.

⁶⁷ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, nr. 55-3935/001, 54.

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ VANDEPLAS A., 'Proactieve recherche' in *Comm.Straf.*, 2003, afl. 43, 3; BEKAERT P., DESCHEPPER T. en DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 12.

⁷⁰ VANDEPLAS A., 'Proactieve recherche' in *Comm.Straf.*, 2003, afl. 43, 4; BEKAERT P., DESCHEPPER T. en DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 10; art. 28ter, § 1, 2e Sv.

⁷¹ Als men een strafrechtelijk feit ontdekt dient men dit wel te melden aan het OM. Zie: Art. 102 eerste lid Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

25. **Geheimhouding en beperkte participatiemogelijkheden in het opsporingsonderzoek.** Het strafrechtelijk onderzoek verloopt geheim en niet-tegensprekelijk. Noch de verdachte, noch het slachtoffer worden standaard betrokken bij de onderzoeksvoering. Wel wordt sinds de invoering van de Salduz-wet voorzien in het recht van de verdachte om reeds tijdens het eerste verhoor bijstand van een advocaat te genieten. Toch verleent dit geen verdergaand participatierecht tijdens de opsporingsfase.⁷²

Slachtoffers kunnen zich laten registreren als benadeelde partij, waardoor zij op de hoogte blijven van de stand van het onderzoek, maar ook zij verkrijgen in deze fase geen actief inspraakrecht.

Binnen de private opsporing is geheimhouding nog strikter: Alle gegevens die zij in het kader van hun opdracht verzamelen, zijn vertrouwelijk en mogen uitsluitend worden gebruikt voor de uitvoering van die specifieke opdracht. De opdrachtgever mag de informatie uit het onderzoeksrapport enkel delen met derden indien dit strikt noodzakelijk is voor de verdediging van zijn gerechtvaardigde belangen, zoals vastgelegd in het onderzoeksopdrachtdocument. Het openbaar maken van deze gegevens is uitdrukkelijk verboden.⁷³

Tenzij expliciete toestemming vereist is in de situatie van een interview of een achtergrondonderzoek, verloopt het onderzoek dus volledig zonder kennis of participatie van de onderzochte partij.⁷⁴

De grote uitzonderingen op deze geheimhoudingsplicht vormt de meldingsplicht voor misdrijven, waarbij gerechtelijke of bestuurlijke overheden onder bepaalde omstandigheden zelfs inlichtingen kunnen opvragen bij een privaat onderzoeker.⁷⁵

26. **Naar een evenwichtiger opsporingsonderzoek.** Een belangrijke evolutie in het wettelijk kader betreft de invoering van een verplicht *à charge* en *à décharge*-onderzoek door de wet van 18 januari 2024.⁷⁶ Dit betekent dat niet enkel belastende, maar ook ontlastende elementen moeten worden onderzocht. Hiermee wordt een correctie aangebracht op eerdere rechtspraak, waarin het OM niet verplicht was actief ontlastend onderzoek te voeren.⁷⁷

In de private opsporing bestaat er m.i. een gelijkaardige verplichting tot volledige en waarheidsgetrouwe verslaggeving: ook elementen die in het nadeel van de opdrachtgever kunnen werken, moeten correct en volledig worden gedocumenteerd. De opdrachtgever is achteraf natuurlijk niet verplicht om er gevolg aan te geven.

⁷² VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 192; BEKAERT, P., DESCHEPPER, T. en DE MEESTER, T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 12.

⁷³ HOFKENS J., LAMBERIGTS S. en WITVROUW S., 'De impact van de nieuwe wet private opsporing op hr-onderzoeken', *Or.* 2025/2, 65.

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ *Infra* nrs. 135 e.v.

⁷⁶ Wet van 18 januari 2024 om justitie menselijker, sneller en straffer te maken, *BS* 26 januari 2024.

⁷⁷ Zie tweede zin van art. 28bis, § 1, eerste lid Sv., zoals toegevoegd door art. 2 van de Wet van 18 januari 2024 om justitie menselijker, sneller en straffer te maken III, *BS* 26 januari 2024; GwH 25 juni 2020 nr. 97/2020; BEKAERT P., DESCHEPPER T., DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 12.

27. **Versterkte toegang tot rechterlijke controle tijdens het opsporingsonderzoek.** De controle op het opsporingsonderzoek is aanzienlijk versterkt door de wet van 27 maart 2024.⁷⁸ Verdachten en benadeelde partijen kunnen voortaan bijkomende onderzoeksdaaden verzoeken, waarop de procureur des Konings binnen een vastgestelde termijn moet beslissen. Weigert de procureur het verzoek, dan kan beroep worden ingesteld bij de KI. Deze hervorming doorbreekt het vroegere model waarin het OM soeverein het verloop van het onderzoek bepaalde zonder rechterlijke toetsing.

28. **Rechterlijk toezicht bij langdurige opsporingsonderzoeken.** Specifiek voor langdurige opsporingsonderzoeken voorziet de wet van 6 december 2022⁷⁹ in een bijkomend controlemechanisme. Indien een opsporingsonderzoek meer dan één jaar aanhoudt, kan de verdachte of de benadeelde partij een gemotiveerd verzoek indienen bij de KI. Deze kan het OM dwingen om een vervolgingsbeslissing te nemen of bijkomende onderzoeksdaaden te stellen. Zo wordt vermeden dat dossiers zonder duidelijke richting blijven aanslepen, hetgeen in het verleden aanleiding gaf tot kritiek op inertie en rechtsverzaking.⁸⁰

De controle door de KI beperkt zich echter niet tot opsporingsonderzoeken. Ook binnen het gerechtelijk onderzoek speelt zij een fundamentele rol. De KI houdt toezicht op het verloop van het onderzoek en kan zowel op verzoek van procespartijen als ambtshalve ingrijpen. Wanneer een gerechtelijk onderzoek meer dan een jaar aansleept, kan een verzoek tot beoordeling van het verdere verloop worden ingediend.⁸¹

In licht van mijn onderzoek valt op dat dergelijke waarborgen tegen inertie volledig ontbreken binnen private opsporing. Het enige wat een opdrachtgever kan doen in dergelijke gevallen is zich beroepen op verbintenisrechtelijke ontbindingsgronden en *in extremis* het contract stopzetten vanwege niet-nakoming van de contractuele verbintenis.⁸² Hierom is het m.i. aangewezen om een tijdsbestek te voorzien in het onderzoeksopdrachtendocument waarin de opsporing afgerond zou moeten worden.

29. **Procesparticipatie en waarborgen binnen het gerechtelijk onderzoek.** Binnen het gerechtelijk onderzoek, dat wordt geleid door een onderzoeksrechter, verkrijgt de in verdenking gestelde formeel procesparticipatierechten vanaf het ogenblik van zijn in verdenkingstelling⁸³. Dit omvat onder meer het recht op inzage in het strafdossier⁸⁴ en het recht om bijkomende onderzoeksdaaden te verzoeken⁸⁵.

Ook de burgerlijke partij geniet van deze participatiemogelijkheden, waardoor het gerechtelijk onderzoek m.i. meer opportuniteiten biedt voor privaat onderzoek dan het opsporingsonderzoek.

⁷⁸ Wet van 27 maart 2024 houdende bepalingen inzake digitalisering van justitie en diverse bepalingen Ibis, BS 29 maart 2024.

⁷⁹ Wet van 6 december 2022 om justitie menselijker, sneller en straffer te maken Ibis, BS 21 december 2022.

⁸⁰ Art 5 Wet van 6 december 2022 om justitie menselijker, sneller en straffer te maken Ibis, BS 21 december 2022. j.o. Art. 28decies eerste lid Sv.

⁸¹ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 290; BEKAERT P., DESCHEPPER T. en DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 21.

⁸² Art. 5.224 BW.

⁸³ Art. 61bis Sv.

⁸⁴ Art. 61ter Sv.

⁸⁵ Art. 61quinquies Sv.

30. **Participatie private partijen tijdens een gerechtelijk onderzoek.** Een essentieel kenmerk van het gerechtelijk onderzoek is de mogelijkheid voor zowel de inverdenkinggestelde als de burgerlijke partij om al tijdens het vooronderzoek te participeren. Dit vertaalt zich onder meer in het eerder vermelde recht op inzage in het strafdossier⁸⁶ en het recht om bijkomende onderzoekshandelingen te verzoeken.⁸⁷ De inverdenkingstelling vormt hierbij een cruciaal moment, aangezien het de formele kennisgeving inhoudt dat er ernstige aanwijzingen van schuld bestaan tegen een persoon.⁸⁸

Deze procespositie biedt m.i. een mogelijkheid om, binnen de grenzen van het gerechtelijk onderzoek, een eigen privaat onderzoek te voeren. Indien partijen menen dat het strafonderzoek tekortschiet, kunnen zij private speurders inschakelen om aanvullend feitenmateriaal te verzamelen. Dit materiaal kan vervolgens, mits correct verkregen en gemeld, worden ingebracht in het gerechtelijk onderzoek ter ondersteuning van een verzoek tot aanvullende onderzoeksdaden.⁸⁹ Zo ontstaat een wisselwerking waarin privaat onderzoek kan functioneren als ondersteunend instrument binnen de publieke strafprocedure, zonder de fundamentele waarborgen van het gerechtelijk onderzoek te ondermijnen.

Dit geldt niet alleen voor het onderbouwen van verzoeken tot bijkomende onderzoeksdaden, maar ook voor de uitbreiding van de saisine van de onderzoeksrechter, bijvoorbeeld na een burgerlijke partijstelling met betrekking tot samenhangende feiten.⁹⁰ Het gebruik van dergelijk aanvullend materiaal is echter strikt onderworpen aan wettelijke meldingsverplichtingen en proportionaliteitseisen, om de integriteit en onpartijdigheid van het gerechtelijk onderzoek te waarborgen.

31. **Sanctionering van onrechtmatige onderzoeksdaden.** Naast haar toezichthoudende taak beschikt de KI over de bevoegdheid om onrechtmatige onderzoeksdaden te sanctioneren. Zij kan onrechtmatig verkregen bewijselementen uit het strafdossier weren (art. 235bis Sv.) en kan het verval van de strafvordering uitspreken in gevallen van verjaring of schending van het recht op behandeling binnen een redelijke termijn. Deze controle versterkt de juridische zuiverheid van het gerechtelijk onderzoek en bewaakt de fundamentele rechten van verdachten en slachtoffers.
32. **Onderzoeksmethodes en beperkingen.** De WPO legt vast welke methodes, procedures en middelen niet mogen worden gebruikt om gegevens te verzamelen. Een fundamenteel principe is dat de vaststellingen van een privaat onderzoeker op een rechtmatige wijze moeten zijn verkregen en voldoende onderbouwd moeten zijn. Indien er twijfel bestaat over de juistheid van bepaalde gegevens, moet dit expliciet in het onderzoeksrapport worden vermeld.

⁸⁶ Art. 61ter Sv.

⁸⁷ Art. 61quinquies Sv.

⁸⁸ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 132 j.o. Art. 61bis Sv.; BEKAERT, P., DESCHEPPER, T en DE MEESTER, T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 21.

⁸⁹ Cass. 24 april 2007, RW 2007-08, 1199, noot B. DE SMET.

⁹⁰ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 172.

33. **Verboden praktijken: provocatie en misleiding.** De WPO introduceert een aantal nieuwe beperkingen, waaronder een algemeen verbod op provocatietechnieken en listen. Dit betekent dat een privaatsonderzoeker een betrokkene niet mag aanzetten tot handelingen die deze zonder zijn tussenkomst niet zou hebben gesteld. Daarnaast geldt ook een strikt verbod op misleiding over de eigen identiteit: een privaatsonderzoeker mag zich niet expliciet of impliciet voordoen als iemand met een andere hoedanigheid of beroep dan die van privaatsonderzoeker.

Deze beperkingen sluiten nauw aan bij het provocatieverbod in het strafrechtelijk onderzoek.⁹¹ Ook in het strafprocesrecht geldt dat de overheid geen handelingen mag uitlokken die zonder inmenging niet zouden hebben plaatsgevonden. Indien overheidsinstanties toch provocerende tactieken gebruiken, kan dit leiden tot de nietigheid van het bewijs en zelfs de verval van de strafvordering, wegens schending van het recht op een eerlijk proces.⁹²

Het is terecht dat deze norm nu ook naar private opsporing wordt doorgetrokken. Hoewel private onderzoekers opereren vanuit een contractuele opdracht en niet namens de overheid handelen, kunnen ook zij diep ingrijpen in de rechten van derden.

34. **Nieuwe feiten.** Wanneer de onderzoeksrechter tijdens zijn onderzoek nieuwe strafbare feiten vaststelt, is hij verplicht de procureur des Konings hiervan onmiddellijk op de hoogte te stellen.⁹³ Enkel de procureur kan beslissen of deze feiten aan het lopende gerechtelijk onderzoek worden toegevoegd via een afzonderlijke akte, de uitbreidende vordering. Deze procedure voorkomt dat de onderzoeksrechter zelf het initiatief tot vervolging neemt, wat zijn onpartijdigheid in het gedrang zou kunnen brengen.⁹⁴

Een vergelijkbare plicht bestaat binnen de private opsporing. Indien een privaatsonderzoeker tijdens de uitvoering van zijn opdracht aanwijzingen ontdekt van een mogelijk strafbaar feit, is hij gehouden deze informatie te melden aan de bevoegde autoriteiten. Deze meldplicht vormt een belangrijke uitzondering op bovengenoemde geheimhoudingsplicht die op private speurders rust en zal *Infra* verder besproken worden in nrs. 122 e.v.

⁹¹ Art. 30 V.T. Sv.

⁹² SCHUERMANS F., 'Verboden provocatie' in *T.Strafr.* 2011, afl. 3, 212-213.

⁹³ Art. 56, §1 Sv.

⁹⁴ DE SMET B. *Deskundigen in het strafproces. Algemene beginselen*, Kluwer, 2015, 10.

1.2.3 Einde

35. **Opties voor beëindiging.** In het strafrecht rust de beslissingsmacht na het opsporingsonderzoek bij het OM. De procureur des Konings beschikt over verschillende opties: seponering van de zaak (eventueel herroepbaar bij nieuwe elementen), een rechtstreekse dagvaarding, of het voorstellen van alternatieve afhandelingsvormen zoals de minnelijke schikking (art. 216bis Sv.) en de bemiddeling en maatregelen (art. 216ter Sv.).⁹⁵

Indien het dossier werd overgemaakt aan een onderzoeksrechter, verschuift de procedurele verantwoordelijkheid naar het gerechtelijk onderzoek. De onderzoeksrechter voert dan autonoom onderzoekshandelingen uit onder toezicht van de kamer van inbeschuldigingstelling (KI), maar kan geen sepot uitspreken.⁹⁶ Na afronding van het onderzoek wordt het dossier via een beschikking tot mededeling terug overgemaakt aan het Openbaar Ministerie, dat een eindvordering opstelt met het oog op doorverwijzing of buitenvervolginstelling. De uiteindelijke beslissing ligt bij de raadkamer, die zich hierover uitsprekt na inzage in het dossier en het aanhoren van de partijen.⁹⁷

In het private traject blijft de opdrachtgever exclusief bevoegd voor de finale beslissing, zonder rechterlijke toetsing, maar wel met een meldingsplicht tegenover de betrokkenen. Na ontvangst van het eindrapport beschikt de opdrachtgever over een termijn van dertig dagen om te beslissen of hij al dan niet gevolg geeft aan de onderzoeksbevindingen. Indien geen verdere actie wordt ondernomen, moeten de rapporten en verzamelde gegevens worden vernietigd, behoudens bij aantoonbaar gerechtvaardigd belang.⁹⁸ In tegenstelling tot de herroepbare sepotbeslissing binnen het strafrecht, is deze private vorm van afsluiting definitief en vindt zij plaats zonder externe controle.

36. **Administratieve verplichtingen.** In beide onderzoekscontexten wordt het afsluiten van het dossier voorafgegaan door schriftelijke verslaggeving. In het strafrecht betreft dit enerzijds de eindvordering van de procureur, anderzijds -in geval van een gerechtelijk onderzoek- de beschikking tot mededeling van de onderzoeksrechter (art. 127 Sv.), die zonder conclusies of advies aan het OM wordt overgemaakt. Deze documenten vormen de basis voor de behandeling door de raadkamer.⁹⁹

Binnen de private opsporing verplicht de WPO de opdrachthouder tot het opstellen van een eindrapport binnen een maand na de laatste onderzoeksverrichting. Dit rapport bevat onder meer de identificatie van de betrokkenen, de onderzoeksperiode, een overzicht van de onderzoekshandelingen en een verwijzing naar het opdrachtenregister. Hoewel de vormelijke vereisten verschillen, vervullen beide documenten een gelijkaardige functie: ze dienen als beslissingsgrondslag en markeren het einde van het actieve onderzoek.¹⁰⁰

⁹⁵ DERUYCK F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht, 5de editie*, Die Keure, 2024, 65; DE WOLF T., LINERS A. en VANDERHEIDEN K., *Zakboekje Strafprocesrecht*, Kluwer, 2023, 153.

⁹⁶ GIACOMETTI M., PIRSON V. en VANDERMEERSCH D., *Actualités en procédure pénale: de l'audition à l'exécution*, Anthemis 2020, 81. ; DE WOLF T., LINERS A. en VANDERHEIDEN K., *Zakboekje Strafprocesrecht*, Kluwer, 2023, 153-154.

⁹⁷ DERUYCK F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht, 5de editie*, Die Keure, 2024, 215.

⁹⁸ Bijvoorbeeld: De vernietiging van documentatie zodra een sollicitant is aangeworven in kader van een privaat onderzoek voor een aanwerving.

⁹⁹ DERUYCK F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht, 5de editie*, Die Keure, 2024, 218; BEKAERT P., DESCHEPPER T. en DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 22.

¹⁰⁰ *Supra* nrs. 79 e.v.

Een belangrijk onderscheid situeert zich in de bewaring van deze documenten. Waar strafrechtelijke dossiers doorgaans langdurig worden bewaard om heropening of vervolging bij nieuwe elementen mogelijk te maken, kent de WPO kortere bewaartermijnen: het opdrachtenregister¹⁰¹ dient vijf jaar bewaard te blijven, terwijl het onderzoeksdossier slechts drie jaar beschikbaar blijft.¹⁰² Het eindrapport mag enkel langer worden bijgehouden indien er een gerechtvaardigd belang¹⁰³ of wettelijke verplichting bestaat. Deze relatief korte termijnen kunnen de rechtszekerheid ondermijnen, vooral in geschillen waarin het rapport pas op een later tijdstip relevant wordt. De verplichte vernietiging van gegevens sluit ook hergebruik uit, wat opvolgonderzoeken ernstig bemoeilijkt.

37. **Participatiemogelijkheden.** Een cruciaal verschil tussen beide trajecten betreft de rechtswaarborgen voor betrokkenen. In het strafrechtelijk onderzoek beschikken zowel verdachten als burgerlijke partijen over formele participatierechten, verankerd in het beginsel van tegenspraak en het recht op verdediging. Na afronding van het gerechtelijk onderzoek wordt het dossier voorgelegd aan de raadkamer in het kader van de regeling der rechtspleging. Enkel de verdachten en feiten opgenomen in de eindvordering van het OM worden daarbij in behandeling genomen. Alle procespartijen, inclusief de verdachte en de burgerlijke partij, worden minstens vijftien dagen vooraf opgeroepen, of drie dagen bij voorlopige hechtenis. Tijdens deze periode verkrijgen zij inzage in het volledige strafdossier en kunnen zij een verzoek tot bijkomend onderzoek indienen.¹⁰⁴ Indien zo'n verzoek wordt ingediend, wordt de behandeling van de zaak geschorst totdat de onderzoeksrechter of de kamer van inbeschuldigingstelling hierover definitief heeft geoordeeld. Nadien wordt de zaak opnieuw geagendeerd; verdere onderzoeksverzoeken zijn dan in principe uitgesloten, tenzij nieuwe feiten of verdachten aan het dossier worden toegevoegd.¹⁰⁵

Het private onderzoek daarentegen kent in beginsel geen actieve participatie van betrokkenen tijdens het onderzoek. Tenzij voorafgaande toestemming vereist is (bijvoorbeeld bij interviews¹⁰⁶ of achtergrondonderzoeken¹⁰⁷), worden de betrokken personen pas na afronding van het onderzoek geïnformeerd. Indien de opdrachtgever beslist gevolg te geven aan het rapport, moet hij de betrokkenen schriftelijk op de hoogte stellen van hun rechten, waaronder inzage, correctie en verwijdering van persoonsgegevens.¹⁰⁸ Deze *ex post*-kennisgeving benadrukt het informatief en niet-bestraffend karakter van het privaat onderzoek, maar kan wel knellen met het gebrek aan inspraakmogelijkheden tijdens het onderzoeksproces.

¹⁰¹ Indien de opdrachtgever tegelijkertijd de werkgever van de privaat onderzoeker is, bijvoorbeeld in een interne dienst, moet er krachtens artikel 66, §2 WPO een opdrachtenregister bijgehouden worden.

¹⁰² Art. 66 §2 en 100 eerste lid Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

¹⁰³ "Zo zal een rapport naar aanleiding van een antecedentenonderzoek van een sollicitant, niet langer kunnen bewaard worden vanaf het ogenblik dat de opdrachtgever een beslissing heeft genomen over zijn aanwerving." Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 54.

¹⁰⁴ DERUYCK F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, 5de editie, Die Keure, 2024, 124.

¹⁰⁵ DERUYCK F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, 5de editie, Die Keure, 2024, 130.

¹⁰⁶ *Infra* nrs. 47 e.v.

¹⁰⁷ *Infra* nr. 86.

¹⁰⁸ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 8.

38. **Invloed van betrokkenen op de afhandeling.** Een belangrijk verschil tussen strafrechtelijk- en privaats onderzoek situeert zich tenslotte in de mate van sturingsmogelijkheid voor de betrokken partijen. In het strafrecht beschikt een benadeelde over twee krachtige instrumenten om de strafvordering in gang te zetten of te beïnvloeden, met name de klacht met burgerlijke partijstelling en de rechtstreekse dagvaarding. In het eerste geval leidt de klacht automatisch tot de opening van een gerechtelijk onderzoek onder leiding van de onderzoeksrechter. In het tweede geval kan de benadeelde partij de verdachte rechtstreeks dagvaarden voor de politierechtbank of correctionele rechtbank, zij het enkel voor inbreuken die geen misdaden uitmaken.¹⁰⁹

Binnen de private opsporing ontbreekt dergelijke juridische hefboom. De opdrachtgever bepaalt eenzijdig de opstart, omvang en richting van het onderzoek. Betrokken derden hebben geen formeel participatierecht, tenzij zij vooraf expliciet toestemming hebben gegeven, zoals bij achtergrondonderzoeken. De WPO voorziet wel in transparantie na afloop van het onderzoek, via een kennisgevingsverplichting¹¹⁰ waarbij betrokkenen worden geïnformeerd over hun rechten op inzage, correctie en verwijdering van gegevens. Deze verplichting treedt echter pas in werking na afronding van het onderzoek, zodat van actieve participatie of tegenspraak tijdens het onderzoeksproces geen sprake is.

¹⁰⁹ DERUYCK F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht, 5de editie*, Die Keure, 2024, 124-125 ; BEKAERT P., DESCHEPPER T. en DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024, 16.

¹¹⁰ *Supra* nr. 37

1.3 Opsporingshandelingen tijdens de onderzoeken

39. Dit hoofdstuk beantwoordt een deel van de tweede subonderzoeksvraag: "Wat zijn de onderdelen van een privaat onderzoek in vergelijking met een strafrechtelijk onderzoek?"¹¹¹

Met de invoering van de WPO zijn observaties en interviews, die voorheen ongereguleerd maar gangbaar waren in de praktijk, nu expliciet vastgelegd binnen een wettelijk kader. In wat volgt worden deze methoden geanalyseerd en functioneel vergeleken met hun toepassing binnen het strafrechtelijk onderzoek.

1.3.1 Observatie

40. Observatie vormt een gemeenschappelijk instrument binnen zowel het privaat als het strafrechtelijk onderzoek, maar het normatief kader, de toegelaten technieken en de mate van toezicht verschillen fundamenteel. Deze paragraaf biedt een geïntegreerde analyse van beide regimes.

41. **Nieuw juridisch kader en definitie.** Observatie wordt in artikel 2, 11° WPO omschreven als "*het gade slaan en/of het volgen van een persoon zonder dat deze daarvan op de hoogte is of kennis heeft van de hoedanigheid of het doel van degene die observeert en dit met het oog op het gebruik van de bevindingen op basis van het aldus geobserveerde gedrag in het kader van een opdracht van private opsporing*".

Deze definitie biedt een duidelijke afbakening van wat onder private observatie valt en corrigeert de vroegere verwarring met het strafrechtelijk begrip observatie zoals bedoeld in art. 47sexies, §1 Sv., waar sprake is van "*het stelselmatig waarnemen [...] van één of meerdere personen, hun aanwezigheid of gedrag, of van bepaalde zaken, plaatsen of gebeurtenissen*".

De WPO beoogt hiermee expliciet een eigen juridisch kader te creëren voor observatie in het private domein, los van het bijzondere opsporingsregime dat geldt binnen het strafprocesrecht.¹¹² Observatie in een strafrechtelijke context verwijst immers naar het systematisch waarnemen van personen, gedragingen of locaties, met variaties afhankelijk van duur, doel, gebruikte middelen en intensiteit.¹¹³ Indien voldaan is aan bepaalde voorwaarden (zoals stelselmatigheid of gebruik van technische hulpmiddelen), is een voorafgaande machtiging en gerechtelijk toezicht vereist.

Het stelselmatig karakter van observatie heeft in de private context dus een andere betekenis en draagwijdte dan in het strafrecht. Door beide regimes strikt van elkaar te onderscheiden, bevestigt de wetgever dat private observatie onderworpen is aan een autonoom normatief kader, met eigen definities, grenzen en toepassingsvoorwaarden.

¹¹¹ *Supra* nr. 5.

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ Art. 47sexies, §1 eerste lid Sv.

42. Toegestane vormen en beperkingen

Politieel wordt observatie onderverdeeld in:

- statische of dynamische observatie¹¹⁴;
- langdurige of kortstondige observatie¹¹⁵;
- defensieve of offensieve observatie¹¹⁶;
- observatie met of zonder hulpmiddelen¹¹⁷;
- contraobservatie¹¹⁸;
- internationale observatie¹¹⁹.

Binnen een privaat onderzoek zullen in de praktijk enkel statische en dynamische observaties kunnen worden toegepast. De wetgever maakt in de parlementaire werken geen melding van andere observatiemethoden, wat erop wijst dat technieken zoals contraobservatie, offensieve observatie of internationale observatie voorbehouden blijven aan politiediensten. Bovendien hebben deze meer verregaande methodes een uitgesproken strafrechtelijk karakter en vereisen ze vaak juridische waarborgen en toezicht, wat haaks staat op de visie van de wetgever¹²⁰ voor private opsporing.¹²¹

De WPO voorziet tevens in duidelijke beperkingen inzake locatie. Observatie is verboden in woningen¹²², private plaatsen zoals bedoeld in artikel 46 quinquies §1 eerste lid Sv¹²³, en locaties waar een redelijke verwachting van privacy geldt (zoals toiletten, paskamers of relaxruimtes). Bovendien zijn observaties verboden indien ze informatie kunnen onthullen met betrekking tot onderzoeksdomeinen die onder het verbod van art. 3 WPO vallen.¹²⁴ Schending van deze bepalingen leidt tot nietigheid.¹²⁵

¹¹⁴ Statische observatie is een observatie vanuit een min of meer vast waarnemingspunt. Dynamische of mobiele observatie (of 'schaduw') volgt de personen te voet, per wagen, per boot of per vliegtuig. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001, 30.

¹¹⁵ MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001, 30.

¹¹⁶ Defensieve observatie heeft uitsluitend tot doel informatie in te winnen. De offensieve observatie is erop gericht om het meest gunstige ogenblik voor een interventie te bepalen. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001, 30.

¹¹⁷ MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001, 30.

¹¹⁸ Contraobservatie heeft tot doel te ontdekken of het te observeren criminele milieu zelf geen observatie uitvoert. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001, 30.

¹¹⁹ Internationale observatie wordt in België uitgevoerd op verzoek van buitenlandse politieambtenaren of in het buitenland door Belgische politiediensten. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001, 30.

¹²⁰ Hier kan gewezen worden op het beoogde herstel van het evenwicht tussen private en publieke speurders door de splitsing meer uitgesproken te maken en verregaande maatregelen weg te nemen.

¹²¹ BERKMOES H., 'Observatie (bijzondere opsporingsmethoden)', X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer* 2022, 26.

¹²² De MvT heeft het over de woning in de zin van artikel 15 van de Grondwet: "de plaats, met inbegrip van de erdoor omsloten eigen aanhorig heden, die een persoon bewoont om er zijn verblijf of zijn werkelijke verblijfplaats te vestigen". Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 65.

¹²³ Niet te verwarren met 'private plaats' vermeld in artikel 90ter §1 derde lid Sv.; GwH 19 juli 2007, TGR 2008, nr. 55, 59. noot BILIOUW G.

¹²⁴ Bv: vakbondsactiviteiten of religieuze overtuigingen. Zie: Art. 57 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

¹²⁵ Art. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

43. **Temporeel aspect.** Zowel de WPO als het Sv. leggen temporele grenzen op aan observatie, zij het op verschillende wijze. In het privaat onderzoek beperkt de WPO de duur van observatie tot maximaal vier dagen per maand, per onderzochte natuurlijke persoon en per opdrachtgever. Deze termijn geldt ongeacht of de dagen opeenvolgend zijn, en is bedoeld om systematische observatie zonder gerechtelijke controle te vermijden.¹²⁶ Elke observatie moet worden gedocumenteerd in een schriftelijk verslag, waarin de datum, begin- en einduur, gebruikte observatiemiddelen, locaties en observatieresultaten worden opgenomen. Dit verslag wordt vervolgens toegevoegd aan het onderzoeksdossier.¹²⁷

Binnen het strafrecht is het temporeel element bepalend voor de kwalificatie van een observatie als stelselmatig in de zin van art. 47sexies Sv. Observaties vallen enkel onder het regime van de bijzondere opsporingsmethoden wanneer aan één of meer van de volgende voorwaarden is voldaan:

- de observatie duurt meer dan vijf opeenvolgende of niet-opeenvolgende dagen binnen één maand;
- er worden technische hulpmiddelen ingezet;
- de observatie heeft een internationaal karakter;
- de observatie wordt uitgevoerd door gespecialiseerde eenheden van de Federale Politie.

Zodra een observatie als stelselmatig wordt beschouwd, is voorafgaande machtiging vereist, en zijn de formele waarborgen van de BOM-regelgeving van toepassing. Cruciaal is dat de kwalificatie stelselmatig vóór de aanvang van de observatie wordt vastgesteld, en niet achteraf op basis van het doel, de duur of het resultaat.¹²⁸

Korte of incidentele observaties die onder de drempel blijven, vallen onder art. 8 Sv. en behoren tot de algemene bevoegdheden van de politie in het kader van de WPA. Ook deze zijn onderworpen aan controle, onder meer via art. 28bis, §1 en 3 Sv. en art. 56, §1 Sv.

Niet-stelselmatige observaties vallen buiten het toepassingsgebied van artikel 47sexies Sv. en kunnen door politieambtenaren worden uitgevoerd op basis van artikel 8 Sv. en de algemene bevoegdheden die voortvloeien uit de Wet op het Politieambt. In de praktijk omvat dit onder meer incidentele observaties van personen, het oppervlakkig monitoren van een groep individuen of een politieambtenaar in burger die zich in een publieke ruimte begeeft en gesprekken meevolgt.¹²⁹

Hoewel deze observaties niet onder het strikte kader van bijzondere opsporingsmethoden vallen, blijven ze onderworpen aan de algemene toezichtprincipes van artikel 28bis, §1 en 3 Sv. en artikel 56, §1 Sv.¹³⁰

¹²⁶ Een stelselmatige observatie in de zin van het Sv. is vijf dagen. Zie: Art. 47sexies Sv.

¹²⁷ *Infra* nrs. 75 e.v.

¹²⁸ MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001, 30.

¹²⁹ BERKMOES H., 'Observatie (bijzondere opsporingsmethoden)', X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer 2022*, 33.

¹³⁰ *Ibid.*

44. **Zintuigversterkende middelen vs. gezichtsversterkende middelen.** Er bestaat een terminologisch onderscheid tussen de toegelaten hulpmiddelen in het kader van private en strafrechtelijke observatie, wat aanleiding geeft tot interpretatievragen. In de MvT bij de BOM-wetgeving wordt gesproken over zintuigversterkende middelen, waaronder een verrekijker en een camera die als oog fungeert of als monitor wordt gebruikt.¹³¹ De MvT bij de WPO gebruikt daarentegen het begrip gezichtsversterkende middelen, en vermeldt expliciet een verrekijker, telens en nachtkijker.¹³²

Hoewel beide begrippen in wezen verwijzen naar middelen die het visueel waarnemingsvermogen ondersteunen, verschilt de gebruikte terminologie en de reikwijdte van de voorbeelden. Dit roept de vraag op of een privaat onderzoeker bijvoorbeeld een monitor mag inzetten om een beeld te versterken, zoals dit in de context van strafrechtelijke observatie wel wordt aanvaard. De afwezigheid van een uniforme definitie laat ruimte voor interpretatie en kan in de praktijk tot juridische onzekerheid leiden omtrent de toelaatbaarheid in private onderzoeken.

45. **Regulering van technische hulpmiddelen.** De WPO verbiedt het gebruik van technische hulpmiddelen voor het volgen van locaties of verplaatsingen, tenzij de betrokkene vooraf uitdrukkelijke toestemming heeft gegeven én het gebruik niet exclusief is voorbehouden aan politiediensten.¹³³ Fototoestellen worden daarbij uitdrukkelijk uitgesloten van het verbod.¹³⁴

Binnen het strafrecht wordt het begrip technisch hulpmiddel juridisch nader ingevuld. Volgens art. 47sexies Sv. betreft het een samenstelling van componenten die signalen kan detecteren, transporteren, activeren en vastleggen. Onder "signaal" verstaat men elke waarneembare gebeurtenis die door een dergelijk hulpmiddel kan worden geregistreerd.¹³⁵ Middelen die specifiek zijn ontworpen voor maatregelen ex art. 90ter Sv. (zoals telefoontap) vallen buiten deze definitie.¹³⁶

Een relevante rechtspraakontwikkeling betreft het arrest van het Hof van Cassatie over het gebruik van een warmtebeeldcamera. Het Hof oordeelde dat een dergelijk apparaat niet als technisch hulpmiddel in de zin van art. 47sexies Sv. moet worden beschouwd.¹³⁷ Dit impliceert dat het gebruik ervan niet automatisch onder de BOM-regels valt.¹³⁸ In het kader van de WPO past een warmtebeeldcamera inhoudelijk binnen de categorie gezichtsversterkende middelen, zoals ook verrekijkers en nachtkijkers. Toch blijft het onzeker of het gebruik ervan door private speurders juridisch aanvaardbaar is, gezien de afwezigheid van expliciete toelating of verbod. De rechtspraktijk zal hierover duidelijkheid moeten scheppen.

¹³¹ MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001, 32.

¹³² MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 65; Art. 88 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

¹³³ Art. 91 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

¹³⁴ Art. 92 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

¹³⁵ Voorbeelden hiervan zijn foto-, film- en videocamera's, al dan niet met zicht op een openbare plaats, zoals een weg, park of café; een private locatie, zoals een opslagplaats of loods; of een woning.

¹³⁶ Art. 47sexies, § 1, derde lid Sv.

¹³⁷ Cass. 9 november 2013, P.13.1779.N, concl. DUINSLAEGER P., *T.Strafr.* 2014/3, 84, noot SCHUERMANS F.

¹³⁸ Het hof van beroep te Gent bevestigde deze rechtspraak in een arrest van 14 oktober 2015. Zie: HvB Gent 14 oktober 2015, 2015/VZ/55.

46. **Observatie op private plaatsen en inkijkoperaties.** Observaties met technische hulpmiddelen die gericht zijn op private plaatsen, in het bijzonder woningen of aanhorigheden, vereisen binnen het strafrecht een gerechtelijke machtiging. Deze observaties worden wettelijk gelijkgesteld met andere intrusieve onderzoekshandelingen zoals huiszoeken of af luistermaatregelen. Dit strikte kader is bedoeld om de privacy van betrokkenen te beschermen en ongeoorloofde inmenging te vermijden.¹³⁹

Wanneer dergelijke observatie gepaard gaat met het heimelijk betreden van een locatie om apparatuur te installeren, is er sprake van een inkijkoperatie.¹⁴⁰ Deze methode wordt zelfs tijdens een strafonderzoek in uitzonderlijke omstandigheden toegestaan, onder streng gerechtelijk toezicht.

Binnen het kader van de WPO is zowel observatie van private plaatsen als de toepassing van inkijkoperaties categorisch uitgesloten. Observaties die zicht bieden op woningen of andere besloten ruimten vallen buiten de toegestane onderzoeksbevoegdheden van de privaot onderzoeker, ongeacht de wijze van uitvoering. De wetgever voorziet geen afwijkingen op dit verbod, wat nogmaals wijst op de strikte scheiding i.f.v. de evenwichtsoefening.¹⁴¹

¹³⁹ BERKMOES H., 'Observatie (bijzondere opsporingsmethoden)', X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer 2022*, 35-36.

¹⁴⁰ MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001, 32.

¹⁴¹ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 67.

1.3.2 Interview vs. verhoor

47. Het interview in de private opsporing en het verhoor in het strafprocesrecht zijn beide methoden om informatie te verkrijgen via mondelinge communicatie, maar verschillen qua juridisch statuut, doelstelling, procedurele waarborgen en bewijsrechtelijke gevolgen. De WPO tracht, door het invoeren van een formeel kader voor het interview, de rechtspositie van geïnterviewde personen in private onderzoeken te verduidelijken, zonder het domein van het strafrechtelijk verhoor te benaderen om zo een beter evenwicht na te streven.
48. **Nieuwe grenzen.** De term interview wordt in artikel 2, 10° WPO gedefinieerd als een gesprek tussen de private onderzoeker en een derde persoon (niet de opdrachtgever) met betrekking tot het gedrag van de geïnterviewde of anderen, of over feiten die relevant zijn voor het onderzoek. De aldus verkregen informatie wordt enkel aangewend i.f.v. de private onderzoeksoopdracht.

Met deze definitie wordt expliciet afstand genomen van het strafrechtelijke begrip verhoor, dat onder meer is omschreven in de artikelen 28quinquies, §2, 47bis en 57 Sv. als de ondervraging van een aangever, klager, getuige of verdachte over de constitutieve bestanddelen van een mogelijk misdrijf en de omstandigheden waarin dit werd gepleegd.¹⁴² Het uiteindelijke doel van een verhoor is het verzamelen van bewijselementen die in rechte kunnen worden aangewend i.f.v. de waarheidsvinding.¹⁴³

Het interview is informeler van aard, maar blijft wel onderworpen aan procedurele voorwaarden. Het wordt gekenmerkt door vrijwillige deelname, zonder dwingend karakter of bevoegdheid tot toepassing van drukmiddelen. Toch is ook hier het doel het verzamelen van feitelijke informatie en eventueel over delictuele gedragingen. De wetgever heeft daarnaast bewust geopteerd voor de termen interview en verslag, en niet voor politionele begrippen zoals verhoor of verklaring, om het verschil met publiek onderzoek te onderstrepen.¹⁴⁴

¹⁴² VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 188-198; LINERS A., VANDERHEIDEN K en VAN VOLSEM F., *Zakboekje strafprocesrecht*, Kluwer, 2023, 49-50.

¹⁴³ VANDERHEIDEN, K., 'Verhoor van getuigen', X, Postal Memorialis. *Lexicon strafrecht, strafvordering en bijzondere wetten*, Kluwer, 2021, 181.

¹⁴⁴ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 61.

49. **EHRM en cassatie: geen strafprocesrechtelijke bescherming bij interviews.** De WPO heeft belangrijke waarborgen ingevoerd voor personen die worden geïnterviewd in het kader van private opsporing, zoals het recht op informatie, vrijwillige instemming en inzage in het verslag. Deze bescherming betekende een duidelijke verbetering ten opzichte van de vroegere regeling, waarin geïnterviewden vrijwel¹⁴⁵ geen procedurele rechten hadden. Toch blijven de waarborgen binnen het private onderzoek verschillend van die bij strafrechtelijke verhoren, waar bv. het zwijgrecht en juridische bijstand reeds geruime tijd wettelijk zijn verankerd.¹⁴⁶

Artikel 6 EVRM biedt bescherming aan verdachten in strafzaken, maar is niet van toepassing op private onderzoeken die plaatsvinden in een tucht- of arbeidsrechtelijke context¹⁴⁷. Het EHRM heeft herhaaldelijk geoordeeld dat zulke interne onderzoeken buiten het toepassingsgebied van artikel 6 vallen, zolang er geen sprake is van een formele strafvervolgning.¹⁴⁸

Ook het Hof van Cassatie heeft uitdrukkelijk geoordeeld dat een intern privaat onderzoek naar strafbare feiten niet gelijkstaat aan een strafvervolgning in de zin van art. 6.1 EVRM.¹⁴⁹ Het Hof sprak zich meer specifiek uit over het feit dat de redelijke termijn niet begint te lopen bij het eerste interview in een privaat onderzoek naar strafrechtelijke feiten, maar pas vanaf het moment waarop een persoon formeel in verdenking wordt gesteld of op een andere manier kennis krijgt van een opsporings- of gerechtelijk onderzoek dat een strafvervolgning dreigt in te leiden. Dit is het moment waarop hij zich verplicht ziet om maatregelen te nemen ter verdediging tegen de beschuldiging. Concreet werd geoordeeld:

“Het onderzoek waarmee een private onderneming, zonder de betrokkenheid van enige overheidsinstantie bevoegd voor de opsporing en de vervolging van misdrijven, een interne inspectiedienst gelast naar een mogelijk strafbaar feit waardoor die onderneming kan zijn benadeeld, maakt geen strafvervolgning uit in de zin van artikel 6.1 EVRM. Die onderneming en haar interne inspectiedienst zijn immers geen instanties die van overheidswege zijn gemachtigd om misdrijven op te sporen of te vervolgen.”¹⁵⁰

De WPO biedt aldus procedurele waarborgen binnen haar eigen kader, maar deze kunnen niet worden verward met de beschermingen die gelden binnen het strafprocesrecht. De geïnterviewde geniet geen rechten zoals vastgelegd in artikel 6 EVRM zolang geen sprake is van een formele tussenkomst van justitie.

¹⁴⁵ Hoewel er geen apart wettelijk kader was kon er teruggevallen worden op de wilsgebreken uit het verbintenissenrecht aangezien er onder de oude detectivewet sprake was van een sui generis overeenkomst tussen privédetective en geïnterviewde. Door het verklaren van openbare orde van de WPO voorziet de wetgever nu in een strikter regime aangaande interviews.

¹⁴⁶ BEERNAERT M.-A., VANDERMEERSCH D. en GIACOMETTI M., *Droit de la procédure pénale*, die Keure, 2025, 482-511; VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Inleiding tot het Belgische strafrecht en strafprocesrecht*, Intersentia, 2024, 273 & 276.

¹⁴⁷ Dit kan m.i. naar analogie doorgetrokken worden naar interviews in private opsporing in het algemeen.

¹⁴⁸ EHRM 13 september 2007, 27521/04, ECLI:CE:ECHR:2007:0913DEC002752104, Moullet/Frankrijk; EHRM 19 februari 2013, 47195/06, ECLI:- CE:ECHR:2013:0219JUD004719506, Müller-Hartburg/Oostenrijk, par. 48; EHRM 15 september 2020, 21218/12, ECLI:CE:ECHR:2020:0915JUD002121812, ČIVINSKAITĖ/LITOUWEN, PAR. 96-99; EHRM 15 DECEMBER 2020, 33399/18, ECLI: CE:ECHR:2020:1215JUD003339918, PIŞKIN/TURKIJE, PAR. 102-109; HEYMANS J. en LAMBERIGTS S., ‘Les enquêtes internes au sein des entreprises en cas de suspicion de fraude’ in FRANSSSEN V. en MASSET A. (eds.), *Le droit pénal et la procédure pénale en constante évolution*, Anthemis 2022, (245) 251.

¹⁴⁹ Cass. 23 april 2024, P.23.1632.N; LAMBERIGTS S. en WITVROUW S., ‘Cassatie spreekt zich uit over private interne onderzoeken en artikel 6 EVRM’, *TBH* 2024

¹⁵⁰ *Ibid.*

50. **Instemming en waarborgen.** Een essentieel onderscheid ligt in de aard van de instemming. Voor een geldig interview is vereist dat de geïnterviewde vrij en uitdrukkelijk toestemt, na voorafgaande mededeling van het doel van het gesprek, het beoogde gebruik en zijn rechten; het recht om te zwijgen, om het gesprek op elk moment te beëindigen, zich te laten bijstaan¹⁵¹, het verslag na te lezen, te corrigeren en een kopie te ontvangen.¹⁵² Geluidsopnames zijn enkel toegelaten mits voorafgaande uitdrukkelijke toestemming en kennisgeving van het recht op kosteloze kopie van de opname.¹⁵³

De WPO roept bovendien een aantal waarborgen in het leven die voorzien in een verregaandere bescherming van de betrokkenen. Zo dient de privaatsonderzoeker zich te onthouden van elke vorm van druk, suggestieve vragen of dreiging die de indruk zou kunnen wekken dat de geïnterviewde niet vrij is in zijn antwoorden. Confrontatie met ander bewijsmateriaal of het stellen van indringende vragen blijft echter wel toegestaan.¹⁵⁴

In tegenstelling tot het interview, dat uitsluitend op basis van vrijwillige en geïnformeerde instemming plaatsvindt, is het verhoor door politiediensten juridisch verankerd in het strafprocesrecht.¹⁵⁵ Het betreft geen getuigenis onder eed, en de verhoorde is niet verplicht te antwoorden en kan op elk moment zwijgrecht invoeren. Er is evenmin een verplichting om het PV van het verhoor te ondertekenen. Conform artikel 28quinquies, § 2 Sv., moeten zowel de procureur des Konings als de politieambtenaren de verhoorde persoon wel informeren over het recht om kosteloos een kopie van het verhoor op te vragen. Dit wordt echter niet automatisch toegekend, maar gebeurt op uitdrukkelijk verzoek van de betrokkene.¹⁵⁶

Binnen het verhoor zijn de substantiële rechten voor personen aan wie geen misdrijf ten laste wordt gelegd¹⁵⁷ verregaander dan in het private interview. Vooraleer wordt overgegaan tot het verhoor wordt kennisgegeven van de feiten waarover hij zal worden verhoord en wordt hem meegedeeld dat:

- hij niet verplicht kan worden zichzelf te beschuldigen;
- zijn verklaringen als bewijs in rechte kunnen worden gebruikt;
- hij kan vragen dat alle vragen die hem worden gesteld en alle antwoorden die hij geeft, worden genoteerd in de gebruikte bewoordingen;
- hij kan vragen dat een bepaalde opsporingshandeling wordt verricht of een bepaald verhoor wordt afgenomen;
- hij gebruik mag maken van de documenten in zijn bezit, zonder dat daardoor het verhoor wordt uitgesteld en dat hij, tijdens de ondervraging of later, mag vragen dat deze documenten bij het PV van het verhoor of bij het dossier worden gevoegd.

¹⁵¹ Uit de bewoording van de WPO vloeit voort dat de bijstand door eender wie kan verleend worden, dus ook een advocaat of een ander privaatsonderzoeker: "...dat hij, indien hij dit wenst, tijdens het interview kan worden bijgestaan door een persoon van zijn keuze" Zie: Art. 83 lid 1, 3°, f) Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

¹⁵² Art. 83 lid 1 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

¹⁵³ Art. 84 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

¹⁵⁴ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 63.

¹⁵⁵ Art. 28quinquies, §2, 47bis en 57 Sv.

¹⁵⁶ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 196.

¹⁵⁷ De overige categorieën van verhoorde personen, zoals besproken door VERSTRAETEN en VERBRUGGEN, blijven buiten beschouwing wegens de beperkte reikwijdte van dit onderzoek. Zie: VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 190.

51. **Algemene opsporingsbevoegdheid politieambtenaren.** De bevoegdheid van politieambtenaren om verhoren af te nemen vindt haar grondslag in artikel 8 Sv., dat de algemene opsporingsbevoegdheid van de gerechtelijke politie vastlegt. Volgens deze bepaling mogen politieambtenaren, ook buiten een situatie van heterdaad, alle handelingen stellen die kunnen bijdragen aan de waarheidsvinding, op voorwaarde dat zij geen dwang gebruiken en de wettelijke grenzen strikt respecteren. Zowel hoger als lager geplaatste politieambtenaren, waaronder gewone agenten van de gerechtelijke politie, zijn dus bevoegd om verklaringen op te nemen in een PV.¹⁵⁸

De locatie van het verhoor hoeft niet beperkt te blijven tot een politiebureau. Het kan ook plaatsvinden op andere locaties, zoals de woning van een verdachte of getuige, of op een openbare plaats. Wat begint als het louter inwinnen van inlichtingen kan daarbij evolueren naar een formeel verhoor zodra er sprake is van een gestructureerde ondervraging gericht op de vaststelling van strafbare feiten.¹⁵⁹

52. **PV's en verslagen.** De elementen van een verhoor worden nauwkeurig opgenomen in een PV dat moet voldoen aan strikte vereisten.¹⁶⁰ Art. 47bis, §6, 1° Sv. bepaalt dat het PV het tijdstip van aanvang, eventuele onderbrekingen, hervattingen en beëindiging van het verhoor moet vermelden. Daarnaast worden de identiteit van alle betrokken personen, hun aankomst- en vertrektijden, en bijzondere omstandigheden die de verklaring of de context beïnvloeden, expliciet opgenomen.¹⁶¹ In uitzonderlijke gevallen kan de procureur des Konings, op grond van artikel 28quinquies, § 2 Sv., de overhandiging van een kopie van het PV met maximaal drie maanden uitstellen, eenmalig verlengbaar. Dit kan bij risico op collusie, belemmering van het onderzoek of bedreiging van betrokkenen.¹⁶² De politiedienst beoordeelt deze risico's en rapporteert aan de magistraat, die de uiteindelijke beslissing neemt.¹⁶³

Net zoals bij een verhoor dient ook de privaat onderzoeker na elk interview een schriftelijk verslag op te stellen met een accurate weergave van de afgelegde verklaringen. Dit verslag bevat minstens: de naam en het adres van de geïnterviewde, de naam van de onderzoeker, eventuele andere aanwezigen, de onderneming of dienst waarvoor het onderzoek plaatsvindt, datum, begin- en einduur van het interview, en de handtekening van zowel de onderzoeker als de geïnterviewde, als bewijs van instemming. Het verslag moet ook aantonen dat alle wettelijke voorwaarden van de WPO zijn nageleefd.¹⁶⁴

¹⁵⁸ DERUYCK F. en VAN LANDEGHEM Y., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Die Keure, 2021, 80; LINERS A., VANDERHEIDEN K. en VAN VOLSEM F., *Zakboekje strafprocesrecht*, Kluwer, 2023, 53.

¹⁵⁹ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 189.

¹⁶⁰ HUYBRECHTS L., 'Aangifte van misdrijven', *Comm.Straf.*, Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, Kluwer, 2012, (5), 42 ; LINERS A., VANDERHEIDEN K. en VAN VOLSEM F., *Zakboekje strafprocesrecht*, Kluwer, 2023, 58.

¹⁶¹ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 187; LINERS A., VANDERHEIDEN K. en VAN VOLSEM F., *Zakboekje strafprocesrecht*, Kluwer, 2023, 56.

¹⁶² VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 197.

¹⁶³ DERUYCK F. en VAN LANDEGHEM Y., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Die Keure, 2021, 89; LINERS A., VANDERHEIDEN K. en VAN VOLSEM F., *Zakboekje strafprocesrecht*, Kluwer, 2023, 58.

¹⁶⁴ Art. 85 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

53. **(Wettelijke) vormvereisten van het verslag.** Hoewel de WPO specifieke regels oplegt omtrent interviews, zijn deze niet voorgeschreven op straffe van nietigheid. De naleving van deze regels blijft echter van groot belang bij de beoordeling van de bewijswaarde van het onderzoeksrapport.¹⁶⁵ Cassatie oordeelde dat de omstandigheden waarin een interview werd afgenomen regelmatig worden meegenomen in de beoordeling van de toelaatbaarheid en waarde van het verkregen bewijs.¹⁶⁶ Bij een verhoor daarentegen zijn vorm- en inhoudsvereisten strikt vastgelegd opdat het PV rechtsgeldig als bewijsstuk mag worden aangewend.
54. **Bijstand tijdens verhoor en interview.** De advocaat kan aanwezig zijn tijdens het verhoor, ook als dit al is begonnen. Zijn rol is beperkt tot het toezicht op de naleving van het recht om te zwijgen, de correcte behandeling van de ondervraagde en de regelmatigheid van het verhoor. Hij kan schendingen laten noteren, verduidelijkingen vragen en opmerkingen maken, maar mag het verhoor niet onderbreken, de verdachte niet influisteren of antwoorden in diens plaats. Het verhoor mag niet uitmonden in een pleidooi of juridische discussie. Alle relevante elementen worden vastgelegd in het PV.¹⁶⁷

Artikel 83 lid 1, 3°, f) WPO voorziet eveneens in de mogelijkheid voor de betrokkene om een “persoon van zijn keuze” mee te nemen naar het interview. Hoewel de aard van de vraaggesprekken verschillen is een advocaat ook hier niet uitgesloten.

¹⁶⁵ *Infra* nrs. 79 e.v.

¹⁶⁶ Cass. 23 april 2024, P.23.1632.N; HEYMANS J. en LAMBERIGTS S., ‘Les enquêtes internes au sein des entreprises en cas de suspicion de fraude’ in FRANSSEN V. en MASSET A. (eds.), *Le droit pénal et la procédure pénale en constante évolution*, Anthemis, 2022, (245) 254-256.

¹⁶⁷ DERUYCK F. en VAN LANDEGHEM Y., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Die Keure, 2021, 84; LINERS A., VANDERHEIDEN K. en VAN VOLSEM F., *Zakboekje strafprocesrecht*, Kluwer, 2023, 79.

55. **Ontdekking van strafbare feiten tijdens verhoor en interview.** Indien tijdens het verhoor blijkt dat een persoon, die aanvankelijk als getuige werd ondervraagd, mogelijk strafbare feiten heeft gepleegd, moet het verhoor onmiddellijk worden onderbroken. De betrokkene wordt vanaf dan als verdachte beschouwd en dient op de hoogte te worden gebracht van zijn rechten overeenkomstig artikel 47bis, § 2 Sv., en, indien van toepassing, § 3 en § 4. Hij moet eveneens de verplichte schriftelijke verklaring ontvangen.¹⁶⁸

Indien vaststaat dat de betrokkene niet van zijn vrijheid zal worden beroofd, zijn er drie opties:

- het verhoor wordt eenmaal uitgesteld en later hervat, na voorafgaande mededeling van rechten¹⁶⁹;
- de advocaat wordt verwittigd en er wordt maximaal twee uur gewacht, eventueel met telefonisch overleg;
- of er wordt een schriftelijke oproeping meegegeven met vermelding van alle elementen uit artikel 47bis, §4 Sv.¹⁷⁰

Een vergelijkbare overgang kan zich voordoen binnen een privaat onderzoek wanneer tijdens een interview aanwijzingen naar voren komen van strafbare feiten. Juridisch blijft het gesprek een interview, aangezien de WPO geen regeling voorziet voor een statuutwijziging zoals bij het strafrechtelijk verhoor. De privaat onderzoeker mag het onderzoek niet verderzetten met het oog op waarheidsvinding maar dient het interview te finaliseren met oog op het gerechtvaardigd belang van diens opdrachtgever. Het gesprek mag dus worden voortgezet, maar aan het einde is de onderzoeker verplicht melding te doen op grond van artikel 102 eerste lid WPO, dat een meldingsplicht oplegt bij de ontdekking van wanbedrijven en misdaden. Het lot van het privaat onderzoek berust dan bij de procureur des Konings of de onderzoeksrechter.¹⁷¹

¹⁶⁸ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 193.

¹⁶⁹ Art. 47bis, § 2 Sv.

¹⁷⁰ VANDERHEIDEN K., 'Verhoor van getuigen', X, Postal Memorialis. *Lexicon strafrecht, strafvordering en bijzondere wetten*, Kluwer, 2021, 194.

¹⁷¹ *Infra* nrs. 124 e.v.

1.4 Tussenconclusie

56. **Aard.** Uit het eerste onderdeel van subonderzoeksvraag 1, "*Wat is de aard van private en publieke opsporing in België?*", blijkt dat beide opsporingsvormen een onderscheiden juridische aard en finaliteit vertonen. Waar het strafrechtelijk onderzoek uitgaat van het publieke belang en wordt gevoerd onder het gezag en toezicht van justitie, blijft private opsporing ingebed in een contractuele verhouding tussen opdrachtgever en privaat onderzoeker, met het gerechtvaardigd belang van de opdrachtgever als afbakenend criterium.

Het strafrechtelijk onderzoek is ingebed in een hybride strafprocesmodel dat elementen van zowel de inquisitoire als accusatoire traditie combineert, met waarheidsvinding als centrale doelstelling. Objectiviteit, transparantie en controle zijn hierin verankerd. Private partijen hebben slechts een aanvullende, strikt omkaderde rol.

Daartegenover staat het privaat onderzoek, dat contractueel is verankerd en gericht is op het behartigen van een gerechtvaardigd belang van de opdrachtgever. Het heeft geen autonome positie binnen het strafprocesrecht, en ontbeert de bevoegdheden, plichten en waarborgen die eigen zijn aan publieke opsporing. Hoewel de relatie tussen opdrachtgever en privaat onderzoeker contractueel van aard is, heeft de WPO hierop een regulerend kader van dwingend recht gelegd, waardoor de uitoefening van private opsporing nu nog meer wordt begrensd.

Hoewel private onderzoekers in de praktijk elementen kunnen aandragen die relevant zijn voor een strafrechtelijk onderzoek, blijven ze juridisch gezien buitenstaanders. Hun tussenkomst vereist toestemming of aanvaarding door het OM of de onderzoeksrechter, zonder dat dit het publiekrechtelijk karakter van het strafproces mag aantasten. Die positie verklaart m.i. waarom de wetgever geen evenwicht *as such* nastreeft zoals vermeld in de MvT, maar wel een zeer beperkt functioneel naast-elkaar-bestaan met een prerogatief dat toebehoort aan de leider van het desbetreffende strafonderzoek.

57. **Fasen.** Het tweede onderdeel van de eerste subonderzoeksvraag *-Hoe zien de fases en onderzoekstechnieken eruit in een strafrechtelijk onderzoek in vergelijking met een privaat onderzoek in België?*- wordt beantwoord aan de hand van drie fasen: start, verloop, en afsluiting.

De opstart van een strafrechtelijk onderzoek gebeurt in het publieke belang onder gezag van het OM of de onderzoekrechter. Het privaat onderzoek daarentegen vereist een geldige opdracht, een gerechtvaardigd belang en strikte naleving van toestemmings- en informatieverplichtingen. Waar het OM discretionaire ruimte heeft, is de private onderzoeker gebonden aan de inhoud van de contractuele opdracht.

Tijdens het onderzoek lopen de trajecten sterk uiteen. In het strafonderzoek wordt de richting aangegeven door de publieke autoriteiten. In het private traject ligt de regie exclusief bij de opdrachtgever, zonder rechterlijke tussenkomst, en met beperkte middelen zoals observatie, interviews of *desktopresearch*. M.i. zijn er desondanks ook duidelijke parallellen vast te stellen, zoals het hanteren van een proportionaliteitstoets, de vereiste van zorgvuldige verslaggeving en het verbod op provocatie.

Wat de participatie en rechtswaarborgen betreft, is het verschil het meest uitgesproken. Verdachten en burgerlijke partijen beschikken in het strafproces over verregaande participatierechten, zoals dossierinzage, verzoek tot bijkomend onderzoek en beroepsmogelijkheden. In de private opsporing is betrokkenheid van derden tijdens het onderzoek uitgesloten, behalve in uitzonderlijke gevallen¹⁷² waar expliciete toestemming vereist is. Participatierechten treden pas in werking na afsluiting van het onderzoek, via een kennisgeving van het eindrapport.

Tot slot verschilt ook de wijze van afhandeling wezenlijk: waar het strafrechtelijk traject eindigt met een beslissing van het OM of de raadkamer, ligt in het privaat onderzoek de beslissingsbevoegdheid volledig bij de opdrachtgever, zonder enige vorm van externe controle. Vernietiging van gegevens is verplicht, tenzij een gerechtvaardigd belang kan worden aangetoond, wat volgens mij de mogelijkheid tot effectieve opvolging ernstig beperkt, zeker in situaties waarin het rapport pas later relevant wordt. Het contrast met geseponeerde strafonderzoeken die men achteraf wel mag aanwenden toont volgens mij ook het verschil in aard van de opsporingen aan.

M.i. bevestigt de bespreking van de fasen dat een gelijkstelling tussen beide modellen bewust is vermeden. Hoewel op het niveau van onderzoekstechnieken en beginselen, enige convergentie bestaat, blijven beide opsporingsregimes onvergelijkbaar. De WPO heeft deze afbakening verder vormgegeven door meer rechten toe te kennen aan de betrokkenen tijdens de afsluiting van het privaat onderzoek¹⁷³, maar dit blijft slechts beperkt tot een *ex post*-kennisgeving, zonder mogelijkheid tot inspraak tijdens het onderzoeksproces. Deze asymmetrie weerspiegelt volgens mij een bewuste keuze van de wetgever om de private speurder een functionele, doch strikt begrensde rol toe te kennen die parallel kan lopen met een strafonderzoek mits toestemming van parket of onderzoekrechter.

¹⁷² Bv: achtergrondonderzoeken en interviews.

¹⁷³ Dit zal verder besproken worden in deel 2 bij de bespreking van de evenwichtsoefening. Zie: *Infra* nrs. 59 e.v.

58. **Opsporingshandelingen.** De WPO grijpt in op de twee meest gebruikte onderzoekshandelingen binnen de private opsporing. Met het invoeren van specifieke bepalingen voor de observatie en het interview is er tegemoetgekomen aan de verwarring die bestond over hun verhouding tot de strafrechtelijke tegenhangers. Twee cruciale vragen stonden centraal: (1) in welke mate de technieken gelijkstaan aan hun publiekrechtelijke tegenhangers, en (2) waar precies de juridische grenzen liggen. M.i. biedt de WPO op beide punten een helder antwoord: de handelingen zijn niét gelijkgesteld en hun grenzen zijn uitdrukkelijk afgebakend, in scherp contrast met het vroegere regime waar het soms neigde naar een ondervraging i.p.v. een interview.

Diezelfde afbakening zet zich door in de regeling van observatie. Hoewel beide regimes gelijkaardige technieken hanteren, tracht de WPO scheefgegroeide praktijken uit het verleden te corrigeren door waarborgen in te bouwen. Zo wordt voorzien in een temporele begrenzing, locatiebeperkingen en een expliciet verbod op het gebruik van bepaalde technische hulpmiddelen. Hiermee wordt een rechtzetting doorgevoerd van private observaties die zeer verregaander konden zijn door het gebrek aan rechterlijke controle. Deze keuze is m.i. logisch: enkel het algemeen belang mag namelijk rechtvaardigen dat een speurder verregaande observatietechnieken inzet i.f.v. waarheidsvinding.

Hetzelfde geldt voor het interview. Door het uitdrukkelijk te onderscheiden van het strafrechtelijk verhoor wordt het gesprek juridisch gepositioneerd als een vrijwillige en informele informatie-uitwisseling binnen een privaatrechtelijke context. Zelfs wanneer tijdens een interview aanwijzingen van strafbare feiten opduiken, blijft het gesprek juridisch een interview; het is enkel via de meldingsplicht dat een brug wordt geslagen naar het strafprocesrecht. De onderzoeker zelf mag die brug niet oversteken.

Waar het oude regime door het ontbreken van specifieke bepalingen ruimte liet voor ongeoorloofde interpretaties van private observatie en het interview, zorgt de WPO voor een scherp omlijnd onderscheid. De wetgever stelt zonder omwegen dat een interview geen verhoor is, en dat observatie door private onderzoekers wezenlijk verschilt van politionele observatie. Daarmee is niet alleen de juridische positie van beide handelingen uitgeklaard, maar wordt ook een structureel spanningsveld opgeheven dat in de praktijk leidde tot rechtsonzekerheid voor zowel onderzoekers als betrokkenen.

2. Evenwichtsoefening

2.1 Van privédetective naar privaat onderzoeker

59. In dit deel zal selectief besproken worden op welke wijze de wetgever modernisering heeft gebracht in het beroep en enkele aanslepende knopen heeft doorgehakt. Een volledige analyse valt buiten het bestek van deze masterscriptie. Er zal nader gekeken worden naar de delen van de WPO die ons een beter inzicht zullen geven of de evenwichtsoefening tussen private en publieke speurders al dan niet haar doel heeft bereikt.

2.1.1 Definities

60. Artikel 2 WPO introduceert een vernieuwde terminologie en neemt afstand van enkele begrippen uit de oude wet. Dit is enerzijds bedoeld om de stigmatisering van de vroegere benaming¹⁷⁴ te vermijden en anderzijds om duidelijkheid te scheppen over nieuwe mechanismen in een opsporingsonderzoek.

2.1.1.1 Actoren

61. Onder de oude detectivewet kon het gebrek aan actoren voor rechtsonzekerheid zorgen. Zo kon zich bv. de situatie voordoen waarin een onderneming met een interne opsporingsdienst (zoals een consultancykantoor met een eigen opsporingsafdeling) een opdracht tot onderzoek uitstuurde, waarbij zowel interne speurders als een extern privédetectivekantoor betrokken waren. In zulke gevallen was het onduidelijk wie juridisch als opdrachtgever, opdrachthouder of uitvoerder moest worden beschouwd.

Deze actoren worden nu expliciet opgenomen in artikel 2 WPO. Voortaan wordt gesproken over:

Privaat onderzoeker: *"De natuurlijke persoon die activiteiten van private opsporing uitoefent."*

Betrokkene: *"Elke persoon die het voorwerp uitmaakt van activiteiten van private opsporing."*

Opdrachtgever: *"de natuurlijke of rechtspersoon voor wie een opdracht van private opsporing wordt verricht of de natuurlijke persoon die optreedt voor de rechtspersoon voor wie de opdracht wordt verricht."*

Opdrachthouder: *"De natuurlijke persoon die in naam van de onderneming of de interne dienst voor private opsporing, de opdracht aanvaardt."*

De opdrachthouder hoeft niet noodzakelijk zelf de privaat onderzoeker te zijn, maar kan deze rol wel vervullen.¹⁷⁵ Een methode die voor de inwerkingtreding gewoonlijk werd gehanteerd is dat een onderneming (opdrachtgever) een onderzoeksbureau (opdrachthouder) inschakelt, dat op zijn beurt een geassocieerd privaat onderzoeker aanduidt om de opdracht uit te voeren.

¹⁷⁴ Het woord privédetective wordt in andere landen al lang niet meer gebruikt, in Frankrijk wordt gesproken over *agence de recherches privées*, in Nederland particuliere recherche en in Engeland *Private investigators*. Ook in België word vaak opgetreden onder andere namen zoals: verzekeringsinspecteur, expert, forensisch onderzoeker, enz.

¹⁷⁵ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 15.

2.1.1.2 Gerechtvaardigd belang.

62. **Nieuw verbod op ongeoorloofd onderzoek(?).** Een privaat onderzoek mag enkel worden uitgevoerd als de opdrachtgever een gerechtvaardigd belang heeft bij het resultaat, en zowel het voorwerp als de oorzaak van de opdracht hiermee in overeenstemming zijn. Dit impliceert een nieuwe verplichting voor de privaat onderzoeker om periodiek¹⁷⁶ te controleren of het onderzoek nog in lijn is met het gerechtvaardigd belang. Een precieze en duidelijke omschrijving van het doeleinde is daarom essentieel. Een louter belang hebben- zoals het voorkomen van schade- is dus niet voldoende, er wordt vereist dat dit belang gerechtvaardigd is. Het belang is in ieder geval niet gerechtvaardigd wanneer de opdracht in strijd is met de wet of een misdrijf uitmaakt.¹⁷⁷ Een opdracht om de betrokkene te stalken, of een opdracht met als doel de betrokkene te bedreigen, discrimineren of af te persen zijn aldus niet toegelaten.¹⁷⁸

Ontbreekt dit belang, dan ontbreekt ook een geldige rechtsgrondslag voor het onderzoek, waardoor de opdrachthouder een administratieve geldboete tussen 15.000 en 25.000 euro riskeert.¹⁷⁹ Artikel 71 WPO bepaalt in dit kader dat het schriftelijke onderzoeksopdrachtdocument, dat voorafgaand aan de opdracht door beide partijen wordt ondertekend, een nauwkeurige en expliciete omschrijving van de gerechtvaardigde doeleinden van de opdrachtgever moet bevatten.¹⁸⁰ Er wordt in de MvT geen gewag gemaakt van een wijzigend belang tijdens het privaat onderzoek. M.i. dient er in dergelijke situaties een nieuw onderzoeksopdrachtdocument opgesteld te worden met een uiteenzetting van het nieuw of gewijzigd belang.

63. **Vage grenzen.** Hoewel de voorbereidende werken wel aangeven wat niet toegelaten is, blijft het onduidelijk welke praktijken wél binnen de grenzen van het toelaatbare vallen. Zo rijst de vraag of bijvoorbeeld een onderzoek naar de sportgewoonten van een betrokkene – in het kader van een sportwedstrijd waarbij de opdrachtgever belang heeft – geoorloofd zou zijn. In dergelijke gevallen kan worden betwijfeld of het inzetten van observatietechnieken om louter het trainingsregime van de betrokkene te achterhalen, met als 'gerechtvaardigd doel' om een concurrentieel voordeel te behalen, niet getuigt van een disproportionele inmenging in de persoonlijke levenssfeer. De wetgever had, naar mijn mening, meer richtinggevend kunnen optreden door naast verboden handelingen ook voorbeelden te geven van toelaatbare vormen van privaat onderzoek, zodat dit nieuwe wettelijke mechanisme beter hanteerbaar wordt voor de praktijk.

¹⁷⁶ Vervalt dit belang tijdens de uitvoering, dan moet het onderzoek onmiddellijk worden stopgezet.

¹⁷⁷ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 50.

¹⁷⁸ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 51.

¹⁷⁹ Dit staat los van het feit of er sprake is van schuldig verzuim in hoofde van de privaat onderzoeker. Zie: Art. 151 §1 jo. art. 63 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024; Bijlage boetetabel WPO.

¹⁸⁰ Een voorbeeld is het verzamelen van informatie over iemands seksueel leven, wat verboden is tenzij in een gerechtelijke procedure over overspel in de zin van artikel 1016bis Ger W. Het onderzoeksopdrachtdocument moet dit belang expliciet vermelden om een onderzoek wettig te laten verlopen. Zie: GEGEVENS BESCHERMINGSAUTORITEIT, Advies m.b.t. een voorontwerp van wet tot regeling van de private opsporing, 27 november 2020, nr. 127/2020, 5.

2.1.2 Toepassingsgebied

64. **Reikwijdte oude detectivewet.** De oude detectivewet omschreef het beroep van de toenmalige 'privédetective' als een natuurlijke persoon die tegen betaling en in opdracht activiteiten uitvoert zoals het opsporen van verdwenen personen, gestolen goederen of informatie over burgerlijke stand, gedrag en vermogen. Ook het verzamelen van bewijsmateriaal voor conflicten en het opsporen van bedrijfsspionage vielen binnen deze definitie. Hoewel deze opsomming een brede basis gaf en niet-exhaustief was, bleef ze vaag en onvolledig. Hierdoor ontstonden grijze zones, wat leidde tot onduidelijkheid over de reikwijdte van de wet en het toepassingsgebied van private opsporing.¹⁸¹
65. **Striktere definitie in de WPO.** Artikel 3 WPO hanteert vier cumulatieve voorwaarden om beschouwd te worden als een activiteit van private opsporing:
1. De activiteit wordt uitgevoerd door een natuurlijke persoon (de opdrachthouder);
 2. De activiteit vindt plaats in opdracht van een opdrachtgever;
 3. De activiteit is gericht op het verzamelen van inlichtingen over natuurlijke of rechtspersonen of de toedracht van door hen begane feiten;
 4. Het doel van de activiteit is het vrijwaren van de belangen van de opdrachtgever in een actueel of potentieel conflict, of het opsporen van verdwenen personen of verloren of gestolen goederen.

De inhoud en omschrijving van de wet zijn grotendeels behouden, zonder fundamentele wijzigingen. Specifieke speuractiviteiten zoals 'bedrijfsspionage' en 'onderzoek naar vermogen' worden niet afzonderlijk vermeld, aangezien ze voortaan onder de generieke omschrijving vallen.¹⁸²

Bovendien hoeven sommige speuractiviteiten in opdracht van een cliënt niet per se binnen een (potentieel) conflict te passen. Om die reden zijn het opsporen van verdwenen personen en het traceren van verloren of gestolen goederen expliciet opgenomen in de activiteitendoelstellingen.¹⁸³

Daarnaast valt het verzamelen of analyseren van informatie over goederen niet langer onder de private opsporing en kan dit zonder vergunning worden uitgevoerd. Enkel wanneer deze informatie inzicht geeft in gebeurtenissen of het gedrag van personen, valt de activiteit alsnog binnen het toepassingsgebied van de wet.¹⁸⁴ Deze aanpassing brengt duidelijkheid voor bepaalde experts en voorkomt dat beroepen zoals kunstschaters of schade-experts onterecht onder de regelgeving van private opsporing vallen.¹⁸⁵

¹⁸¹ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 13.

¹⁸² Art. 1, 1§ Wet 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé-detective, BS 2 oktober 1991.

¹⁸³ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 13.

¹⁸⁴ Een brandexpert die uitsluitend de omvang van een brand onderzoekt, valt buiten het toepassingsgebied. Wanneer het onderzoek echter gericht is op het achterhalen van de daders van brandstichting, wordt dit beschouwd als een privaat onderzoek. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 13.

¹⁸⁵ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 13.

66. **Uitgesloten van het toepassingsgebied.** De lijst met beroepen die niet onder de regelgeving van private opsporing vallen, zoals journalisten, gerechtsdeurwaarders, notarissen en advocaten is onder de WPO aanzienlijk uitgebreid.

De functies van genealoog en maatschappelijk assistent worden niet langer expliciet vermeld als uitsluiting, aangezien het speuren ter vrijwaring van andermans belangen -een constitutief element in de nieuwe definitie van private opsporing- in hun activiteiten volledig ontbreekt.¹⁸⁶

2.1.3 Controle en toezicht

67. De WPO legt in haar laatste krachtlijn de nadruk op controle en toezicht. Naast het streven naar evenwicht achtte de wetgever een effectiever systeem van proactieve en reactieve maatregelen noodzakelijk. Waar de oude detectivewet minimale overheidscontrole bood, introduceert de WPO een uitgebreid toezichtskader. Omdat onderzoeksactiviteiten doorgaans onzichtbaar zijn voor de betrokkenen en fundamentele rechten, zoals de persoonlijke levenssfeer, in het geding zijn, achtte de wetgever het te risicovol om louter te vertrouwen op auto-regulering¹⁸⁷ door de private speurder en diens opdrachtgever.¹⁸⁸

2.1.3.1 Vergunning

68. **Regulering.** De kernvernieuwing van de oude detectivewet was de vergunningsplicht, ontworpen om de sector te saneren en overheidscontrole te faciliteren. Hoewel permanent toezicht niet haalbaar of wenselijk was, bood dit systeem wel een effectief instrument om een grip op de sector te behouden. De nieuwe wet maakt eveneens gebruik van vergunningen en heeft daarbij enkele lacunes opgevuld.
69. **Ondernemingen.** Zo waren vergunningen onder de oude wet enkel mogelijk voor natuurlijke personen, waardoor onbetrouwbare kantoorhouders buiten toezicht bleven als zij een vergunde privédetective in dienst hadden. Naar analogie met de wet van 2 oktober 2017 inzake private en bijzondere veiligheid, wordt een vergunningensysteem ingevoerd voor ondernemingen en interne diensten, waarbij ook leidinggevendenden aan de wettelijke vereisten moeten voldoen. Zonder vergunning mag niemand zich als onderneming of dienst voor private opsporing profileren of promoten.¹⁸⁹

¹⁸⁶ *Supra* nr. 14.

¹⁸⁷ In deze context treedt een autoregulerend effect op wanneer een privaat onderzoeker de regelgeving naleeft, aangezien niet-correct verkregen informatie anders niet bruikbaar is.

¹⁸⁸ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 5.

¹⁸⁹ Hiermee wordt een belangrijk hiaat weggewerkt uit de oude wet en zal het voor de overheid makkelijker zijn om toezicht uit te oefenen op ondernemingen die voorheen geen vergunning nodig hadden maar toch opdrachtgever waren. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 19.

70. **Versoepeling adviesvereiste voor ondernemingen.** De verplichte adviesprocedure bij vergunningsaanvragen op persoonsniveau, zoals voorzien in de oude detectiewet, wordt onder de WPO niet langer toegepast op ondernemingen en interne diensten. Dit komt doordat de adviezen meestal positief zijn, terwijl de procedure tijdrovend en administratief belastend is. In plaats daarvan wordt een facultatief adviesstelsel ingevoerd, waarbij enkel bij negatieve aanwijzingen een advies vereist is.¹⁹⁰ Dit versnelt de procedure en beperkt ze tot probleemgevallen. Daarnaast kan de gegevensbeschermingsautoriteit worden geraadpleegd om te voorkomen dat personen met ernstige inbreuken op de privacywetgeving een vergunning verkrijgen.

Het is m.i. een goede zaak om de adviesvereiste te verlichten voor ondernemingen maar dit staat in contrast met de individuele aanvragen waarbij geen versoepeling voorzien is. De boodschap lijkt hier dat ondernemingen een verhoogd vertrouwen krijgen terwijl particulieren een verhoogd risico vormen wat niet altijd strookt met de realiteit.

71. **Duur.** Een vergunning is vijf jaar geldig en kan met dezelfde termijn worden verlengd (art. 5 WPO), terwijl de oude detectiewet een hernieuwingstermijn van tien jaar hanteerde. De kortere geldigheidsduur bevordert regelmatig en proactiever toezicht.

¹⁹⁰ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 21.

2.1.3.2 Vergunningsvoorwaarden

72. **Temporeel overstapverbod voor veiligheidsberoepen.** In het kader van de evenwichtsoefening heeft de wetgever gekozen voor een versoepeling van het overstapverbod. De wachttijd voor het verkrijgen van een vergunning na een functie bij de politie- of veiligheidsdiensten wordt verkort van vijf naar drie jaar.¹⁹¹

De reden om deze termijn te behouden, is het risico dat private speurders hun voormalige contacten gebruiken om toegang te krijgen tot gegevens waartoe zij geen recht meer hebben. Daarnaast dient deze periode als een beschermingsbuffer voor overheidsfunctionarissen, zodat zij niet onder druk worden gezet door ex-collega's die de overstap maken naar het private speurveld.¹⁹²

73. **Cumulverbod onder oud- en nieuw regime.** Zowel onder de oude detectivewet als onder de WPO geldt een cumulverbod voor personen die gelijktijdig actief zijn in de private opsporing en in functies binnen politiediensten of inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Dit verbod beoogt het risico op ongewenste informatiedoorstroming of uitwisseling van vertrouwelijke gegevens te beperken. De wetgever kiest daarbij voor een ruime interpretatie van de betrokken functies, met nadruk op hun toegang tot gevoelige informatie. In de MvT worden onder meer OCAD, NVO, ADVP, Defensie en CCB genoemd, maar expliciet gesteld dat deze lijst niet limitatief is en ook toekomstige organen onder het verbod kunnen vallen.¹⁹³ Artikel 3, 3° van de oude detectivewet bevatte een vangnetbepaling met een bijzonder ruime formulering, namelijk:

"...enige andere activiteit verrichten die, doordat ze door een privé-detective wordt uitgeoefend, een gevaar kan opleveren voor de openbare orde of voor de in- of uitwendige veiligheid van de Staat...".

Onder de WPO kiest de wetgever voor een specifiek geformuleerd cumulverbod, geïnspireerd op de regeling inzake private en bijzondere veiligheid.¹⁹⁴ Artikel 30, 3° WPO luidt:

"Enige andere werkzaamheid uitoefenen die, doordat ze wordt uitgeoefend door dezelfde persoon die ook een functie uitoefent in de sector van de private opsporing, een gevaar kan opleveren voor de in- of uitwendige veiligheid van de Staat, voor de openbare orde of het wetenschappelijk en economisch potentieel."

Hoewel de WPO in artikel 30, 3° bijkomende specifieke onverenigbaarheden introduceert — zoals functies binnen een penitentiaire instelling of het ambt van bedrijfsrevisor — blijft via artikel 30, 3°, f een algemene vangnetbepaling behouden. De MvT benadrukt in dit verband dat bij weigering van een vergunning de juridische en feitelijke motieven uitdrukkelijk moeten worden vermeld, zeker wanneer de bevoegde minister of zijn afgevaardigde gebruikmaakt van haar discretionaire beoordelingsruimte.¹⁹⁵

¹⁹¹ Art. 30, 6° Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

¹⁹² MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 31.

¹⁹³ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 32.

¹⁹⁴ Art. 73 Wet 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid, BS 31 oktober 2017.

¹⁹⁵ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 32.

74. **Nieuw criterium: gewenst profiel.** Zelfs indien een kandidaat-speurder voldoet aan het overstap- en cumulverbod, voorziet de WPO in een bijkomende toelatingsvoorwaarde: het beschikken over een 'gewenst profiel'. Artikel 30, 8° WPO bepaalt dat een vergunning enkel kan worden verleend aan personen die voldoen aan de criteria van het gewenste profiel, zoals vastgelegd in artikel 31 WPO. Dit profiel omvat de volgende vereisten:

1° respect voor de grondrechten en de individuele rechten en vrijheden van de medeburgers;

2° integriteit, loyaliteit en discretie;

3° een incasservermogen ten aanzien van agressief gedrag van derden en het vermogen om zich daarbij te beheersen;

4° de afwezigheid van verdachte relaties met het crimineel milieu;

5° respect voor de democratische waarden;

6° de afwezigheid van risico's voor de inwendige of uitwendige veiligheid van de Staat, voor de openbare orde of het wetenschappelijk of economisch potentieel.

De verwijzing naar de appreciatiebevoegdheid onder de oude detectivewet bij een ernstige tekortkoming aan de beroepsdeontologie – die geen bindende reglementaire norm vormde – wordt geschrapt. Voortaan wordt de beoordeling uitsluitend gebaseerd op de hierboven vermelde criteria.

Deze beoordeling gebeurt geval per geval en wordt proportioneel afgewogen op basis van alle beschikbare gegevens en informatie. Belangrijk is dat het voldoen aan de elementen van het gewenste profiel niet noodzakelijk een actieve gedraging van de betrokkene veronderstelt. Dit houdt in dat ook feiten die niet hebben geleid tot een strafrechtelijke veroordeling toch als tegenindicatie kunnen gelden. Iemand kan immers niet aan het profiel beantwoorden vanwege gedragingen die, hoewel problematisch, niet tot een juridische bestraffing hebben geleid.¹⁹⁶

¹⁹⁶ Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op geseponeerde feiten of situaties waarin de betrokkene een opschorting van veroordeling heeft verkregen. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 35-36.

2.1.3.3 Documentatie

2.1.3.3.1 Onderzoeksopdrachtendocument

75. **Oud regime.** Onder de oude detectiewet was er sprake van een schriftelijke overeenkomst tussen de opdrachtgever en de private onderzoeker. Als de opdrachtgever ook de werkgever van de private onderzoeker was dan moest er enkel een opdrachtenregister bijgehouden worden door de private speurder. Tevens voorzag de oude wet in een gedetailleerde lijst met gegevens die op straffe van nietigheid vermeld moesten worden, die enkel ingeroepen kon worden door de opdrachtgever.
76. **Onderzoeksopdrachtendocument.** Artikel 66 WPO voorziet in een eenvormig onderzoeksopdrachtendocument. Hoewel er nog steeds tien vormvereisten gelden waaraan moet worden voldaan, wordt het rigide stelsel waarbij de minste schending van een vormvereiste tot nietigheid kon leiden, losgelaten wegens de disproportionaliteit met de beoogde doelstelling¹⁹⁷. Voortaan zal de opdrachtgever dus niet meer de optie hebben om de nietigheid in te roepen als de private onderzoeker niet heeft voldaan aan desbetreffende vormvereisten.¹⁹⁸
77. **Overheid.** Wanneer de opdrachtgever een publiekrechtelijke rechtspersoon is¹⁹⁹, moet ook de bevoegde voogdijoverheid het document ondertekenen en indien van toepassing, omvat het document een beschrijving van de informatie die de opdrachtgever verstrekt voor de uitvoering van de opdracht.
78. **Opdrachtenregistrer.** Het opdrachtenregister zoals voorzien in de oude detectiewet blijft behouden wanneer de opdrachtgever de werkgever van de privaats onderzoeker is. In dit geval gelden aanzienlijk minder vormvereisten en wordt de nietigheidsbepaling eveneens buiten toepassing gelaten.²⁰⁰

2.1.3.3.2 Onderzoeksrapport

79. Alle onderzoeksbevindingen worden schriftelijk vastgelegd in een onderzoeksrapport dat de opdrachtgever informeert en de bevoegde autoriteiten en de rechter in staat stelt te controleren of het onderzoek wettig is uitgevoerd en of de proportionaliteitstoets²⁰¹ in het licht van het gerechtvaardigd belang²⁰² is nageleefd.

¹⁹⁷ De doelstelling zijnde een schriftelijk en consensueel tot stand gekomen overeenkomst die helder de modaliteiten van de opdracht vastlegt. Zie: MvT, Parl.St. SENAAAT, 1990-91, 28 februari 1991, nr. S.1259-1, 6.

¹⁹⁸ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 52.

¹⁹⁹ Wat slechts in zeer uitzonderlijke situaties gebeurt waarbij de toestemming van de bevoegde bestuurlijke of gerechtelijke overheden een noodzakelijke vereiste is. Zie: Art. 104 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024; *Infra* nrs. 135 e.v.

²⁰⁰ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 53.

²⁰¹ *Infra* nr. 90.

²⁰² *Supra* nr. 62.

80. **Eindrapport.** Uiterlijk een maand na de laatste onderzoeksverrichting bezorgt de opdrachthouder een schriftelijk onderzoeksrapport aan de opdrachtgever. Indien het rapport de enige of laatste verslaggeving aan de opdrachtgever betreft, wordt dit expliciet aangeduid met het opschrift "eindrapport".²⁰³
81. **Dringende verslaggeving bij hoogdringendheid.** In uitzonderlijke gevallen waarin hoogdringendheid vereist is²⁰⁴, kan de verslaggeving mondeling plaatsvinden (artikel 69 WPO). Dit geldt bijvoorbeeld wanneer onmiddellijke actie noodzakelijk is om de gerechtvaardigde belangen van de opdrachtgever te beschermen. In dergelijke gevallen dient de mondelinge verslaggeving zo snel mogelijk te worden omgezet in een schriftelijk onderzoeksrapport, dat uiterlijk binnen acht werkdagen aan de opdrachtgever wordt bezorgd.²⁰⁵
82. **Juistheid en rechtmatigheid.** De in het onderzoeksrapport opgenomen bevindingen moeten voldoen aan de wettelijke eisen van rechtmatigheid en juistheid (art. 71 WPO). Dit impliceert dat de verzamelde informatie toereikend, ter zake dienend en beperkt moet zijn tot wat strikt noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij wordt verwerkt. De verwerking van deze gegevens dient steeds te gebeuren binnen het kader van het in het onderzoeksopdrachtdocument omschreven gerechtvaardigd belang van de opdrachtgever.²⁰⁶
83. **Omschrijving opdracht.** De opdrachtgever is gebonden aan strikte beperkingen bij de verdere verspreiding van het onderzoeksrapport en de daarin vervatte informatie (art. 72 WPO). Het delen van deze gegevens met derden is enkel toegestaan indien dit strikt noodzakelijk is voor de verdediging van de gerechtvaardigde belangen van de opdrachtgever, zoals vastgelegd in het onderzoeksopdrachtdocument.²⁰⁷ Hier is het van kapitaal belang dat de opdrachtgever zeer duidelijk is met de omschrijving van de opdracht omdat dit zal bepalen of de verkregen informatie aangewend zal kunnen worden tijdens een proces indien juridische stappen aan de orde zijn.

²⁰³ Art. 68 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

²⁰⁴ Hier kan m.i. gedacht worden aan een waarneming van een overspelige partner die een vlucht zal nemen naar het buitenland, waarbij de opdrachtgever een pertinent belang heeft om dit zo snel mogelijk te weten.

²⁰⁵ Art. 72 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

²⁰⁶ De rechtmatigheid zal verder onderzocht worden in licht van de antigoon-leer. Zie: *Infra* nr. 96.

²⁰⁷ De MvT heeft het over een geheimhoudingsplicht die rust op de opdrachtgever. Zie MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 238; *Supra* nrs. 75 e.v.

84. **Nieuwe feiten binnen het onderzoek.** Deze situatie vertoont gelijkenissen met de ontdekking van nieuwe feiten tijdens een strafonderzoek door de onderzoeksrechter.²⁰⁸ In dat geval stelt de geïnterviewde onderzoeksrechter de procureur onmiddellijk op de hoogte, die vervolgens beslist of het wenselijk is dat verdere stappen worden ondernomen.²⁰⁹ Een vergelijkbare benadering kan worden toegepast binnen de private opsporing wanneer een privaatsonderzoeker stuit op feiten die niet in het oorspronkelijke onderzoeksopdrachtdocument zijn opgenomen. Zolang deze nieuwe feiten geen aanwijzing vormen van een ongerechtvaardigd belang²¹⁰, kan de privaatsonderzoeker, indien relevant, een nieuw onderzoeksopdrachtdocument bekomen van de opdrachtgever om verdere onderzoekshandelingen te verrichten.²¹¹
85. **Ontdekking van strafbare feiten.** Wanneer een privaatsonderzoeker tijdens zijn werkzaamheden nieuwe feiten ontdekt die misdaden of wanbedrijven uitmaken of duidelijk zullen uitmaken²¹², treedt de wettelijke meldingsplicht in werking. In dat geval moet hij onmiddellijk en schriftelijk de procureur des Konings of onderzoeksrechter in het rechtsgebied waar de feiten hebben plaatsgevonden of zullen plaatsvinden, op de hoogte stellen.²¹³

2.1.3.3.3 Onderzoeksverslagen

86. **Interviewverslag.** Elk interview dient, overeenkomstig artikel 85 WPO, te worden vastgelegd in een verslag. Dit verslag wordt toegevoegd aan het eerder besproken eindrapport. De geïnterviewde heeft het recht om een afschrift van het interviewverslag te ontvangen. Indien het gesprek wordt opgenomen, heeft hij bovendien recht op een kosteloze kopie. Deze rechten moeten expliciet aan de geïnterviewde worden meegedeeld.²¹⁴
87. **Observatieverslag.** Bij observaties is het van essentieel belang dat zowel het begin- als het eindtijdstip duidelijk worden vermeld in het verslag. Dit is noodzakelijk om aan te tonen dat de observatie binnen de wettelijk toegestane limiet²¹⁵ blijft, zoals bepaald in artikel 90 WPO.

²⁰⁸ Art. 56, §1, vijfde lid Sv; *Supra* nr. 34.

²⁰⁹ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 172.

²¹⁰ Onder de oude wet bestond dit beletsel voor uitwijkende onderzoeken niet. Deze nieuwe bepaling waarborgt dat private onderzoekers de verzamelde informatie en vaststellingen regelmatig toetsen aan het gerechtvaardigd belang in de oorspronkelijke overeenkomst. Zie: Art. 64 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024; MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 51.

²¹¹ Deze hypothese stelt dat de nieuw ontdekte feiten toevallig door de privaatsonderzoeker zijn verkregen. Indien echter blijkt dat deze feiten intentioneel zijn ingewonnen en doorslaggevend zijn, kan de tegenpartij tijdens de vonnisfase aanvoeren dat er sprake is van onrechtmatig verkregen bewijs.

²¹² De wetgever heeft nu voorzien in een toekomstige meldingsplicht waarbij wordt verwacht van de privaatsonderzoeker dat hij ook de motieven van zijn opdrachtgever nagaat. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 73.

²¹³ Art. 102, eerste lid Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

²¹⁴ *Supra* nr. 52.

²¹⁵ De wettelijk maximumtermijn is vastgelegd op een duur minder dan vier opeenvolgende (zesennegentig uur) of niet-opeenvolgende dagen, verdeeld over een maand.

2.1.3.3.4 Inzage- en verbeteringsrecht

88. Om de balans tussen PV's en onderzoeksrapporten te waarborgen in licht van de evenwichtsoefening, verleent de WPO betrokkenen voortaan het recht op inzage en correctie. Dit omvat de mogelijkheid tot aanvulling, verbetering of verwijdering van onjuiste persoonsgegevens die op hen betrekking hebben, in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).
89. **Rechten ontstaan slechts ingeval verwerking.** Enkel wanneer de opdrachtgever beslist om gevolg te geven aan de verzamelde gegevens, kunnen de bovenvermelde rechten worden uitgeoefend. Het louter verzamelen van informatie door de opdrachthouder doet deze rechten niet ontstaan. Beslist de opdrachtgever na het eindrapport om geen verdere stappen te ondernemen, dan mag hij de gegevens niet verwerken en moet hij deze vernietigen. De betrokkene blijft in dat geval onwetend over het gevoerde onderzoek.²¹⁶
90. **Informatieplicht.** Indien de opdrachtgever wel besluit gevolg te geven aan het onderzoek, stelt hij de opdrachthouder hiervan op de hoogte. De opdrachthouder informeert vervolgens de betrokkene en elke in het rapport identificeerbare persoon²¹⁷ binnen een maand na deze beslissing over het gevoerde onderzoek. Dit omvat de reden, aard, gebruikte onderzoeksmethoden, begin- en einddatum, enz. Zo kunnen zij hun recht op inzage en correctie uitoefenen, zoals bepaald in artikel 78, 4° WPO.
- De opdrachtgever mag geen gevolg geven aan de onderzoeksresultaten tot zolang de betrokken personen hun rechten hebben kunnen uitoefenen.
91. **Uitzondering strafbare feiten.** Wanneer een privaat onderzoek verweven is met of parallel loopt aan een strafrechtelijk onderzoek, kan de kennisgeving aan de betrokkene worden uitgesteld of achterwege gelaten. Dit is slechts toegestaan indien dit noodzakelijk is voor de voorkoming, opsporing of vervolging van strafbare feiten. In dergelijke gevallen kan de procureur des Konings hiervoor schriftelijke toestemming verlenen, die verplicht in het onderzoeksdossier moet worden opgenomen.²¹⁸
92. **Synergie met meldingsplicht.** De wetgever erkende dat een privaat onderzoeker niet altijd kan inschatten wanneer een strafrechtelijk onderzoek in het gedrang komt. Daarom wordt in de MvT verwezen naar de meldingsplicht in artikel 102 WPO, die de rapportering van strafrechtelijk sanctioneerbare gedragingen verplicht stelt.²¹⁹ Dit stelt het OM in staat om in te grijpen waar nodig en zo ongewenste kennisoverdracht te voorkomen die lopende publieke onderzoeken zou kunnen ondermijnen.²²⁰

²¹⁶ Art. 77, eerste lid, 1° Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024; MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 57.

²¹⁷ Hiermee wordt verwezen naar de persoon over wie de privaat onderzoeker effectief persoonsgegevens heeft verzameld en deze heeft opgenomen in zijn rapport aan de opdrachtgever. Personen die enkel zijn bevraagd om informatie over derden te verstrekken – zonder dat er gegevens over henzelf werden verzameld – vallen hier niet onder. Zo hoeft bijvoorbeeld een buurman die werd gevraagd wanneer de betrokkene laatst gezien werd, achteraf niet te worden geïnformeerd over het bestaan van het onderzoek. In deze hypothese zal de privaat onderzoeker krachtens artikel 86 tweede lid WPO (*Infra* nr. 106: vermomningsverbod) duidelijk moeten maken dat hij een privaat onderzoeker is wanneer de buurman de reden vraagt waarom de privaat onderzoeker de vraag stelt.

²¹⁸ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 58.

²¹⁹ *Infra* nrs. 124 e.v.

²²⁰ *Ibid.*

2.1.4 Toelaatbaarheid en nietigheid van bewijs uit een privaat onderzoek

93. **Bewijs in een strafrechtelijk onderzoek.** Het Belgische strafprocesrecht wordt gekenmerkt door het beginsel van vrije bewijslevering.²²¹ Dit houdt in dat, tenzij de wet op beperkende wijze een bijzonder bewijsmiddel voorschrijft, het bewijs of tegenbewijs van een strafbaar feit via alle bewijsmiddelen mag worden geleverd. Binnen deze context is het mogelijk dat een verdachte, naar aanleiding van een privaat onderzoek, een bijkomende onderzoeksmaatregel aan de strafrechter vraagt.²²²
94. **Bewijs uit privaat onderzoek voor de rechter.** Wanneer bevindingen uit een privaat onderzoek als bewijs worden ingediend in een gerechtelijke procedure, beoordeelt de rechter autonoom hun bewijswaarde.²²³ Zo is de rechter verplicht te toetsen of de bevindingen tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de wettelijke bepalingen en of ze rechtsgeldig als bewijs kunnen worden aanvaard.
95. **Op straffe van nietigheid gestelde onderzoekshandelingen.** De WPO bevat, net als het strafprocesrecht, specifieke inbreuken die op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven en die dus automatisch leiden tot bewijsuitsluiting. Dit betreft situaties waarin de private onderzoeker ernstige inbreuken begaat, zoals:
- activiteiten van private opsporing uitoefenen zonder vergunning²²⁴;
 - het betreden van wettelijk verboden onderzoeksdomeinen²²⁵;
 - informatie verstrekken aan de opdrachtgever waaruit deze, zonder bijkomende inlichtingen, indirect de verboden persoonsgegevens bedoeld in artikel 57 WPO kan afleiden.²²⁶;
 - opdrachten te aanvaarden of informatie te verwerken met betrekking tot de onschendbaarheid van het nationaal grondgebied, de militaire defensieplannen, de vervulling van de opdrachten van de strijdkrachten, of de veiligheid van de Belgische onderdanen in het buitenland,²²⁷ of betreffende sociale conflicten, bedreigingen of verstoringen van de openbare orde.²²⁸;
 - het ontbreken van een uitdrukkelijk vastgelegde regeling in het arbeidsreglement wanneer private opsporing wordt uitgevoerd t.a.v. een werknemer van de opdrachtgever²²⁹;
 - het gebruik van bevoegdheden die exclusief aan politiediensten toekomen²³⁰;
 - het uitvoeren van observaties op private locaties²³¹;

²²¹ VERSTRAETEN R., *Handboek strafvordering*, Maklu, 2012, 977.

²²² Cass. 24 april 2007, RW 2007-08, 1199, noot B. DE SMET.

²²³ Art. 101 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²²⁴ Art. 7 en 8 jo. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²²⁵ Art. 57 jo. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²²⁶ Art. 58 jo. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²²⁷ Art. 7, 1° en 3° /1, en 11, § 1 Wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, BS 18 december 1998.

²²⁸ Art. 62 jo. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²²⁹ Art. 65 jo. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²³⁰ Art. 81 jo. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²³¹ Art. 87 jo. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

- het gebruiken of verwerken van informatie die op onrechtmatige wijze zijn verkregen, dan wel waarvan de onderzoeker wist of behoorde te weten dat ze onrechtmatig werden verkregen, of het aanzetten van anderen tot dergelijke handelingen²³²;
- of het verwerken van informatie afkomstig van een eerdere opdrachtgever.²³³

Ter vergelijking: in het strafprocesrecht is het aantal onderzoekshandelingen dat uitdrukkelijk op straffe van nietigheid is vooral procedureel van aard. De bepalingen waarbij nietigheid expliciet wordt opgelegd, betreffen hoofdzakelijk procedurele voorschriften, zoals:

- de eed van getuigen²³⁴, juryleden bij het hof van assisen²³⁵, deskundigen, vertalers en tolken²³⁶ (Die nietigheid wordt echter gedekt wanneer er een tegensprekelijke uitspraak volgt zonder dat de nietigheid werd opgeworpen door een partij of ambtshalve door de rechter werd vastgesteld)²³⁷;
- de inzet van anonieme getuigen²³⁸;
- het beslag op onroerende goederen die uit een misdrijf verkregen vermogensvoordelen schijnen te vormen²³⁹;
- de termijn van de onderzoeksrechter om uitspraak te doen over een verzoekschrift tot het verrichten van bijkomende onderzoekshandelingen²⁴⁰;
- de dagvaardingstermijn van tien dagen tussen de dagvaarding en de verschijning ter zitting²⁴¹, tenzij deze nietigheid niet *in limine litis* wordt opgeroepen op de eerste terechtzitting;
- de in 2020 ingevoerde nietigheidssanctie voor testresultaten van een polygraaftest die niet werd afgenomen met een toestel waarvan de technische vereisten door de Koning werden bepaald²⁴²;
- de vereisten van de Taalwet Gerechtszaken, indien de nietigheid tijdig is opgeworpen, voor elke rechterlijke beslissing op tegenspraak over een geschilpunt.²⁴³

Naast de beknoptheid van deze lijst valt ook de beperkte coherentie en in bepaalde gevallen zelfs de arbitraire aard ervan op.²⁴⁴ Zo ontbreekt elke nietigheidssanctie in de vormvoorschriften voor ingrijpende onderzoeksmethoden zoals telefonieonderzoek (dataretentie en telefoontap),

²³² Art. 96 jo. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

²³³ Art. 109 jo. 101, lid 4 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

²³⁴ Art. 155, 189 en 211 Sv.; art. 57bis en 62 Wet van 8 april 1964 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 15 april 1965; art. 82 Wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen, *BS* 9 juli 2014.

²³⁵ Art. 290 Sv.

²³⁶ Art. 44, 155, 190 en 295 Sv.; art. 555/15 Ger.W.; art. 31, 32 en 40 Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, *BS* 22 juni 1935..

²³⁷ Art. 407 Sv.

²³⁸ Art. 86bis en 86ter Sv.

²³⁹ Art. 35bis Sv.

²⁴⁰ Art. 61quinquies Sv.

²⁴¹ Art. 146 Sv.

²⁴² Art. 112duodecies, § 7 Sv. ingevoegd door art. 3 wet 4 februari 2020, *BS* 21 februari 2020

²⁴³ Art. 40 Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, *BS* 22 juni 1935.

²⁴⁴ DERUYCK F., 'Wat krom is, wordt recht. Over de bruikbaarheid van onrechtmatig verkregen bewijs' in X, *Strafrecht en strafprocesrecht, XXXIte Postuniversitaire cyclus Willy Delva* 2005-06, Kluwer, 2006, 212, nr. 14; MEESE J., 'Het bewijs in strafzaken' in TAEMLAN P. (ed.), *Efficiënt procederen voor een goede rechtsbedeling. XLste Postuniversitaire Cyclus Willy Delva*, Kluwer, 2016, 522-523.

huiszoekingen, inkijkoperaties of DNA-analyses, terwijl dergelijke sancties wél worden voorzien bij relatief minder ingrijpende maatregelen zoals de inzet van anonieme getuigen of de toepassing van de polygraaftest.

Het contrast tussen beiden toont aan dat de wetgever t.a.v. private onderzoekers sneller overgaat tot automatische bewijsuitsluiting, terwijl in het strafprocesrecht een aanzienlijk hogere fouttolerantie geldt, zelfs bij vergaande opsporingshandelingen zoals huiszoekingen of telefoontaps.²⁴⁵ Waar publieke speurders slechts bij schendingen van fundamentele rechten of essentiële procedurele garanties het risico lopen op nietigheid, worden private onderzoekers geconfronteerd met een nultolerantie voor normoverschrijdingen, ongeacht de ernst of procesimpact.

M.i. duidt voorgaande eveneens op een eenzijdige evenwichtsoefening op vlak van bewijsuitsluiting ten nadele van private opsporing.

96. **Antigoon.** Wanneer de wet geen expliciete nietigheidsgrond voorziet, beoordeelt de rechter of het bewijs alsnog kan worden toegelaten. In dergelijke gevallen hanteert hij de Antigoon-criteria²⁴⁶, waarbij hij nagaat of de betrouwbaarheid van het bewijs is aangetast en of het gebruik ervan strijdig is met het recht op een eerlijk proces²⁴⁷. Daarbij houdt hij rekening met de ernst van de onregelmatigheid, de wijze waarop het bewijs werd verkregen en de omstandigheden waarin de overtreding plaatsvond.²⁴⁸

Hierdoor leidt niet elke procedurefout in een privaat onderzoek automatisch tot bewijsuitsluiting; dit gebeurt enkel wanneer de fundamentele rechten van de betrokkene worden geschonden of de betrouwbaarheid van het bewijs ernstig in het gedrang komt.

97. **Illegaal verkregen bewijs.** De WPO stelt daarnaast ook expliciet dat een privaat onderzoeker geen informatie of documenten mag verwerken die op illegale wijze zijn verkregen, bijvoorbeeld door diefstal.²⁴⁹ Dit geldt ook indien hij wist of redelijkerwijs had moeten weten dat het materiaal onrechtmatig werd verkregen. Zelfs nalatigheid kan hier problematisch zijn: indien de rechter oordeelt dat een zorgvuldig handelend privaat onderzoeker²⁵⁰ dergelijke onregelmatigheden had moeten herkennen, kan het bewijs alsnog ongeldig worden verklaard.²⁵¹

²⁴⁵ VANDERMEERSCH M., 'Veelvuldige Antigoon-rechtspraak: valt er nog een lijn te trekken wanneer onrechtmatig bewijs buitenspel staat?' in *T.Strafr.* 2024/6, 443.

²⁴⁶ Art 32 Sv./VT.Sv.

²⁴⁷ Cass. 14 juni 2021, AR C.20.0418.N; Cass. 16 december 2021, AR C.18.0314.N.

²⁴⁸ VAN DER SYPE Y., 'Antigoon gesust: Het privédetectiveverslag als bewijs in (on)rechte', *Or.* 2015, 212-225.

²⁴⁹ Art. 96 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024; MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 69.

²⁵⁰ Of het criterium van 'de waakzame speurder' zoals verder besproken zal worden. Zie: *Infra* nr. 127.

²⁵¹ DE MEULENAER S., DE BIE B. en DHONDT F., *Fraude en onrechtmatig handelen in uw organisatie. Van melding tot privaat onderzoek*, Lea Uitgevers, 2024, 117.

98. **Autoregulerend effect van de WPO.** De MvT heeft het over een autoregulerend effect wat betreft onrechtmatig bewijsmateriaal.²⁵² Dit betekent dat private speurders minder geneigd zullen zijn om illegale onderzoeksmethoden toe te passen, aangezien bewijs dat op onrechtmatige wijze is verkregen niet bruikbaar is in een gerechtelijke procedure en zelfs de mogelijkheid om een zaak aanhangig te maken in gevaar kan brengen.

2.1.5 Nieuw proportionaliteitsvereiste i.t.t. subsidiariteitsvereiste in strafzaken

99. **Afweging.** Net als hun publieke tegenhangers zijn ook private speurders voortaan gehouden tot het naleven van het proportionaliteitsbeginsel bij het uitoefenen van hun onderzoeksactiviteiten. Artikel 80, laatste lid WPO stelt:

"De privaatspeurder kiest, bij het stellen van mogelijke handelingen, het aanwenden van middelen en procedures en het uitoefenen van bevoegdheden, voor wat toereikend en ter zake dienend is, zonder dat dit overmatig is ten opzichte van de persoonlijke levenssfeer van de personen en zonder dat dit verder gaat dan het beoogde onderzoeksresultaat, overeengekomen met de opdrachtgever."

Hieruit volgt dat private speurders voortdurend een afweging moeten maken tussen de ingezette onderzoeksmethoden en het beoogde doel, met het proportionaliteitsbeginsel als toetssteen. Hoewel dit niet concreet werd uitgewerkt in de voorbereidende werken, zal de rechtspraak duidelijk moeten maken welke methoden in welke omstandigheden toelaatbaar zijn.²⁵³

²⁵² MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 71.

²⁵³ M.i. zou een vierdaagse observatie met gezichtsversterkende middelen, gecombineerd met een buurtonderzoek waarbij buurtbewoners systematisch worden bevraagd, disproportioneel zijn wanneer het doel enkel is om de trainingsgewoonten van een betrokkene in kaart te brengen in het kader van een sportieve rivaliteit met de opdrachtgever.

100. **Doelstelling.** Het fundamentele verschil met het subsidiariteitsvereiste in publiek onderzoek ligt in de doelstelling. Terwijl een publiek onderzoek wordt gevoerd in het algemeen belang, met waarheidsvinding als primair doel²⁵⁴, moet een privaat onderzoeker rekening houden met de gerechtvaardigde belangen van de opdrachtgever²⁵⁵ en het beoogde onderzoeksresultaat. Dit onderscheid bepaalt in grote mate de afwegingen binnen beide onderzoekscontexten.

In een strafrechtelijk onderzoek is niet elke onderzoekshandeling onderhevig aan de subsidiariteitstoets. Voor klassieke opsporingshandelingen zoals het verhoor²⁵⁶, het plaatsbezoek²⁵⁷ of de observatie in openbare ruimten, is een dergelijke toets niet vereist. Anders is het bij meer intrusieve methoden, zoals een inkijkoperatie²⁵⁸, DNA-onderzoek²⁵⁹ of stelselmatige observatie²⁶⁰. In die gevallen moet telkens worden nagegaan of minder ingrijpende middelen niet volstaan om de waarheid aan het licht te brengen. Binnen deze context beschikken publieke speurders over een bredere discretionaire ruimte om bepaalde onderzoekshandelingen te stellen. Daartegenover staat dat private speurders voortdurend de proportionaliteit en subsidiariteit van hun handelingen moeten afwegen, ook bij minder ingrijpende vormen van onderzoek.

101. **Controle.** De subsidiariteitscontrole van de op subsidiariteit voorgeschreven handelingen is bij publieke onderzoeken strenger door de specifieke bepalingen in de wet waaraan moet worden voldaan vooraleer de handeling uitgevoerd mag worden.²⁶¹ In private onderzoeken daarentegen is het niet specifiek bepaald en is het moeilijker in te schatten of andere opties bekeken moeten worden vooraleer bv. een observatie gedaan kan worden.
102. **Handhaving.** De handhaving verschilt ook, in publieke onderzoeken is er het toezicht van de raadkamer dat dient als controleorgaan,²⁶² in private onderzoeken kunnen inspecteurs, politiediensten of de gegevensbeschermingsautoriteit²⁶³ vaststellingen doen of laten doen van disproportionele opsporingshandelingen. Hierna zal een administratieve sanctie mogelijk zijn tussen 100 en 25.000 euro die bepaald zal worden door de sanctieambtenaar.²⁶⁴ Ook de rechter kan een *ex-post* oordeel vellen over het privaat onderzoek tijdens de vonnisfase indien een proces wenselijk is voor de opdrachtgever.²⁶⁵

²⁵⁴ Art. 28bis, §1 en 55 eerste lid Sv.

²⁵⁵ *Supra* nrs. 62 e.v.

²⁵⁶ Art. 47bis Sv; VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 188.

²⁵⁷ Art. 62 Sv; VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 207.

²⁵⁸ Art. 46quinquies, 89ter en Art. 62 Sv; VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 208; ROMBOUX C., 'Huiszoeking en opsporing' in *Postal Memorialis - Lexicon strafrecht, strafvordering en bijzondere wetten*, 2013, 31.

²⁵⁹ Art. 44quater, 90undecies en 90 duodecies Sv; VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 221-223; LYSSENS, T., DE BUYST, D. en RONSE, C., *Handboek Deskundigenonderzoek*, 2024, 875.

²⁶⁰ Art. 47sexies Sv; VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 234; Cass. 9 oktober 2013, P.13.1191.F.

²⁶¹ "...De motivering weerspiegelt de proportionaliteit met inachtneming van de persoonlijk levenssfeer en de subsidiariteit ten opzicht van elke andere onderzoeksdaad..." Zie: Art. 44quater §5 tweede lid Sv.

²⁶² VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 270.

²⁶³ Art. 116 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²⁶⁴ Art. 151, §1 j.o. 146 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²⁶⁵ Art. 101 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

2.2 Verboden handelingen voor een privaat onderzoeker

103. Het uitgangspunt van de WPO is dat een privaat onderzoeker in principe dezelfde handelingen mag stellen als een gewone burger. Het cruciale verschil is echter dat een gewone burger geen speurwerk mag verrichten, terwijl een privaat onderzoeker daartoe wel bevoegd is binnen de wettelijke grenzen.²⁶⁶

De oude detectivewet zorgde voor situaties waarin private onderzoekers handelingen konden stellen die verder gingen dan wat voor politiediensten toegestaan was, met name op het gebied van langdurige schaduwopdrachten²⁶⁷ of het verzamelen en langdurig bijhouden van gevoelige informatie. De praktijk waarbij rechtzoekenden een beroep deden op privaat onderzoekers door het pragmatisch en sneller karakter van de onderzoeken dat voortkwam uit het gebrek aan toezicht ondanks verregaande inmenging in het privéleven, werd bekritiseerd als een risico voor de rechtsstaat²⁶⁸ wat mede aanleiding gaf tot de strengere regulering in de WPO.

2.2.1 Strikte afbakening handelingsruimte

104. **Relatief verbod.** Artikel 81, §1 eerste lid WPO bevestigt nu expliciet dat private onderzoekers geen handelingen mogen stellen of middelen, methodes, procedures of dwangmaatregelen mogen aanwenden die exclusief voorbehouden zijn aan de politiediensten, de veiligheids- en inlichtingendiensten, de gerechtelijke overheid, de personeelsleden van overheidsdiensten belast met opdrachten van bestuurlijke of gerechtelijke politie of voor de bewakingsagenten.

Dit verbod geldt niet voor handelingen die binnen de WPO zijn bepaald²⁶⁹. Daarnaast laat de wet ruimte voor opdrachtgevers om, met hetzelfde doeleinde als de opdracht zelf, bepaalde bevoegdheden aan te wenden, mits de regelgeving de delegatie hiervan aan een privaat onderzoeker toestaat.²⁷⁰

De parlementaire voorbereidingen vermelden de *ratio* voor het opnemen van bewakingsagenten in dit verbod niet. M.i. beoogde de wetgever te voorkomen dat private onderzoekers identiteitsdocumenten zouden opvragen²⁷¹ of oppervlakkige fouilleringen²⁷² zouden uitvoeren, handelingen die uitgevoerd mogen worden door bewakingsagenten.

²⁶⁶ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 60.

²⁶⁷ De wetgever had initieel geen maximumtermijn ingevoerd voor observatieopdrachten in de oude detectivewet. In de WPO is er wel een wettelijk maximum vastgelegd op een duur minder dan vier opeenvolgende (zesennegentig uur) of niet-opeenvolgende dagen, verdeeld over een maand., Zie: Art 90 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²⁶⁸ De wetgever gaat zover door te stellen dat een disbalans tussen private en publieke speurders gevaren opleveren voor het correct functioneren van de rechtsstaat. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 7.

²⁶⁹ Art. 81, §1 tweede lid, 1° Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²⁷⁰ De MvT geeft als voorbeeld openbare telecomnetwerken die bevoegd zijn om fraude op te sporen door gegevens te verwerken en deze aan de overheid te rapporteren.

²⁷¹ Art. 106 Wet 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid, BS 31 oktober 2017.

²⁷² Art. 102 Wet 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid, BS 31 oktober 2017.

105. **Absoluut verbod.** Artikel 81, §1, tweede lid WPO legt een verbod op het gebruik van methodes die krachtens het wetboek van strafvordering exclusief zijn voorbehouden aan politiediensten of gerechtelijke autoriteiten. Dit verbod laat geen uitzonderingen toe i.t.t. het bovengenoemd relatief verbod. Hierdoor kunnen interviews, observaties of confrontaties i.k.v. private *recherche* nooit op dezelfde manier worden behandeld als de opsporingstechnieken die in het wetboek van strafvordering zijn opgenomen.

2.2.2 Einde aan vermommingsingen

106. **Vermommingsverbod.** Artikel 86, tweede lid WPO legt private onderzoekers een expliciet en impliciet verbod op om zich voor te doen als beoefenaars van een ander beroep of onder een andere hoedanigheid dan die van privaat onderzoeker. Dit verbod gaf aanleiding tot parlementair debat, waarbij kamerlid METSU een amendement indiende om de term "noch impliciet" te schrappen.²⁷³ Hij stelde dat dit verbod private onderzoekers zou verhinderen om zich discreet naar een locatie te begeven voor anonieme opdrachten, wat de effectiviteit van hun werk ernstig zou aantasten en een belangrijk deel van het beroep zou uithollen.

Als argument werd o.a. verwezen naar de noodzaak van dergelijke methoden bij onderzoeken voor het Instituut van Vastgoedmakelaars tegen illegale makelaars²⁷⁴ en bij *mystery shopping*. Desondanks werd het amendement verworpen, waardoor de wet nu voorziet in een absoluut vermommingsverbod. Dit betekent dat een privaat onderzoeker steeds transparant moet zijn over zijn hoedanigheid en geen gebruik kan maken van technieken zoals proefaankopen als pseudoklant of infiltratie, methoden die in publieke onderzoeken onder strikte voorwaarden wel mogelijk blijven.²⁷⁵

²⁷³ Amendement van kamerlid K. Metsu op het wetsontwerp tot regeling van de private opsporing, KAMER, 2023-2024, 24 april 2024, nr. 55-3953/005, 9.

²⁷⁴ VANACKER L., 'Detectives klissen valse vastgoedmakelaars', *De Tijd*, 5 mei 2021, <https://www.tijd.be/ondernemen/vastgoed/detectives-klissen-valse-vastgoedmakelaars/10303212.html> (geraadpleegd op 1 januari 2025).

²⁷⁵ DE MEULENAER S., DE BIE B. en DHONDT F., *Fraude en onrechtmatig handelen in uw organisatie. Van melding tot privaat onderzoek*, LeA Uitgevers, 2024, 117.

107. **Aanzienlijke verstrenging.** Het verbod om zich voor te doen als iemand anders is veel verregaander dan de oude detectivewet waarbij enkel gewag werd gemaakt van een verbod zich op enigerlei wijze voor te doen als lid van een politiedienst of een openbare inlichtingendienst of het vermelden dat men deel uitmaakte van deze organen.²⁷⁶ Bovendien stelt een inbreuk op het vermommingsverbod de privaat onderzoeker bloot aan een administratieve geldboete van 7.500 tot 10.000 euro.²⁷⁷

In de MvT van de oude detectivewet werd gesproken over een risico dat burgers privédetectives meer bevoegdheden zouden toekennen dan ze werkelijk hebben, en dat het voordoen of vermelden dat ze voormalig politieagent waren dit vermoeden enkel in de hand zou werken.²⁷⁸ Uitgezonderd het amendement van kamerlid METSU en een wetgevingstechnische aanpassing is hier in de totstandkoming van de WPO niks over vermeld. De gevolgen van deze ingrijpende verandering zullen het werk van een private speurder ongetwijfeld bemoeilijken. Of deze bemoeilijking het onmogelijk zal maken bepaalde schaduwopdrachten uit te voeren zal moeten blijken uit de rechtspraktijk.

108. **Verhouding met politionele infiltratie.** De wetgever heeft de dekmantel van een fictieve identiteit voorbehouden aan de openbare machten, zoals bepaald in artikel 47octies Sv. De MvT benadrukt dat infiltraties uitsluitend mogen worden uitgevoerd door speciaal opgeleide en getrainde politieambtenaren.²⁷⁹ Dergelijke operaties worden dan ook exclusief toevertrouwd aan de leden van de directie van de speciale eenheden van de federale politie. Bovendien wordt benadrukt dat de dekmantel cruciaal is voor de veiligheid van de infiltrant en de bescherming van zijn werkelijke identiteit, aangezien ontdekking ernstige represailles kan meebrengen voor zowel de infiltrant zelf als zijn familie.²⁸⁰

De uitzonderlijke aard van undercovertechnieken, die zelfs binnen politiediensten als een *ultimum remedium* worden beschouwd, verklaart waarom de wetgever private onderzoekers verbiedt om een fictieve identiteit aan te nemen.²⁸¹ Toch lijkt de gekozen formulering disproportioneel streng. Het is, m.i., een gemiste kans dat de wetgever geen ruimte heeft gelaten voor beperkte vormen van vermommen of identiteitsvervaging die nodig zijn voor kortstondige en laagdrempelige onderzoekshandelingen, zoals *mystery shopping*. Dergelijke technieken vormen geen inbreuk op fundamentele rechten en zijn net een essentieel onderdeel van bepaalde opdrachten in de private opsporing. Door elke vorm van rolvervaging categorisch uit te sluiten, holt de wetgever een kernactiviteit van private opsporing op bewuste wijze²⁸² uit.

²⁷⁶ Art. 14 Wet 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé-detective, BS 2 oktober 1991.

²⁷⁷ Art 101 vierde lid Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024; Bijlage boetetabel WPO.

²⁷⁸ MvT, Parl.St. SENAAT, 1990-91, 28 februari 1991, nr. S.1259-1, 11.

²⁷⁹ Wetsontwerp betreffende de bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden MvT, Parl.St. Kamer 2001-02, 50K1688/001, 30.

²⁸⁰ Wetsontwerp betreffende de bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden MvT, Parl.St. Kamer 2001-02, 50K1688/001, 33; BERKMOES, H. 'Infiltratie door politieambtenaar (bijzondere opsporingsmethoden)' in OSS 2022 afl. 100.

²⁸¹ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 64.

²⁸² Gelet op de waarschuwing van kamerlid METSU tijdens de parlementaire debatten. Zie: *Supra* nr. 106.

2.2.3 Relatief tracker-verbod

109. **Toegelaten (?)**. Onder de oude wet bestond geen expliciet verbod op het bepalen van de locatie van een betrokkene met behulp van technische apparatuur. De correctionele rechtbank van Hasselt oordeelde onder de oude detectivewet dat het plaatsen van een *GPS-tracker* onder een voertuig op zich geen probleem vormde in kader van een observatieopdracht, maar dat de verwerking van de daarmee verkregen gegevens wel strafbaar was.²⁸³
110. **Relatief verbod op trackers**. Artikel 91 WPO introduceert een verbod op het "ter beschikking stellen, opstellen, doen opstellen, gebruiken of aanwenden van apparatuur om de locaties of verplaatsingen van een betrokkene te bepalen." De wetgever stelt dat het gebruik van plaatsbepalingsapparatuur door private onderzoekers niet opportuun is, aangezien dergelijke technieken enkel voorbehouden zijn aan bijzondere eenheden in het kader van ernstige strafbare feiten die een correctionele hoofdgevangenisstraf van minstens één jaar of een zwaardere straf met zich meebrengen.²⁸⁴

Artikel 91 tweede lid WPO bevat een uitzondering op dit verbod, met name:

"In afwijking van het eerste lid, is het opstellen van apparatuur toegelaten indien de betrokkene hiertoe voorafgaandelijk zijn toestemming heeft verleend en het gebruik van apparatuur niet voorbehouden is aan de leden van de politiediensten..."

Dit impliceert m.i. dat een eigenaar van een voertuig toestemming kan geven om, in het kader van een onderzoek naar overspel, een toegelaten tracker op zijn voertuig te laten plaatsen met het oog op het bepalen van de locatiegegevens. Indien daarbij ook wordt voldaan aan de verslaggevingsvereisten, kan het aldus verkregen bewijs in beginsel worden aangewend in een gerechtelijke procedure.

2.2.4 Verbod tot meedelen verblijfplaats betrokkene

111. **Principe**. In overeenstemming met de principiële gelijktrekking van de bevoegdheden van een privaatspeurder met die van een gewone burger²⁸⁵, heeft de wetgever expliciet bepaald dat private speurders geen toegang mogen verkrijgen tot gegevens betreffende de verblijfplaats van de betrokkene. Het is volgens de wetgever aan de betrokkene zelf om te beslissen aan wie hij zijn adresgegevens kenbaar maakt.

Artikel 75 WPO introduceert in dit verband een noodzakelijke voorafgaande toestemmingsvereiste. Dit betekent dat een private speurder - wanneer hij de woonplaats gevonden heeft zonder een databank te consulteren - pas over mag gaan tot het meedelen van het adres aan de opdrachtgever indien de betrokkene hier expliciet en voorafgaandelijk zijn toestemming voor heeft verleend.²⁸⁶

²⁸³ Corr. Hasselt 14 juni 2011, Vigiles 2014, 257, noot SAELENS R.

²⁸⁴ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 66.

²⁸⁵ "De privaatspeurder kan geen andere handelingen stellen dan deze die voortvloeien uit de rechten waarover iedere persoon beschikt,..." Zie: art. 80 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

²⁸⁶ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 56.

112. **Uitzondering.** In enkele specifieke gevallen wijkt de wetgever af van deze toestemmingsvereiste, met name wanneer het belang van de betrokkene zelf of dat van de opdrachtgever zwaarder weegt. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de betrokkene ontvoerd is of medisch niet in staat is om toestemming te geven.²⁸⁷ Ook wanneer de adresgegevens noodzakelijk zijn voor het beheer van een eigen geschil van de opdrachtgever — bijvoorbeeld bij achterstallige alimentatie of onbetaalde facturen — mag een private onderzoeker toch een vaststelling verrichten zonder voorafgaande toestemming.²⁸⁸
113. **Ratio legis.** De wetgever achtte deze toestemmingsvereiste essentieel, aangezien een privaat onderzoeker vaak niet de gevolgen kan inschatten van het verstrekken van verblijfplaatsgegevens aan de opdrachtgever. Zo kan het bijvoorbeeld gaan om een echtgenoot die zijn gevluchte partner wil opsporen of om een meerderjarig kind dat bewust geen contact wenst met zijn ouders. Door deze beperking wordt getracht misbruik te voorkomen en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer te waarborgen.²⁸⁹
114. **Reflectie.** M.i. is het moeilijk te verantwoorden dat een privaat onderzoeker géén inschatting zou kunnen maken van de mogelijke gevolgen van het meedelen van verblijfplaatsgegevens. Deze veronderstelling miskent de reeds bestaande waarborgen binnen het wettelijke kader. Zo is de toegang tot het beroep onderworpen aan een verstrengde erkenningsprocedure²⁹⁰, geldt er een meldingsplicht bij aanwijzingen van strafbare feiten²⁹¹, en is de onderzoeker verplicht om het gerechtvaardigd belang van de opdrachtgever periodiek te controleren²⁹². Tegen die achtergrond lijkt het principiële verbod op het meedelen van adresgegevens minder ingegeven door een objectieve risicoafweging dan door een aanhoudend wantrouwen tegenover private onderzoekers. Dat wantrouwen blijft doorwerken, ondanks de reeds verregaande beperkingen die hun bewegingsruimte normatief inperken.

²⁸⁷ *Ibid.*

²⁸⁸ Art 76 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

²⁸⁹ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 56.

²⁹⁰ *Supra* nr. 72 e.v.

²⁹¹ *Infra* nrs. 124 e.v.

²⁹² *Supra* nr. 62.

2.2.5 Verbod op toegang tot publieke databanken

115. **Strikte afsluiting van publieke informatiestromen.** In de aanloop naar de totstandkoming van de WPO werd vastgesteld dat het informatieverkeer tussen openbare ambtenaren en private onderzoekers inzake afgeschermd overheidsgegevens in de praktijk regelmatig voorkwam.²⁹³ De meest voorkomende gevallen hadden betrekking op gegevens uit databanken zoals de Dienst voor Inschrijving van Voertuigen (DIV), het Centraal Strafregister, de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG), de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid en het Rijksregister. Wanneer een overheidsambtenaar dergelijke niet-publiek toegankelijke informatie aan een privaat onderzoeker meedeelt, stelt hij zich bloot aan strafrechtelijke vervolging wegens schending van het beroepsgeheim.²⁹⁴

De praktische handhaving van dit verbod werd echter bemoeilijkt door het feit dat vaak niet met zekerheid kan worden vastgesteld wie de inbreuk pleegde. Hoewel de betrokken ambtenaar rechtstreeks en individueel aansprakelijk kon worden gesteld, gelde dit in veel mindere mate voor degene die het meeste voordeel uit de informatie put of zelfs aanzette tot de schending: de privaat onderzoeker of diens opdrachtgever. Onder het oude wettelijke kader kon tegen deze laatsten slechts in beperkte mate strafrechtelijk worden opgetreden, aangezien het aanzetten tot, dan wel het verwerven of verwerken van dergelijk afgeschermd materiaal niet expliciet strafbaar was gesteld.

Artikel 95 WPO veranderd dit door een expliciet verbod in te voeren op het raadplegen, doen raadplegen, bezitten of verwerken van niet publiek toegankelijke informatie die zich in het bezit van publieke rechtspersonen bevindt. Het verbod geldt eveneens voor het aanzetten tot dergelijke handelingen. De bepaling is bedoeld als sluitstuk in het normatief afbakenen van de toegestane informatiebronnen waaruit private onderzoekers mogen putten, en onderstreept de strikte scheiding tussen publieke en private informatiestromen binnen het opsporingsdomein²⁹⁵.

116. **Uitzonderingen.** Op dit verbod bestaan slechts twee uitdrukkelijke uitzonderingen: ten eerste wanneer de privaat onderzoeker optreedt in opdracht van een publiekrechtelijke rechtspersoon die zelf houder is van de betreffende informatie; en ten tweede wanneer toegang tot deze informatie expliciet wordt voorzien bij wet, decreet of ordonnantie. Buiten deze gevallen blijft het verbod onverkort van kracht.²⁹⁶
117. **Reflectie.** Ook hier blijkt het aanhoudend wantrouwen van de wetgever ten aanzien van private speurders, waarop reeds kritiek werd geuit door de Nationale Beroepsunie van Privédetectives tijdens de hoorzittingen over de WPO.²⁹⁷ Het ging er in het bijzonder over dat de wetgever zeer terughoudend was over het verschaffen van toegang tot databanken aan private speurders. De

²⁹³ VANHECKE N., 'Politie maakt misbruik van eigen nationale databank', *De Standaard*, 25 mei 2023 (geraadpleegd op 10 mei 2025). X, 'Politie te laks voor misbruik databank', *De Standaard*, 5 mei 2017 (geraadpleegd op 10 mei 2025); MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 68.

²⁹⁴ Art. 458 Sw.

²⁹⁵ Dit spanningsveld wordt verder uitgelicht i.k.v. *grey policing*. Zie: *Infra* nr. 137.

²⁹⁶ Art 95 tweede lid Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

²⁹⁷ SOMERS B., Hoorzittingen over de evaluatie van de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective, KAMER, 2013, DOC53 2711/001, 31.

kritiek van de beroepsunie is, m.i., terecht. Toegang tot databanken zoals het Rijksregister, de sociale zekerheid, DIV of de centrale administratie van kadaster²⁹⁸ is in veel opdrachten cruciaal.

Zo moet een privaatsonderzoeker die belast is met het opsporen van een onderhoudsplichtige bij wanbetaling vaak langdurige observaties uitvoeren om diens werkgever te achterhalen, terwijl één eenvoudige raadpleging van de RSZ-databank dezelfde informatie sneller, goedkoper en nauwkeuriger kan opleveren. Door basisinformatie niet toegankelijk te maken, wordt private opsporing wederom verzwaard, met een bijkomend risico op foutieve of onvolledige rapportering aan opdrachtgevers. Dit staat in schril contrast met de toegang die o.a. advocaten hebben. Ook zij dienen het persoonlijk belang van de cliënt maar kunnen via hun hoedanigheid wel informatie bekomen via publieke kanalen, zoals: het rijksregister, de KSZ of de DIV.

2.2.6 *Capita selecta* van nieuwe beperkingen

118. **Reclame zonder vergunning.** Artikel 23 WPO stelt een verbod in om akten, facturen, aankondigingen, bekendmakingen, brieven, orders, websites en andere stukken, al dan niet in elektronische vorm te versturen zonder melding te maken van het vergunningsnummer.

119. **Relatief verbod op betreden van niet publiek toegankelijke plaatsen.** Naar analogie met publieke speurders zullen private speurders krachtens artikel 82 WPO zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de persoon die het daadwerkelijk genot heeft over deze plaats of diens aangestelde, geen toegang hebben tot een niet publiek toegankelijke plaats.

In tegenstelling tot publieke speurders is voor private speurders geen tijdsbeperking voorzien in de wet.²⁹⁹ Bij gebrek aan een dergelijke regeling mag m.i. worden aangenomen dat een private speurder zich ook na negen uur 's avonds naar een adres mag begeven, mits hij daarbij handelt binnen de grenzen van het onderzoeksopdrachtdocument.

120. **Provocatieverbod.** Naar analogie met het provocatieverbod vervat in artikel 30 vt.Sv voert artikel 86 eerste lid WPO een soortgelijk verbod in om: *"de betrokkene er niet toe aanzetten iets te doen wat hij op eigen initiatief niet zou hebben gedaan zonder de tussenkomst van de privaatsonderzoeker of iets nalaten te doen wat hij zou hebben gedaan zonder de tussenkomst van de privaatsonderzoeker."*

121. **Verbod op wapendracht.** Hoewel de oude detectiewet geen expliciet wapenverbod bevatte, bepaalt artikel 97 WPO nu dat activiteiten binnen de private opsporing ongewapend moeten worden uitgeoefend.

²⁹⁸ Er dient gewezen te worden dat een consultatie van de tien provinciale kadasters wel mogelijk is doch vergt het meer middelen en tijd om elk apart te consulteren i.p.v. de centrale administratie van kadaster rechtstreeks te raadplegen.

²⁹⁹ Art. 1, eerste lid Wet van 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen [opsporing ten huize, huiszoeking of vrijheidsbeneming] mag worden verricht, BS 28 juni 1969.

2.3 Tussenconclusie

122. Het tweede deel heeft de evenwichtsoefening achter de WPO blootgelegd. Uit de analyse blijkt dat deze hervorming niet louter een technische modernisering inhoudt, maar een principiële hertekening vormt van de positie van de private speurder binnen de rechtsorde. De WPO reageert op het spanningsveld dat is ontstaan doordat private onderzoekers zich, onder het vorige regime, vaak buiten het bereik van toezicht en regulering konden bewegen, soms met meer operationele vrijheid dan publieke actoren.

De wetgever tracht dit onevenwicht recht te trekken door een aantal duidelijke correctiemechanismen in te bouwen. Het expliciet van openbare orde verklaren van de WPO, het opleggen van een gerechtvaardigd belang voor elk onderzoek, het toestemmingsvereiste, de meldingsplicht en de introductie van nieuwe regels rond interviews en observaties zijn hiervan concrete voorbeelden. Daarnaast beoogt de wet een normatief signaal te geven: private opsporing is geen vrije marktactiviteit, maar een gereguleerde, maatschappelijk gevoelige praktijk die binnen duidelijke perken moet opereren.

De wetgever erkent de rol van de private speurder, maar plaatst die binnen een strikt juridisch kader dat misbruik moet voorkomen en de verhouding met publieke opsporingsinstanties structureel bewaakt.

Op eerste zicht valt daarom op te merken dat de wetgever niet mild is geweest voor private speurders en dat het beroep in vele mate moeilijker is geworden dan voorheen. Sommige onderzoekshandelingen zoals vermomd schaduwen of het *tracken* met *GPS* zijn een stille dood gestorven. Het papierwerk dat voortaan in orde gebracht zal moeten worden voor interviews en observaties is aanzienlijk vermeerderd, wat de administratielast zal optrekken.

Het toekennen van bijkomende rechten aan betrokkenen, waaronder het recht om op de hoogte te worden gebracht wanneer gevolg wordt gegeven aan het onderzoek, is een positieve evolutie die toe te juichen valt. Dit komt echter onvermijdelijk met een verlies aan flexibiliteit voor de private speurder.

Of deze evenwichtsoefening geslaagd is, zal onder private speurders betwist worden. M.i. is de wetgever op veel vlakken te streng geweest. Ik sluit mij dan ook aan bij kamerlid METSU, die waarschuwt dat het beroep dreigt uitgehold te worden.³⁰⁰ Daarnaast deel ik de bezorgdheid van dhr. KNIPPENBERG, die tijdens de hoorzittingen in 2013 al aangaf dat de restrictieve voorwaarden zullen leiden tot een situatie waarin een door de wet erkende speurder onmogelijk kan opereren. Dit zou zelfs een terugkeer kunnen betekenen van de zogenaamde "*underground-detective*", die tegen betaling informatie uit clandestiene bronnen vergaart.³⁰¹ Niet iedereen hecht immers belang aan rechtmatig verkregen bewijs, en wanneer dat wel het geval is, kan gegrepen worden naar de Antigoon-leer.³⁰²

³⁰⁰ Amendement van kamerlid METSU op het wetsontwerp tot regeling van de private opsporing, KAMER, 2023-2024, 24 april 2024, nr. 55-3953/005, 9.

³⁰¹ SOMERS B., Hoorzittingen over de evaluatie van de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective, KAMER, 2013, DOC53 2711/001, 32.

³⁰² *Supra* nrs. 96 e.v.

3. Aangrenzende onderzoeken

123. In wat volgt, wordt een deelantwoord geformuleerd op de derde subonderzoeksvraag.³⁰³ Met name zal worden nagegaan wat de implicaties zijn van aangrenzende onderzoeken.

Wanneer een privaat onderzoek zich dreigt te kruisen met een lopend strafrechtelijk onderzoek, voorziet de WPO in een aantal mechanismen waarmee de overheid kan ingrijpen. In dit onderdeel wordt onderzocht hoe de wetgever via het stakings- en opschortingsbevel, evenals via de gereguleerde informatieoverdracht, duidelijke grenzen stelt aan de rol van de privaat onderzoeker zodra het publieke belang in het gedrang komt.

3.1 Aanvaringspunten

3.1.1 Meldingsplicht

124. De meldingsplicht vormt een essentieel controlemechanisme binnen de WPO en legt private onderzoekers een actieve waakzaamheid op bij het vaststellen van strafbare feiten. Dit deel bespreekt hoe deze verplichting is vormgegeven, welke interpretatievragen ze oproept, en hoe ze zich verhoudt tot de meldplichten in andere domeinen. Daarbij komt ook de rol van de waakzame speurder, de verhouding tot lopende strafonderzoeken en het spanningsveld met het risico op aansprakelijkheid aan bod.
125. **Uitbreiding waakzaamheidsvereiste.** De meldingsplicht uit de oude Detectivewet³⁰⁴ werd positief geëvalueerd en in de WPO verder uitgebreid naar toekomstige misdrijven.³⁰⁵ Concreet is de privaat onderzoeker verplicht om, afhankelijk van de situatie, de procureur des Konings of de onderzoeksrechter onverwijld en schriftelijk op de hoogte te brengen wanneer hij duidelijke feiten vaststelt of over concrete aanwijzingen beschikt waaruit hij redelijkerwijs kan of moet afleiden dat er sprake is, of zal zijn van een misdrijf.³⁰⁶

³⁰³ *Supra* nr. 5.

³⁰⁴ Art 16, §2 laatste lid Wet 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé-detective, *BS* 2 oktober 1991.

³⁰⁵ Art. 102 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

³⁰⁶ *Ibid.*

126. **Proactief onderzoek naar intentie?** Of de bewoording "*of duidelijk zullen uitmaken*" impliceert dat de privaatsonderzoeker ook een meldingsplicht heeft bij loutere vermoedens, blijft onduidelijk. De MvT specificeert niet wat onder een dergelijk vermoeden dient te worden verstaan.³⁰⁷ Deze appreciatiebevoegdheid kan m.i. rechtsonzekerheid creëren, waarbij de vraag rijst in welke mate de privaatsonderzoeker verplicht is om proactief onderzoek te verrichten naar de intenties van zijn opdrachtgever.

Een opdrachtgever kan immers een misdrijf verhullen achter een ogenschijnlijk gerechtvaardigd belang, waardoor de werkelijke reden van het onderzoek verborgen blijft. Hierbij valt te denken aan een situatie waarin iemand informatie laat verzamelen met de intentie een diefstal te beramen.³⁰⁸

Dit roept de vraag op in hoeverre de privaatsonderzoeker de verplichting heeft om proactief elementen te verzamelen om mogelijke delictuele motieven te achterhalen. Moet hij actief nagaan of het opgegeven belang van de opdrachtgever authentiek is, of beperkt de meldingsplicht zich tot situaties waarin dergelijke motieven ondubbelzinnig aan het licht komen? De MvT biedt hierover geen expliciete duidelijkheid, wat leidt tot een interpretatievraag die beantwoord zal moeten worden door de rechtspraak.

127. **De waakzame speurder.** De mogelijkheden om verkregen informatie voor delictuele doeleinden aan te wenden, reiken verder dan het voorbeeld van diefstal dat in de MvT wordt aangehaald. Wanneer een opdrachtgever na afloop van het onderzoek besluit om geen gevolg te geven aan de bevindingen, schrijft de wet voor dat de verzamelde gegevens vernietigd moeten worden.³⁰⁹ Dit garandeert echter niet dat de ingewonnen informatie niet alsnog wordt doorgegeven of verkocht voor onrechtmatige doeleinden. De enige effectieve waarborg tegen dergelijk misbruik is de waakzaamheid van de privaatsonderzoeker, die mogelijke verbanden kan leggen tussen zijn onderzoeksbevindingen en het nadien gepleegde feit. In dergelijke gevallen is het aan de private onderzoeker om hiervan melding te doen aangezien de wet geen meldingsplicht stelt op reeds uitgevoerde onderzoeken.³¹⁰

³⁰⁷ Hierover wordt enkel vermeld dat een private onderzoeker geen melding dient te maken "*op basis van vage geruchten die hij ter ore zou zijn gekomen*". Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 73.

³⁰⁸ Enkel het voorbeeld van een te beramen diefstal wordt gebruikt in de MvT, maar de mogelijkheden om informatie uit een privaatsonderzoek aan te wenden voor delictuele doeleinden zijn *legio*. Voorbeelden zijn stalken, discrimineren, afpersen of iemand onterecht laten verdenken.

³⁰⁹ *Supra* nr. 35.

³¹⁰ Uit de bewoording van het artikel blijkt duidelijk dat geen retroactieve meldingsplicht werd beoogd. De formulering "*bij het vervullen van zijn opdracht*" duidt erop dat de meldingsplicht uitsluitend geldt tijdens de uitvoering van het onderzoek en niet achteraf. Bovendien bevat de MvT geen enkele verwijzing naar een *a posteriori* meldingsplicht, wat bevestigt dat de wetgever enkel een meldingsverplichting voorziet voor feiten die tijdens het onderzoek worden vastgesteld. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 73; Art. 102 eerste lid Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

128. **Samenloop privaat- en strafrechtelijk onderzoek.** De meldingsplicht geldt eveneens wanneer de privaat onderzoeker wordt verzocht een onderzoek uit te voeren naar feiten waarvan zij weten of redelijkerwijs zouden moeten weten dat deze het voorwerp uitmaken van een lopend opsporings- of gerechtelijk onderzoek. De onderzoeker wordt geacht hiervan redelijkerwijs op de hoogte te zijn wanneer de betrokken feiten op enige wijze in de media zijn verschenen of wanneer er andere objectieve aanwijzingen zijn die wijzen op een bestaand gerechtelijk onderzoek.³¹¹

Het inherent geheime karakter van strafrechtelijke onderzoeken³¹² leidt tot een versoepeling van de meldingsplicht, aangezien een privaat onderzoek kan worden aangewend zonder directe rapportering. De privaat onderzoeker is pas gehouden melding te maken zodra het strafrechtelijk onderzoek voldoende duidelijkheid biedt.³¹³

129. **Uitsluiting aansprakelijkheid en risico op stopzetting onderzoek.** Deze verplichting impliceert tevens dat de privaat onderzoeker niet aansprakelijk kan worden gesteld voor de feiten die hij conform zijn meldingsplicht aan de procureur des Konings of onderzoeksrechter heeft gerapporteerd. Door deze bescherming wordt voorkomen dat de onderzoeker juridisch verantwoordelijk wordt gehouden voor informatie die hij te goeder trouw heeft doorgegeven. Dit draagt bij aan de effectiviteit van de meldingsplicht en voorkomt dat private speurders worden ontmoedigd om verdachte situaties tijdig te rapporteren.

Echter, het risico op een stakings- of opschortingsbevel³¹⁴ van de bevoegde overheid kan een tegengesteld effect hebben. Deze maatregelen kunnen m.i. private onderzoekers terughoudender maken in hun meldingsgedrag, uit vrees om een lopend privaat onderzoek te verliezen.

³¹¹ Enkel de situatie waarin “de feiten op enige wijze in de media zijn geweest” wordt in de MvT aangehaald, maar in hoeverre er van een normaal vooruitziend privaat onderzoeker verwacht wordt dat hij elke dag het nieuws volgt moet de rechtspraak uitwijzen. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 73.

³¹² *Supra* nr. 8.

³¹³ DE MEULENAER S., DE BIE B. en DHONDT F., *Fraude en onrechtmatig handelen in uw organisatie. Van melding tot privaat onderzoek*, LeA Uitgevers, 2024, 123.

³¹⁴ *Infra* nrs. 132 e.v.

130. **Verhouding tot ambtelijke aangifte art. 29, §1, lid 1 Sv.**

*"Iedere gestelde overheid, ieder openbaar officier of ambtenaar en ... die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of van een wanbedrijf, is verplicht daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings ..."*³¹⁵

De meldingsplicht in artikel 29, §1, lid 1 Sv. is minder verregaand dan die voor private onderzoekers, aangezien de wetgever in dit geval geen actieve waakzaamheid vereist. De verplichting beperkt zich tot het melden van strafbare feiten zodra de betrokkene er kennis van neemt, zonder dat er een verdere onderzoeksplicht naar toekomstige feiten wordt opgelegd. In tegenstelling tot private speurders, die geacht worden verdachte omstandigheden kritisch te beoordelen en melding te maken van redelijke aanwijzingen van strafbare feiten, legt artikel 29 Sv. enkel een passieve meldingsplicht op. Dit betekent dat er geen verplichting is om actief op zoek te gaan naar potentiële misdrijven, maar enkel om te rapporteren wat zich binnen het normale kennisbereik van de melder voordoet.³¹⁶

De niet-naleving kan bij een ambtelijke aangifte enkel aanleiding geven tot disciplinaire sancties.³¹⁷ Ook de WPO voorziet niet in een sanctie doch vermeld zij in de MvT wel de aansprakelijkheid³¹⁸ waaraan de private onderzoeker zich blootstelt bij het niet melden.

131. **Verhouding tot algemene meldplicht art. 30 Sv.** Tot slot verplicht Artikel 30 Sv. een privépersoon die geen slachtoffer of benadeelde is, maar getuige was van een aanslag op de openbare veiligheid, iemands leven of eigendom, hiervan melding te maken bij de procureur des Konings. Deze meldingsplicht geldt zowel voor voltooide misdrijven als voor pogingen daartoe en heeft een ruim toepassingsgebied binnen gewelds- en eigendomsriminaliteit.³¹⁹

³¹⁵ Artikel 29 Sv. viseert niet de agenten en officieren van gerechtelijke politie die kennis krijgen van misdrijven die behoren tot hun opsporingsbevoegdheid, maar wel bijvoorbeeld de burgerlijke rechter.

³¹⁶ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 122-123.

³¹⁷ *Ibid.*

³¹⁸ "Deze wettelijke verplichting brengt ook mee dat de privaat onderzoeker geenszins aansprakelijk zou kunnen worden gesteld voor feiten die hij aan de procureur des Konings zou hebben gemeld" Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 73.

³¹⁹ HUYBRECHTS L., 'Aangifte van misdrijven' in X, *Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2012, (5) 18.

3.1.2 Opschortings- en beëindigingsbevel

132. Artikel 103 WPO voorziet in een expliciete bevoegdheid voor het openbaar ministerie en de onderzoeksrechter om in te grijpen in een lopend privaat onderzoek, indien dat in conflict komt met de belangen van de publieke opsporing.

133. **Tijdelijke opschorting of definitieve stopzetting.** De procureur des Konings of de onderzoeksrechter kunnen, wanneer zij kennis nemen van een private opsporingsopdracht die in conflict komt met een strafrechtelijk onderzoek, de private onderzoeker, opdrachtgever of opdrachtgever gelasten om de opdracht tijdelijk op te schorten tot een door hen bepaalde datum, of om deze onmiddellijk en definitief stop te zetten.

Deze mogelijkheid tot tussenkomst is essentieel in situaties waarin het verderzetten van het privaat onderzoek een risico inhoudt, bijvoorbeeld voor de veiligheid van de onderzoeker of derden, of wanneer het een lopend strafonderzoek kan belemmeren. De bevoegdheid tot opschorting of staking waarborgt zo dat het gezag en de integriteit van de strafvordering gevrijwaard blijven.³²⁰

134. **Verboden acties ingeval kennis van een lopend strafrechtelijk onderzoek.** Daarnaast legt artikel 103 WPO ook een aantal verboden op aan de private onderzoeker, de opdrachtgever en de opdrachtgever, wanneer zij kennis hebben van een lopend opsporings- of gerechtelijk onderzoek. Zij mogen in geen geval:

1° het verloop van dat onderzoek belemmeren³²¹;

2° hierover rapporteren of communiceren zonder voorafgaande en uitdrukkelijke toestemming van de bevoegde procureur des Konings of onderzoeksrechter;

3° informatie hierover aan derden of betrokkenen meedelen.

Een schending van deze bepalingen wordt gesanctioneerd met artikel 458 Sw., dat betrekking heeft op de schending van het beroepsgeheim^{322, 323}.

De nadere inhoud, regels en vorm van de opschorting, beëindiging of toestemming zullen vastgelegd worden door bij KB na advies van het College van procureurs-generaal. Deze uitvoeringsmaatregelen zullen moeten waarborgen dat de toepassing van artikel 103 WPO in de praktijk werkbaar en rechtszeker blijft voor alle betrokken partijen.³²⁴

³²⁰ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 73-74.

³²¹ Zelfs het louter communiceren of rapporteren over het gegeven dat er een opsporings- of gerechtelijk onderzoek lopende is dient hieronder te begrepen worden. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 73-74.

³²² Hoewel private onderzoekers zijn gebonden aan een discretie- en geheimhoudingsplicht, vallen zij niet onder het beroepsgeheim zoals bedoeld in artikel 458 Sw. Artikel 103 WPO creëert geen uitbreiding van dat beroepsgeheim, maar koppelt enkel de bijbehorende strafsanctie aan de specifieke inbreuken, zoals het belemmeren of het ongeoorloofd verspreiden van informatie over een lopend strafrechtelijk onderzoek. Zie: MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 73-74.

³²³ Art. 103 tweede lid Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

³²⁴ Art. 103 laatste lid Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024.

3.1.3 Bevel tot overhevelen van bewijs

135. Artikel 104 WPO voorziet in de mogelijkheid voor de minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Justitie of diens gemandateerden en de gerechtelijke overheden om, binnen het kader van hun respectieve bevoegdheden, zonder verwijl inlichtingen en documenten op te vragen bij de opdrachthouder of privaat onderzoeker.

136. **Impliciete uitsluiting van samenwerking tussen publieke en private speurders.**

Deze bepaling creëert een wettelijk mechanisme voor de gecontroleerde overdracht van informatie tussen de overheid en private speurders, maar bevat tegelijk een belangrijke begrenzing. De wetgever heeft willen vermijden dat politieagenten rechtstreeks informatie zouden kunnen inwinnen bij private onderzoekers.³²⁵ Hiermee wordt elke vorm van samenwerking uitgesloten en blijft de scheiding tussen private en publieke opsporing duidelijk bewaakt.³²⁶

137. **Ratio: grey policing.** De wetgever heeft terecht gekozen om de mogelijkheden tot samenwerking en informatie-uitwisseling tussen publieke en private actoren strikt te begrenzen, met als doel het fenomeen van zogenaamde *grey policing* te vermijden. Deze term verwijst naar een grijs tussengebied waarin verschillende instanties elkaars (politie) bevoegdheden benutten, vaak zonder formele juridische basis, om wettelijk beschermde informatie uit te wisselen of gevoelige taken – het zogenaamde ‘vuile werk’ – door te schuiven.³²⁷

Het fenomeen is niet nieuw en dook eerder al op in het debat rond de kerntaken van de politie, waarbij ook werd gewaarschuwd voor de uitholling van wettelijke waarborgen en procedurele controle bij verdere privatisering van politieke taken zoals beveiliging en opsporing.³²⁸

³²⁵ Bijvoorbeeld: Wanneer voormalige politieagenten die nu in de private sector actief zijn, opdrachten uitvoeren voor hun oud-collega's die nog steeds actief zijn als politieagent. Dit was ook de *ratio legis* achter het overstapverbod voor ex-agenten die privaat onderzoeker willen worden. Zie: Art. 30, eerste lid 6° Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024; *Supra* nr. 72.

³²⁶ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 74.

³²⁷ HOOGENBOOM B., 'Grey Policing: a theoretical framework', *Policing and Society* 1991, vol. 2, 17-30; MvT, Parl.St. SENAAT, 1990-91, 28 februari 1991, nr. S.1259-1, 74.

³²⁸ VERHAGE A., 'Over kerntaken gesproken ... Opsporing als vergeten onderdeel van het kerntakendebat', in *Orde Dag* 2006 nr. 33, 27.

138. **Voorbeeld *grey policing*.** Een dergelijke ongeoorloofde samenwerking zou zich kunnen voordoen wanneer een politieambtenaar, die vermoedens heeft van verzekeringsfraude door een bepaalde persoon, informeel een privaat onderzoeker inschakelt om deze persoon in de privésfeer te observeren. De politieambtenaar stelt hierbij geen formeel onderzoek in en geeft geen melding aan het parket, maar verzoekt de privaat onderzoeker om het gedrag van de persoon te volgen met het oog op het verzamelen van belastende elementen. De opdrachtgever van het privaat onderzoek wordt dan fictief ingeschreven als een verzekeraar met een gerechtvaardigd belang. De verkregen informatie wordt nadien informeel teruggekoppeld naar de politie, die dit gebruikt om alsnog een strafrechtelijk onderzoek op te starten.

Hoewel de observatie als dusdanig een wettelijk toegestane handeling is voor een privaat onderzoeker, is het onderliggende doel – strafrechtelijke bewijsvergaring zonder tussenkomst van gerechtelijke overheden – problematisch. Deze samenwerking ondergraaft de formele waarborgen van het strafproces en schuift essentiële drempels zoals toezicht, proportionaliteit en wettigheidscontrole opzij. De constructie van een fictieve opdrachtgever versterkt bovendien het misbruikpotentieel. Dergelijke praktijken zijn precies wat de wetgever met artikel 104 WPO tracht te vermijden door het verbieden van ongeoorloofde samenwerking met publieke actoren.

3.1.4 Reflectie samenwerkingsverbod

139. **Onbenut potentieel.** Het is ongelukkig dat de wetgever heeft gekozen voor een strikt verbod op quasi elke vorm van samenwerking tussen publieke en private speurders. Deze terughoudende benadering sluit bijna elke structurele vorm van publiek-private samenwerking uit, terwijl een meer pragmatische benadering net belangrijke voordelen zou kunnen opleveren. Een gecontroleerde samenwerking met justitie zou kunnen bijdragen aan het verlichten van het personeelstekort binnen parket en politie.³²⁹ Bovendien zou dit toelaten om in bepaalde dossiers gebruik te maken van de opgebouwde expertise van privaat onderzoekers.
140. **Specialisatie.** Zoals de wetgever zelf in de parlementaire voorbereiding opmerkt, is het aantal generalistische onderzoekers aanzienlijk afgenomen.³³⁰ Vandaag de dag is er vooral sprake van private speurders die zich specialiseren in specifieke domeinen zoals fiscale fraude of opsporing van namaakgoederen. Juist deze gespecialiseerde kennis kan een waardevolle aanvulling vormen op het werk van publieke diensten, vooral in dossiers die binnen specifieke domeinen vallen.
141. **Wantrouwen van de overheid.** Vooral in complexe en snel evoluerende domeinen zoals cybercriminaliteit of grensoverschrijdende fraude zou een vorm van gestructureerde samenwerking aangewezen zijn. Verschillende auteurs pleiten dan ook voor een heroverweging van het samenwerkingsverbod.³³¹ Zij pleiten dat private speurders in bepaalde gevallen meer vertrouwen zouden moeten krijgen van justitie. Zo wordt er gesuggereerd dat, wanneer een privédetective tijdens zijn onderzoek stoot op aanwijzingen van strafbare feiten, hij niet enkel verplicht zou moeten zijn om zijn werkzaamheden te staken, maar dat er ook ruimte zou moeten zijn om in overleg met politie of parket een gedeeld vervolgetraject uit te werken.³³²

Andere auteurs wijzen op de toenemende complexiteit van dossiers waarin publieke en private belangen door elkaar lopen, met name bij grootschalige fraudeconstructies.³³³ In zulke gevallen lijkt het volgens hen niet alleen wenselijk, maar zelfs onvermijdelijk dat in de toekomst toch enige vorm van samenwerking tussen private en publieke actoren zich opdringt.³³⁴

³²⁹ ROMANS S., 'Brussels parket kreunt onder personeelstekort: 'We kunnen niet meer alle misdrijven vervolgen'', *De Tijd*, 22 augustus 2023; ROMANS S., 'Explosie aan seponeringen bij Brussels gerecht door tekort aan speurders', *De Tijd*, 1 september 2023.

³³⁰ MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 7.

³³¹ DE BIE B., LAMMERS E.J. en DE SAMBLANX M., 'De bijzondere inspectiediensten: een reflectie vanuit een private visie', *Orde dag* 2007, afl. 39, 51-55 ; VANHEERENTALS L., 'Tante wees Sonny Luypaert de weg naar privaat onderzoek [Interview met Sonny Luypaert]' in *Juristenkrant* 2025, afl. 507, 15.

³³² *Ibid.*

³³³ PEETERS W. en GOOSSENS F., 'De bijzondere inspectiediensten: meer transparantie gevraagd', *Orde dag* 2007 nr. 37, 7-14.

³³⁴ DE BIE B. en VERHAGE A., 'Fraudebestrijding in België anno 2010: quo vadis?', *Orde dag* 2010, nr. 51, 7-16.

142. **Alternatieve dimensie art. 103 en 104 WPO.** M.i. zouden de artikelen 103 en 104 WPO, zoals hierboven besproken, met een aanvullende dimensie kunnen worden verruimd. Er zou overwogen kunnen worden om in deze bepalingen expliciet op te nemen dat, wanneer de efficiëntie van het onderzoek zulks vereist, en wanneer de noodwendigheden van het strafrechtelijk onderzoek daartoe nopen, in combinatie met de vaststelling dat andere beschikbare onderzoeksmiddelen niet volstaan, een beroep kan worden gedaan op de private onderzoeker die zich reeds met de betrokken zaak heeft beziggehouden. Uiteraard zou deze inzet onder een billijke vergoeding dienen te vallen. Binnen dit kader zou de private speurder kunnen fungeren als een soort deskundige, met als finaliteit het strafrechtelijk onderzoek te ondersteunen en bij te dragen aan de bewijsvoering die noodzakelijk is voor een rechterlijke beoordeling.

3.2 Tussenconclusie

143. Uit het voorgaande blijkt dat de wetgever bewust heeft gekozen om publieke opsporing en waarheidsvinding absolute voorrang te geven boven private onderzoeksbelangen. De regeling rond het stakings- en opschortingsbevel onderstreept dat het niet wenselijk wordt geacht dat private onderzoeken parallel lopen met- of interfereren in strafrechtelijke procedures. De mogelijkheid voor de procureur des Konings of onderzoeksrechter om een privaat onderzoek op elk moment stop te zetten weerspiegelt deze prioriteitstelling ten voordele van het algemeen belang.

De wetgever houdt evenwel geen rekening met de praktische of financiële gevolgen die een dergelijk bevel kan hebben voor de privaat onderzoeker of diens opdrachtgever. Zelfs wanneer een privaat onderzoek zich reeds in een vergevorderd stadium bevindt, laat de wet geen ruimte voor afweging of overleg: de publieke opsporing primeert. Dit bevestigt dat private opsporing, hoe professioneel of zorgvuldig ook uitgevoerd duidelijk op de tweede plaats komt.

Ook artikel 104 WPO, dat de overdracht van informatie aan bevoegde ministers regelt, laat zien dat de wetgever terughoudend staat tegenover elke vorm van spontane samenwerking tussen publieke en private actoren. De intentie is duidelijk: het vermijden van *grey policing* en het vrijwaren van de exclusieve rol van publieke instanties in het strafrechtelijk onderzoek. De WPO stelt aldus duidelijke grenzen aan de rol van de privaat onderzoeker wanneer het publieke belang en de strafvervolgning in het gedrang komen. Waarheidsvinding is en blijft een kerntaak van de overheid, en private opsporing blijft in dat licht ondergeschikt.

Naar mijn mening laat de wetgever hier een belangrijke opportuniteit onbenut. Private onderzoekskantoren die gespecialiseerd zijn in nicheterreinen zoals fiscale fraude of cybercriminaliteit beschikken over een waardevolle expertise, die complementair kan zijn aan die van publieke opsporingsdiensten. In dossiers waar overheidsdiensten dergelijke gespecialiseerde kennis missen, zou een gestructureerde samenwerking met private speurders een meerwaarde kunnen betekenen. Het wantrouwen van de wetgever -zoals tot uiting komt in de voorbereidende werken, waar gewezen wordt op mogelijke risico's voor de rechtsstaat- lijkt in deze context te ver doorgetrokken. De conservatieve houding van de wetgever had m.i. niet mogen beletten om een innovatieve en gecontroleerde publiek-private samenwerking te overwegen.

4. *Private investigation* in Engeland³³⁵

144. **Plaats binnen het onderzoek.** In dit laatste deel wordt een antwoord gezocht op de laatste subonderzoeksvraag. Er zal bekeken worden hoe de Britse wetgever is omgegaan met het (on)evenwicht tussen publieke en private speurders.³³⁶ In dit deel zal dan ook een evaluatie plaatsvinden van privaat onderzoek naar Brits recht, met een specifieke focus op de evenwichtsoefening met het strafrechtelijk onderzoek. Dit zal gebeuren in het licht van de reeds hoger geïdentificeerde spanningsvelden. Daarnaast vindt de evaluatie ook plaats gelet op de voornaamste gelijkenissen en verschillen met het Belgisch recht. Zo kan worden beoordeeld of bepaalde veranderingen in de Belgische WPO verantwoord lijken in rechtsvergelijkend perspectief.

De keuze voor Engeland vloeit voort uit het aparte rechtssysteem, dat toelaat om de evenwichtsoefening te benaderen door een *common law*-lens. Bovendien laat het Britse model, in tegenstelling tot het Belgische, in de praktijk ruimte voor publiek-private samenwerking binnen strafrechtelijke onderzoeken. Dit maakt het mogelijk om na te gaan of, en hoe, functionele integratie van private onderzoekers binnen een strafrechtelijk kader werkbaar kan zijn.

145. **Structuur.** In wat volgt wordt eerst het Britse strafprocesrecht selectief uiteengezet, in de mate waarin het relevant is voor de positionering van privaat onderzoek in een strafproces. Vervolgens worden de mechanismen van *disclosure* en *witness summons* besproken als middelen ter ondersteuning van private onderzoeksinitiatieven. Aansluitend wordt ingegaan op de verhouding en samenwerking tussen private speurders en strafrechtelijke actoren. O.b.v. deze elementen zal dit deel afsluiten met een evaluatie, waarbij het recente Belgische kader van de WPO kritisch wordt getoetst in het licht van de eerder vastgestelde pijnpunten in deel 3.

³³⁵ In dit onderzoek wordt met "Brits recht" specifiek verwezen naar het recht van Engeland en Wales, en dus niet naar het recht van Schotland of Noord-Ierland, die elk een afzonderlijk rechtssysteem hanteren. Omwille van de leesbaarheid wordt in deze thesis gekozen voor de verkorte aanduiding "Engeland" i.p.v. Engeland en Wales.

³³⁶ *Supra* nr. 143.

4.1 Brits strafprocesrecht

146. Het Britse rechtsstelsel volgt een adversair model, in tegenstelling tot het Belgische hybride inquisitoir-accusatoire model.³³⁷ In Engeland staan twee gelijkwaardige partijen – de *prosecution* en de *defence* – tegenover elkaar, waarbij de rechter een passieve rol opneemt en de waarheidsvinding voornamelijk plaatsvindt tijdens de terechtzitting.³³⁸ In België daarentegen, speelt de overheid een sturende rol in het vooronderzoek, met waarheidsvinding als centrale doelstelling vanaf het begin van de procedure.³³⁹
147. **Scheiding opsporing en vervolging.** Wat de functionele structuur betreft, kent Engeland een duidelijke scheiding tussen opsporing en vervolging. De politie is volledig verantwoordelijk voor het opsporingsonderzoek en handelt autonoom. De beslissing tot vervolging wordt genomen door de *Crown Prosecution Service* (hierna: *CPS*), die optreedt als centrale vervolgingsinstantie.³⁴⁰ In tegenstelling tot een Belgische procureur, voert de *CPS* zelf geen opsporingsdaden uit, maar beoordeelt zij het door de politie aangeleverde dossier aan de hand van de zogenaamde “*Full Code Test*” (bewijs en publiek belang).³⁴¹ In de rechtszaal wordt de *CPS* vertegenwoordigd door gespecialiseerde *prosecuting barristers* of *solicitors*, vaak extern aangesteld.³⁴²

Om het overzichtelijk te houden zal verder gesproken worden van de *prosecutor* om de vervolgende instantie aan te wijzen.

Tot slot is het ook mogelijk dat in Engeland private partijen een strafvervolgung instellen, iets wat in België slechts zeer uitzonderlijk kan via burgerlijke partijstelling.³⁴³ Dit recht op *private persecutions*³⁴⁴ wordt gelimiteerd door enerzijds het recht van de *CPS* om de vordering over te nemen, en anderzijds de toestemmingsvereiste waaraan de *private prosecutor* moet voldoen bij de *attorney general* of *CPS* bij bepaalde misdrijven.³⁴⁵

³³⁷ DE HERT P. en DECAIGNY T., ‘Evolueren het Nederlandse en het Belgische strafproces naar adversaire systemen?’, *Strafblad* 2013, 58.; VAN DEN WYNGAERT C., *Kennismaking met het strafprocesrecht*, Maklu, 2010, 11-13.

³³⁸ SPENCER J. R., ‘The English System’, in: DELMAS-MARTY D. en SPENCER J. R. (red.), *European Criminal Procedures*, Cambridge University Press 2002, 146.

³³⁹ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 6.

³⁴⁰ ASHWORTH A. en REDMAYNE M., *The Criminal Process (4th Edition)*, Oxford University Press 2010, 195.

³⁴¹ ORMEROD D., MURPHY P. en PHILLIPS J., *Blackstone’s Criminal Practice*, Oxford University Press 2015, 1314-1318.

³⁴² ASHWORTH A. en REDMAYNE M., *The Criminal Process (4th Edition)*, Oxford University Press 2010, 30.

³⁴³ *Supra* nrs. 29 e.v.

³⁴⁴ Section 6(1) of the Prosecution of Offences Act 1985.

³⁴⁵ ORMEROD D., MURPHY P. en PHILLIPS J., *Blackstone’s Criminal Practice*, Oxford University Press 2015, 1315; RYAN J., *A short guide to the criminal justice system*, House of Commons Library, 11 januari 2022, 9.

4.1.1 De plaats van privaat onderzoek in het Brits strafprocesrecht

148. Als gevolg van het adversaire karakter van het Brits strafprocesrecht is het mogelijk dat de verdediging toegang krijgt tot bewijsmateriaal op grond van eigen onderzoek. Er wordt van de verdediging dus verwacht dat zij actief en zelfstandig bewijsmateriaal aanbrengt, wat in de praktijk de inzet van een privaat onderzoeker niet enkel wenselijk maar soms ook noodzakelijk maakt.³⁴⁶

De bewijsgaring kan binnen het Engelse strafproces op uiteenlopende manieren gebeuren. De verdediging kan belastende getuigen ondervragen tijdens de terechtzitting (*cross-examination*)³⁴⁷, een eigen deskundige inschakelen (*expert witness*)³⁴⁸ of een private investigator inschakelen om aanvullend onderzoek te verrichten. Hoewel het Britse recht geen specifieke wettelijke regeling kent voor de inzet van private speurders, biedt het adversaire karakter van het strafproces hiervoor impliciet ruimte: procespartijen zijn immers zelf verantwoordelijk voor het verzamelen en aanbrengen van bewijsmateriaal.

Om de verdediging hierin te ondersteunen, bestaan er daarnaast procesrechtelijke instrumenten zoals de verplichting tot *disclosure* en de mogelijkheid om via een *witness summons* toegang te verkrijgen tot bewijsmateriaal dat zich bij derden bevindt. In wat volgt wordt nader ingegaan op deze mechanismen en hun rol bij het faciliteren van private onderzoeksinitiatieven, evenals op de vergelijking met de Belgische situatie.

4.2 Private mogelijkheden in strafonderzoeken

4.2.1 *Disclosure* i.t.t. verzoek tot inzage van het strafdossier

149. **Toegang tot bewijs.** Een essentieel onderscheid tussen het Belgische en het Britse strafproces ligt in de wijze waarop partijen toegang krijgen tot reeds verzameld bewijsmateriaal. Waar in België het OM of de onderzoeksrechter de leiding heeft over het dossier en partijen via het verzoek tot inzage van het strafdossier kennis kunnen nemen van verzameld bewijs³⁴⁹, kent Engeland een eigen systeem van informatieoverdracht, aangeduid als *disclosure*^{350,351}. Dit rechtsfiguur is in het leven geroepen om tegemoet te komen aan de procedurele ongelijkheid tussen de *prosecution* en de *defence* binnen het adversaire model.³⁵²

³⁴⁶ AULD R., *Review of the Criminal Courts of England and Wales*, stationery office 2001, 445-448.

³⁴⁷ Cross-examination kent, net zoals het gebruik van een privaat onderzoeker, geen expliciete wettelijke basis. Het vloeit, net zoals het privaat onderzoek, voort uit het adversaire karakter van het Britse strafproces.

³⁴⁸ Art. 19.1 e.v. Criminal Procedure Rules 2020.

³⁴⁹ Art. 21bis en 61ter Sv.

³⁵⁰ *Disclosure* komt zowel voor in het strafrecht als in het civiele recht. Deze scriptie richt enkel op de strafrechtelijke variant. Daarnaast zijn er meerder vormen van *disclosure* zoals '*statutory disclosure*' en '*defence disclosure*'. Deze masterscriptie beoogt *disclosure* enkel te behandelen in de mate een vergelijking mogelijk te maken van het Britse- en Belgische strafonderzoek.

³⁵¹ "*Disclosure is providing the defence with copies or access to all material that is capable of undermining the prosecution case and/or assisting the defence.*" Zie: HOUSE OF COMMONS JUSTICE COMMITTEE, '*Disclosure of evidence in criminal cases*', *Eleventh Report of Session 2017-19*, 2018, 4.

³⁵² BRANTS C. H. en RINGALDA A., *Issues of Convergence*, Wolf Legal Publishers 2011, 34.

150. **Equality of arms.** Hoewel de verdediging in Engeland verantwoordelijk is voor het verzamelen van bewijs ter ondersteuning van haar standpunt, beschikt zij (terecht) niet over de opsporingsbevoegdheden waarover justitiële actoren beschikken. *Disclosure* is dan ook bedoeld om te verzekeren dat de verdediging toegang krijgt tot het bewijsmateriaal dat door de vervolgende instantie werd verzameld, zodat zij haar verweer op een effectieve manier kan uitbouwen.³⁵³
151. **Overhevelingsverplichting.** *Disclosure* vormt binnen het Britse strafprocesrecht een verplichting voor de *prosecutor* om bewijsmateriaal over te maken aan de verdediging, voor zover dit potentieel relevant is voor het verweer³⁵⁴ of afbreuk kan doen aan de bewijsvoering van de vervolging³⁵⁵. Deze verplichting is wettelijk verankerd in de *Criminal Procedure and Investigations Act* (hierna: *CPIA*) en wordt aangevuld door praktijkrichtlijnen zoals de *Attorney General's Guidelines on Disclosure* en de *CPS Disclosure Manual*.³⁵⁶
152. **Voorafgaand proces.** De uitvoering van *disclosure* vereist een gestructureerde samenwerking tussen verschillende actoren in het strafproces. De opsporingsambtenaar verzamelt het relevante materiaal en de *disclosure officer* maakt hier vervolgens een overzicht van op, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen gevoelige en niet-gevoelige stukken.³⁵⁷ De *prosecutor* beoordeelt vervolgens of deze informatie voldoet aan de zogeheten *disclosure test*. Indien dit het geval is, moet het materiaal ter beschikking worden gesteld van de verdediging, hetzij via een kopie, hetzij door inzage.³⁵⁸ Deze verplichting is bovendien continu van aard, wat inhoudt dat de *prosecutor* gedurende het gehele proces alert moet blijven op nieuw bewijsmateriaal dat relevant kan zijn voor de verdediging.³⁵⁹
153. **Uitzonderingen.** *Disclosure* kent enkele uitzonderingen, met name wanneer de openbaarmaking van bepaalde gegevens een ernstig risico inhoudt voor het algemeen belang, of wanneer het om onderschepte communicatie gaat. In die gevallen kan *disclosure* worden geweigerd, mits de rechter dit na afweging van de betrokken belangen verantwoord acht.³⁶⁰ In België kan inzage eveneens geweigerd worden op grond van: 1) noodwendigheden van het onderzoek (restrictief te benaderen); 2) gevaar voor personen of een ernstige schending van het privéleven; 3) gebrek aan rechtmatige beweegredenen; 4) gebrek aan andere elementen dan de aangifte of klacht³⁶¹; 5) een reeds ingesteld gerechtelijk onderzoek³⁶² en 6) een verwijzing naar het vonnisgerecht die al gebeurd is^{363, 364}.

³⁵³ *Ibid.*

³⁵⁴ MASON S., *Electronic Evidence: Disclosure, Discoverability and Admissibility*, LexisNexis Butterworths 2007, 256.

³⁵⁵ AULD R.E., *Review of the Criminal Courts of England and Wales*, Stationery Office 2001, 445-446.

³⁵⁶ CORKER D. en PARKINSON S., *Disclosure in Criminal Proceedings*, Oxford University Press 2009, 24.

³⁵⁷ Punt 3.1, Criminal Procedure and Investigations Act 1996 (section 23(1)) Code of Practice 2015.

³⁵⁸ Punt 6.7-6.14, Criminal Procedure and Investigations Act 1996 (section 23(1)) Code of Practice 2015.

³⁵⁹ Art. 10.4 Criminal Procedure and Investigations Act 1996 (section 23(1)) Code of Practice 2015.

³⁶⁰ Court of Appeal (VK) 5 februari 2004, Regina v. H, EWCA Crim 2847.

³⁶¹ Enkel in een opsporingsonderzoek.

³⁶² *Idem.*

³⁶³ *Idem.*

³⁶⁴ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 176.

154. **Geen actieve onderzoeksplicht ontlastend bewijs.** *Disclosure* verplicht de prosecution enkel om belastend bewijsmateriaal te delen en ontlastende elementen over te maken indien zij deze zelf heeft verzameld, maar legt geen actieve onderzoeksplicht op richting ontlastend materiaal.³⁶⁵
155. **Rol private onderzoekers binnen *disclosure*.** Dit betekent dat belangrijke informatie buiten het bereik van de verdediging kan blijven indien zij hier niet zelf naar op zoek gaat. In die context ontstaat een duidelijke rol voor private onderzoekers. Zij worden door de verdediging ingezet om ontbrekende feiten te verzamelen, getuigen op te sporen of onregelmatigheden in het bewijsmateriaal aan het licht te brengen. Zo werd in *R v. Grant* duidelijk dat ontoereikende *disclosure* ertoe kan leiden dat de verdediging ernstig wordt benadeeld, en dat het actief verzamelen van tegenbewijs – al dan niet met behulp van private speurders – noodzakelijk is om een eerlijk proces te garanderen.³⁶⁶

4.2.2 *Witness summons* i.t.t. getuigenverhoor in vonnisfase

156. **Verschijsing op terechtzitting.** Hoewel *disclosure* een belangrijke waarborg vormt om de procedurele ongelijkheid tussen vervolging en verdediging te corrigeren, blijft de verdediging in bepaalde gevallen aangewezen op bewijsmateriaal dat zich buiten het dossier van de *prosecution* bevindt. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer relevante informatie zich bevindt bij een derde partij die geen deel uitmaakt van het opsporings- of vervolgingsproces. In dergelijke situaties biedt het Britse strafprocesrecht de mogelijkheid om via een *witness summon* een rechterlijk bevel te verkrijgen waarmee een derde kan worden verplicht om op de terechtzitting te verschijnen en mondeling of schriftelijk bewijsmateriaal te verstrekken.³⁶⁷
157. **Informatie bij derden.** Deze procedure is wettelijk verankerd³⁶⁸ en laat de verdediging toe om, mits een gemotiveerd verzoek en een voorafgaande poging tot vrijwillige verkrijging, toegang te verkrijgen tot informatie bij derden. Het verzoek moet aantonen dat het bewijsmateriaal relevant is en dat de derde partij weigert om dit spontaan te overhandigen.³⁶⁹ De rechter beoordeelt het verzoek op basis van het belang van een eerlijke rechtspleging (*in the interest of justice*).³⁷⁰

Bij het onderbouwen van een dergelijk verzoek kan een privaat onderzoeker een belangrijke rol spelen. Door vooraf informatie te verzamelen of vaststellingen te doen, kan hij de verdediging helpen aantonen dat een bepaald bewijsstuk zich daadwerkelijk bij een derde partij bevindt en essentieel is voor het procesverloop.

³⁶⁵ Court of appeal (VK) 21 December 2010, *R v. Olu*, EWCA Crim 2975; Court of appeal (VK) 16 February 2011, *R v. Malook*, EWCA Crim 254.

³⁶⁶ Court of appeal (VK) 11 augustus 2009 *R v. Grant*, EWCA Crim 1089.

³⁶⁷ SPRACK, J. en ENGELHARDT-SPRACK M., *A Practical Approach to Criminal Procedure*, Oxford University Press 2019, 143.

³⁶⁸ Section 97(1) MCA; Section 2(1) Criminal Procedure (Attendance of Witnesses) Act 1965; art. 17.3 Criminal Procedure Rules 2020.

³⁶⁹ Indien wel het geval, is er immers geen *witness summons* nodig; SPRACK, J. en ENGELHARDT-SPRACK M., *A Practical Approach to Criminal Procedure*, Oxford University Press 2019, 143.

³⁷⁰ Art. 17.5 Criminal Procedure Rules 2020.

158. **Belgisch equivalent: getuigenverhoor vonnisfase.** *Witness summoning* vertoont op het eerste gezicht gelijkenissen met het Belgische getuigenverhoor in de vonnisfase.³⁷¹ Toch ligt het wezenlijke verschil in de aard van beide rechtstelsels. In Engeland, waar het strafproces uitgaat van partijautonomie, zijn *witness summons* voor de verdediging vaak een cruciaal instrument. Het is immers geen absolute plicht dat de Britse overheid zelf informatie bij derden gaat verzamelen.³⁷² Dit geeft de verdediging aanzet om actief te waken over mogelijke externe bronnen van bewijs en indien nodig zelf op zoek te gaan, eventueel met ondersteuning van een privaat onderzoeker.
159. **Vershil in aard van de rechtstelsels.** In België daarentegen rust er een plicht tot waarheidsvinding bij de publieke actoren. Zowel het OM als de onderzoeksrechter zijn zo gehouden om ook ontlastende elementen te onderzoeken en relevante informatie bij derden in te winnen in de onderzoeksfase.³⁷³ Hoewel beide systemen formeel gelijkaardige instrumenten kennen om getuigen te horen of bewijs op te vragen, is het procesmatig kader waarin deze worden ingezet fundamenteel verschillend. De juridische middelen mogen dan op elkaar lijken, de verantwoordelijkheid en initiatiefplicht liggen in België bij de overheid, terwijl in Engeland de verdediging zelf het voortouw moet nemen.

4.2.3 Verhouding met verzoek tot aanvullend onderzoek

160. **Sturingsmechanisme.** In België beschikt de verdediging tijdens de onderzoeksfase over de mogelijkheid om een verzoek tot aanvullend onderzoek in te dienen.³⁷⁴ De uitvoering van deze bijkomende onderzoekshandelingen ligt in handen van de publieke actoren. Op deze manier kan de verdediging via een formele procedure invloed uitoefenen op het verloop van het openbaar onderzoek, zonder zelf actief bewijsmateriaal te moeten vergaren.³⁷⁵
161. **Geen Brits equivalent.** In Engeland ontbreekt een vergelijkbare procedure. De verdediging kan het openbaar onderzoek niet aanvullen of sturen. Indien zij meent dat relevant bewijsmateriaal ontbreekt, kan zij enkel een aanvullende *disclosure* vragen op basis van de *CPIA*³⁷⁶ of via een *witness summons* om bewijselementen bij derden te vorderen³⁷⁷. De rechter kan de *prosecution* verplichten tot vrijgave van bestaand bewijs, maar kan geen verzoeken tot nieuwe onderzoeksdaeden behandelen zoals de K.I in België.

³⁷¹ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 343.

³⁷² Court of appeal (VK) 8 juli 2009, Regina v Flook, 1 CR App R 434.

³⁷³ VAN DEN WYNGAERT C., *Kennismaking met het strafprocesrecht*, Maklu, 2010, 11-13.

³⁷⁴ Art. 21bis, §2 en 61quinquies Sv.

³⁷⁵ VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024, 161 en 181.

³⁷⁶ Section 3,5 en 8 CPIA 1996.

³⁷⁷ Section 2(1) Criminal Procedure (Attendance of Witnesses) Act 1965.

162. **Simulatie voor private initiatieven.** Dit verschil heeft een directe impact op de rol van de private onderzoeker in Engeland. Wanneer *disclosure* of een *witness summons* geen soelaas biedt, wordt van de verdediging verwacht dat zij door eigen onderzoek aanvullend bewijsmateriaal verzamelt.³⁷⁸ In dat kader wordt de inzet van private onderzoekers soms noodzakelijk aangezien er geen mogelijkheid bestaat om via formele procedures, zoals het Belgisch verzoek tot aanvullend onderzoek, nieuwe onderzoeksdaten door publieke autoriteiten af te dwingen.

4.2.4 Volledig privaats onderzoek

163. Hoewel er geen specifieke wetgeving bestaat voor private onderzoekers, en zij nog³⁷⁹ niet onderworpen zijn aan de vergunningsplicht zoals in België, zijn er wel wetten waar zij door gebonden zijn. In wat volgt zullen de *Data Protection Act*, *Human Rights Act*, *Protection from Harassment Act* en *Private Security Industry Act* functioneel aangehaald worden in licht van de beperkingen die de WPO in België oplegt.

4.2.4.1 Relevante wetgeving

164. **Data Protection Act**

Private onderzoekers in Engeland vallen onder de *Data Protection Act* van 2018 (hierna: *DPA*), die de nationale implementatie vormt van de Algemene verordening gegevensbescherming. Zij moeten persoonsgegevens rechtmatig, proportioneel en voor een duidelijk omschreven doel verzamelen en verwerken. De *DPA* verplicht hen bovendien om passende beveiligingsmaatregelen te treffen en de rechten van betrokkenen te respecteren, zoals het recht op inzage en beperking van verwerking.³⁸⁰

Zowel in Engeland als in België kunnen private onderzoekers worden gesanctioneerd bij schendingen van de regels inzake gegevensbescherming. In Engeland kunnen overtredingen van de *DPA* worden bestraft met administratieve boetes door de Britse gegevensbeschermingsautoriteit.³⁸¹ In België zijn de sanctiemogelijkheden nog strenger. Naast administratieve geldboetes door de Gegevensbeschermingsautoriteit bij inbreuken op de GDPR, voorziet artikel 116 WPO ook in de mogelijkheid tot het opleggen van strafrechtelijke sancties boven op de administratieve sancties o.b.v. artikel 142, 2° WPO.³⁸²

Hoewel beide straffen niet tegelijk opgelegd kunnen worden in licht van *ne bis in idem* beginsel, vloeit hier toch een keuzemogelijkheid voort gezien artikel 142 WPO voorziet in het meedelen van het PV aan zowel het OM als de Gegevensbeschermingsautoriteit.

³⁷⁸ AULD R., *Review of the Criminal Courts of England and Wales*, stationery office 2001, 445-446; Court of appeal 5 februari 2004, Regina v H, EWCA Crim 2847

³⁷⁹ Section 3(1) van de *Private Security Industry Act van 2001* voorziet wel in de mogelijkheid om private onderzoekers te onderwerpen aan een vergunningstelsel, maar deze bepalingen zijn nooit in werking getreden. Private onderzoekers opereren in Engeland bijgevolg nog zonder specifieke beroepsregulering. Er zijn wel al initiatieven genomen om de vergunning in te voeren doch is de politieke wil er nog niet helemaal. Zie: VAZ K., *Private investigators fourth report of session 2012-13, report, together with formal minutes, oral and written evidence · vol. 1*, Stationary Office 2012, 16.

³⁸⁰ BYGRAVE L., *Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits*, Kluwer Law International, 2014, 62.

³⁸¹ Section 196 Data Protection Act 2018.

³⁸² Hoewel gegevensbescherming een belangrijke plaats inneemt in de WPO en art. 116, 1° WPO de gegevensbeschermingsautoriteit de bevoegdheid verleent om toezicht uit te oefenen op de naleving van de WPO en haar uitvoeringsbesluiten, laat de omvang van de masterthesis niet toe hier uitgebreid op in te gaan.

165. **Human Rights Act**

De *Human Rights Act* 1998 (hierna: *HRA*) incorporeert de bepalingen van het EVRM in het Britse nationale recht. Voor private onderzoekers is voornamelijk artikel 8 EVRM relevant, dat het recht op respect voor het privéleven, de familie, de woning en de correspondentie beschermt.

Hoewel de *HRA* in eerste instantie verplichtingen oplegt aan overheidsinstanties, is zij ook indirect relevant voor private onderzoekers. Wanneer zij in opdracht werken voor partijen die zelf onderworpen zijn aan de *HRA*, of wanneer hun handelingen op een ernstige manier inbreuk maken op fundamentele rechten, kunnen zij via civielrechtelijke procedures worden aangesproken wegens schending van het recht op privacy.³⁸³ Dit betekent dat private onderzoekers terughoudend moeten zijn bij het uitvoeren van observaties, het verzamelen van persoonlijke gegevens en het binnendringen in privésferen zonder rechtmatige grondslag.

De situatie is vergelijkbaar met België, waar private speurders onder artikel 80, tweede lid WPO gehouden zijn om bij hun werkzaamheden rekening dienen te houden met individuele rechten en vrijheden. Anders dan in Engeland is deze verplichting in België echter specifiek en uitdrukkelijk verankerd, wat een striktere afbakening van toelaatbare handelingen creëert.³⁸⁴

166. **Protection from Harassment Act**

De *Protection from Harassment Act* van 1997 (hierna *PHA*) verbiedt herhaald gedrag dat angst, intimidatie of ernstige hinder veroorzaakt. Voor private onderzoekers betekent dit dat *surveillance*-activiteiten, indien zij een patroon van ongewenste observatie vormen, onder de toepassing van *harassment* kunnen vallen. Reeds twee afzonderlijke handelingen kunnen volstaan om een "*course of conduct*" aan te nemen. De toetsing gebeurt vanuit het perspectief van een redelijk persoon, en vereist geen expliciete dreiging of fysiek contact.³⁸⁵

In *Jones v. Ruth* wordt bovendien bevestigd dat ook private speurders aansprakelijk kunnen worden gesteld bij grensoverschrijdend gedrag.³⁸⁶ In vergelijking met België, waar bescherming tegen disproportioneel privaat onderzoek nu eerder volgt uit artikel 80 derde lid WPO, biedt de *PHA* in Engeland toch een middel om slachtoffers van hinderlijke private opsporing te beschermen.³⁸⁷

³⁸³ AMOS M., *Human Rights Law*, Oxford University Press, 2e ed., 2014, 132; WADHAM J., MOUNTFIELD H. en PROBERT E., *Blackstone's Guide to the Human Rights Act 1998*, Oxford University Press, 2015, 35.

³⁸⁴ Een onrechtmatige observatie waarbij men herhaaldelijk foto's neemt van iemands private woning zou in België dus gesanctioneerd kunnen worden met een administratieve boete van 100 tot 25000 euro en een schorsing onder de WPO. Onder de *HRA* zou de sanctie hoogstens een burgerrechtelijke vordering o.b.v. artikel 8 *HRA* opleveren. Er bestaat geen algemene strafrechtelijke bescherming van privacy tegen observaties of fotografie vanaf openbare plaatsen. Zonder bijkomende elementen (bijvoorbeeld *stalking*, *harassment*, voyeurisme, binnendringen) is dit geen strafbaar feit. Zie: Art. 151, 1§ Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024; Art. 52 Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, BS 6 december 2024; Court of appeal 7 augustus 2007, *Murray v Express Newspapers*, EWCA Civ 446.

³⁸⁵ House of Lords (VK) 12 juli 2006, *Majrowski v Guy's and St Thomas' NHS Trust* UKHL 34; Section 1(2) *Protection from Harassment Act* 1997.

³⁸⁶ Court of appeal (VK) 12 juli 2011, *Jones v Ruth* EWHC 105.

³⁸⁷ Of het veel zin zou hebben valt te betwijfelen aangezien het een moeilijke opgave is om dergelijk gedrag te identificeren in een geheim privaat onderzoek. De WPO is hierin tegemoet gekomen met artikel 77, 2° WPO waarin kennis gegeven moet worden aan de betrokkene indien men gevolg wenst te geven aan het onderzoek.

167. **Private Security Industry Act**

Hoewel section 3 (1) van de *Private Security Industry Act* van 2001 (hierna: *PSIA*) voorziet in de mogelijkheid om private onderzoekers te onderwerpen aan een vergunningstelsel, zijn deze bepalingen nooit in werking getreden. Private onderzoekers opereren in Engeland bijgevolg zonder specifieke beroepsregulering onder de *PSIA*, in tegenstelling tot andere private veiligheidsberoepen zoals deurwachters of bewakingsagenten.³⁸⁸

4.2.4.2 Vergelijking van bevoegdheden in België en Engeland

168. Uit voorgaande blijkt dat de *private investigator* opereert zonder specifiek wettelijk kader, maar zijn activiteiten dient af te stemmen op verschillende algemene wetten. In wat volgt worden de onderzoekstechnieken van observatie en interviews onder beide rechtsstelsels selectief geanalyseerd.

169. **Observatie.** In Engeland ontbreekt een specifieke regeling voor observaties. Het gadeslaan door private onderzoekers is toegestaan zolang ze geen onrechtmatige inbreuk maken op het privéleven, bijvoorbeeld door herhaalde of indringende gedragingen die onder de *PHA* zouden vallen.³⁸⁹ In *Jones v. Ruth* werd bovendien bevestigd dat het herhaaldelijk volgen of fotograferen, zelfs vanuit een publieke ruimte, kan leiden tot aansprakelijkheid wegens *harassment*.³⁹⁰

170. **Interview.** Hoewel interviews door private onderzoekers in Engeland in beginsel zijn toegestaan, zijn zij onderworpen aan beperkingen die voortvloeien uit het burgerlijk recht.³⁹¹ Wanneer een interviewer gebruik maakt van misleiding, ongewenste druk uitoefent, of een situatie creëert waarin de geïnterviewde zich onder dwang voelt te antwoorden, kan er daarnaast ook sprake zijn van een schending van het recht op eerbiediging van het privéleven onder artikel 8 van de *HRA*. In *Campbell v. MGN Ltd* wordt bevestigd dat zelfs indirecte druk of manipulatie die leidt tot onthulling van privé-informatie, als een inbreuk kan worden gekwalificeerd.³⁹² Bovendien kan ongepaste of herhaalde contactname leiden tot aansprakelijkheid wegens *harassment* onder de *PHA*, zeker indien de ondervraagde zich hierdoor geïntimideerd of onder druk gezet voelt.³⁹³

In België daarentegen is de wetgeving inzake interviews veel strikter geformuleerd. Artikel 83 WPO stelt uitdrukkelijk dat informatie enkel mag worden ingewonnen met volledige vrijwilligheid van de geïnterviewde, en verbiedt elke vorm van misleiding of druk. Deze regel werkt preventief en laat weinig ruimte voor interpretatie of achteraftoetsing, in tegenstelling tot Engeland waar de grenzen voornamelijk *ex-post* door de rechter worden bewaakt.³⁹⁴

³⁸⁸ Section 3 en schedule 2, paragraph 4 *Private Security Industry Act* 2001; Security Industry Authority, 'Private Investigators: Regulation of Private Investigators', <https://www.gov.uk/government/publications/private-investigators-regulation-of-private-investigators> (geraadpleegd op 27 april 2025).

³⁸⁹ Sections 1 en 2 *Protection from Harassment Act* 1997.

³⁹⁰ Court of appeal (VK) 12 juli 2011, *Jones v. Ruth* EWHC 105.

³⁹¹ TUGENDHAT D. en CHRISTIE L., *The Law of Privacy and the Media*, Oxford University Press 2016, 457.

³⁹² House of Lords (VK) 6 mei 2004, *Campbell v. MGN Ltd* UKHL 22.

³⁹³ United Kingdom Supreme Court (VK) 20 maart 2013, *Hayes v. Willoughby* UKSC 17.

³⁹⁴ *Supra* nrs. 50 e.v.

4.3 Publiek private samenwerking

171. **Situatie in België.** Zoals *supra*³⁹⁵ besproken is quasi elke vorm van samenwerking tussen private en publieke speurders uitgesloten in België. Private onderzoekers opereren daardoor volledig parallel aan het publiek onderzoek, met het stakingsbevel als een zwaard van *damocles* hangend boven hun hoofd. Hoewel de *ratio* is om de Belgische rechtsstaat te beschermen, resulteert dit in gemiste kansen om de efficiëntie van complexe onderzoeken te verhogen en publieke middelen gericht in te zetten.³⁹⁶
172. **Contrast met Engeland.** In Engeland daarentegen blijkt uit de praktijk dat private onderzoekers en publieke opsporingsdiensten in bepaalde omstandigheden wel samenwerken. Onderzoek toont aan dat private speurders in Engeland vooral ingeschakeld worden bij dossiers waarin gespecialiseerde expertise vereist is, zoals bij bedrijfsfraude, economische criminaliteit of de opsporing van vermiste personen.³⁹⁷ In dergelijke gevallen werken politiediensten samen met grote onderzoekskantoren om hun capaciteit uit te breiden of toegang te krijgen tot specifieke informatiebronnen die wegens beleids- of economische redenen niet worden vervolgd.³⁹⁸

Die economische redenen zijn niet onbelangrijk gezien er tussen 2010 en 2016 met ongeveer twintig percent bespaard is op de politiediensten. De staatssecretaris voor binnenlandse zaken erkende de gevolgen van de besparingen en zei daarbij dat een toename aan samenwerkingen met private onderzoeksbureaus onvermijdelijk zou zijn.³⁹⁹ Belangrijk is dat er in dezelfde zin ook een oproep werd gedaan voor een duidelijker wettelijk kader om de kernactiviteiten van de politie niet te delegeren en de grenzen van privaat onderzoek duidelijk te definiëren.⁴⁰⁰

³⁹⁵ *Supra* nr. 139 e.v.

³⁹⁶ *Ibid.*

³⁹⁷ GILL M., 'Private Security and Policing: From Public to Private?', in *Private Policing: The Second Generation*, Routledge 2004, p. 90.

³⁹⁸ HOUSE OF COMMONS HOME AFFAIRS COMMITTEE, 'Private Investigators Fourth Report of Session 2012–13', *Stationery Office* 2012, 12.

³⁹⁹ HOME OFFICE, 'Private Investigators', *THE GOVERNMENT RESPONSE TO THE FOURTH REPORT FROM THE HOME AFFAIRS COMMITTEE SESSION 2012-13 HC 100*, stationery office 2013, 2; HOUSE OF COMMONS HOME AFFAIRS COMMITTEE, 'Private Investigators Fourth Report of Session 2012–13', *Stationery Office* 2012, 7; TRAVIS A., 'Simple numbers tell story of police cuts under Theresa May', *The Guardian* 5 juni 2017, <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/jun/05/theresa-may-police-cuts-margaret-thatcher-budgets> (geraadpleegd op 28 april 2025) ; X, 'Reality Check: Are there 20,000 fewer police?', *BBC* 2 mei 2017, <https://www.bbc.com/news/uk-politics-39779288> (geraadpleegd op 28 april 2025).

⁴⁰⁰ HOME OFFICE, 'Private Investigators', *THE GOVERNMENT RESPONSE TO THE FOURTH REPORT FROM THE HOME AFFAIRS COMMITTEE SESSION 2012-13 HC 100*, stationery office 2013, 2.

173. **Risico's.** JOHNSTON wijst op de risico's van samenwerkingen en dat de informele aard ervan kan leiden tot gebrek aan transparantie en toezicht, aangezien private onderzoekers niet onderworpen zijn aan dezelfde professionele standaarden als publieke speurders. Toch wordt zij in de praktijk vaak gedoogd, zeker in situaties waarin de publieke opsporingscapaciteit onder druk staat.⁴⁰¹ De risico's waar JOHNSTON verder op wijst zijn *supra* reeds aangehaald in nr. 135 e.v. en sluiten ook aan bij de gevaren van *grey policing*.

Bij de totstandkoming van de WPO zijn deze risico's besproken geweest.⁴⁰² M.i. is de Belgische wetgever de uitdaging nooit aangegaan om een samenwerkingsmogelijkheid te faciliteren door angst van deze risico's, de Britse wetgever daarentegen doet alsof de risico's niet bestaan.

174. **Buitenlandse inmenging.** Een ander risico uit zich in het feit dat de overheid een vermenging van buitenlandse mogendheden riskeert op haar eigen grondgebied. Zo heeft het ministerie van veiligheid een richtsnoer uitgebracht waarin wordt vermeld dat private speurders moeten nagaan of hun cliënten geen functionarissen zijn van o.a. Rusland, Iran en China.⁴⁰³ De richtlijn biedt een vragenlijst en geeft enkele punten waar private speurders extra op moeten letten om zo hun strafrechtelijke aansprakelijkheid en een gevangenisstraf tot 14 jaar uit te sluiten.⁴⁰⁴

⁴⁰¹ JOHNSTON L., 'Private Policing: Uniformity and Diversity', *Modern Law Review*, Vol. 55, No. 2 1992, 53.

⁴⁰² MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, 24 april 2024, nr. 55-3935/001, 74.

⁴⁰³ HOME OFFICE, 'Guide to the National Security Act 2023 for Security Professionals', *Stationery Office* 2025.

⁴⁰⁴ Section 16(7) National Security Act 2023.

4.4 Rechtsvergelijking met de Wet Private Opsporing

175. Hoewel België en Engeland elk een uiterste positie innemen – België met maximale regulering via de WPO, Engeland door geen sectorspecifieke regelgeving in te voeren – valt het op dat in beide landen geen expliciete wettelijke bepalingen bestaan die een samenwerking tussen private en publieke speurders regelen. In Engeland worden samenwerkingen wel gedoogd en komen ze in de praktijk geregeld voor, maar zelfs daar ontbreken formele regels over de actieradius van een privaat onderzoeker tijdens een samenlopend onderzoek. Gezien het adversaire karakter van het Britse strafproces, wordt pas *ex post* door de rechter getoetst of de wijze van bewijsvergaring toelaatbaar is.

Hoewel in rapporten en hoorzittingen, aanbevelingen zijn geformuleerd over de noodzaak van transparantie en toezicht, is een echte wettelijke denkoefening over samenwerking tussen private en publieke onderzoekers in Engeland uitgebleven. M.i. kan dit verklaard worden door de inherente vrijheid die private actoren genieten binnen het adversaire systeem, waardoor regulering minder vanzelfsprekend is en de private sector in zekere mate vrij spel behoudt.

In België leidt de rigide scheiding tot gemiste kansen, vooral in dossiers waar gespecialiseerde private expertise een meerwaarde zou kunnen betekenen, zoals in *cybercrime*- of fraude onderzoek. In Engeland heeft de vrije samenwerking geleid tot een informele praktijk die flexibiliteit biedt, maar tegelijk gepaard gaat met risico's op onvoldoende controle, belangenconflicten en integriteitsproblemen binnen het strafproces. De Engelse benadering lijkt dan ook vooral het gevolg van een combinatie van onderfinanciering van publieke actoren en een gebrek aan regulerende impuls, eerder dan een doordachte visie op samenwerking.

Naar mijn mening tonen beide systemen aan dat een uitgewerkte regeling inzake samenwerking tussen private en publieke speurders wenselijk is, vanuit twee specifieke perspectieven: enerzijds het gebrek aan gespecialiseerde expertise binnen bepaalde nichedomeinen, en anderzijds, meer typisch voor Engeland, het probleem van onderbemanning bij publieke opsporingsdiensten.

Hoewel de Belgische wetgever de bescherming van de rechtsstaat naar voren schuift als belangrijkste argument tegen samenwerking, kan uit de rechtsvergelijking worden afgeleid dat de risico's beheersbaar zijn, mits de rechter bij de beoordeling van bewijselementen toetst of de samenwerking rechtmatig tot stand is gekomen.

Aangezien België reeds een sanctiemechanisme voor private onderzoekers heeft ingevoerd, zou dit systeem ook kunnen fungeren als corrigerende factor in het geval gecontroleerde publiek-private samenwerking zou worden toegestaan. Het bestaande sanctiestelsel zou daarbij een sterk autoregulerend effect creëren. Door geen ruimte te laten voor samenwerking heeft België evenwel een belangrijke kans gemist om private expertise te integreren in het strafproces.

5. Evaluatie van de spanningsvelden in het hervormd privaat onderzoek

176. **Plaats binnen het onderzoek.** In dit laatste deel wordt de centrale onderzoeksvraag beantwoord: "In welke mate brengt de WPO balans in de spanningsvelden tussen publieke en private onderzoeken, mede vanuit rechtsvergelijkend perspectief?"

Dit slotstuk biedt een kritische evaluatie van de hervorming ingevoerd door de WPO tegen de achtergrond van het verstoorde evenwicht tussen publieke en private speurders. Deze evaluatie gebeurt aan de hand van eerder geïdentificeerde knelpunten tussen publieke en private opsporing, alsook in vergelijking met de Britse regelgeving omtrent private opsporing.

Door de gelijkenissen en verschillen tussen beide rechtsstelsels te analyseren, wordt nagegaan in hoeverre de WPO erin slaagt een nieuw evenwicht tot stand te brengen, zowel binnen het Belgische kader als vanuit een breder rechtsvergelijkend perspectief, geïnspireerd door het *common law*-denken.

5.1 Evenwichtsoefening: (uit) balans?

177. De aanvankelijke indruk dat de WPO een '*future-proof* wettelijk kader' zou creëren na jaren van stilstand⁴⁰⁵, blijkt bij nadere beschouwing slechts gedeeltelijk houdbaar. Hoewel de wet op bepaalde punten duidelijke vooruitgang boekt blijven sommige hervormingen moeilijk te verantwoorden, zeker in het licht van de nog steeds sterk beperkte rol van private speurders binnen het strafrechtelijk onderzoek. Deze spanning vormt het uitgangspunt voor de hiernavolgende analyse.
178. **Vergunning zonder bevoegdheid?** In deel 1 werd aangetoond dat de filosofie achter beide onderzoeken fundamenteel verschilt, en dat deze visie van de wetgever mede de keuze voor een uiteenlopende aanpak inzake strafrechtelijke feiten verklaart. Deze insteek loopt als een rode draad doorheen deze masterproef: publiek onderzoek wordt structureel als belangrijker beschouwd dan privaat onderzoek. Deze visie weerspiegelt zich ook in de controlemechanismen, die aanleiding geven tot moeilijk verdedigbare keuzes. Zo rijst de vraag waarom private onderzoekers aan strikte voorwaarden moeten voldoen om een vergunning te verkrijgen, terwijl hun bevoegdheden niet verder reiken dan die van een gewone burger. Deze benadering staat in contrast met het Britse model, waar geen vergunningsplicht geldt en *private investigators* actief kunnen bijdragen aan een strafrechtelijk dossier.
179. **Nieuwe regels voor oude methoden.** De analyse van observatie en interview als kernactiviteiten binnen het private onderzoek toont aan dat de wetgever niet streeft naar een functionele gelijktrekking met het strafrechtelijk onderzoeksmodel, maar naar een strikte juridische afbakening binnen een autonoom normatief regime. Dit weerspiegelt een bewuste keuze om het spanningsveld nop te lossen door het private luik streng te omkaderen met nieuwe regels voor oude methoden.
- Wat op het eerste gezicht een poging tot balans lijkt, blijkt bij nader inzien veeleer een poging tot overmatige beheersing. De privaat onderzoeker wordt gevat in een systeem van verregaande beperkingen, waarbij zelfs bij lichte normoverschrijding disproportionele gevolgen dreigen. Vanuit mijn onderzoek blijkt dat deze asymmetrie nauwelijks wordt gecompenseerd door inhoudelijke bevoegdheden of procedurele waarborgen aan private zijde. Bovendien heeft een verregaande gelijkstelling tussen beide onderzoeksmodellen weinig nut, aangezien observatie en interview binnen respectievelijk het privaat en publiek onderzoek vertrekken vanuit fundamenteel verschillende finaliteiten.
- Hoewel de WPO misbruiken uit het verleden terecht corrigeert, gebeurt dit via een restrictieve benadering die de effectiviteit en zelfstandigheid van het interview en de observatie onder druk zet. In die zin leidt de regulering van deze kernactiviteiten niet tot een evenwicht, maar een scheeftrekking van de private handelingen t.a.v. de publieke.

⁴⁰⁵ "...Met deze noodzakelijke update van de regels, bieden we de sector van de private opsporing een *future-proof* wettelijk kader...", -Minister van Binnenlandse Zaken, Annelies Verlinden; *Supra* nr. 1.

180. **De prijs van professionalisering.** De evolutie van het statuut van privédetective naar dat van privaat onderzoeker werd in de WPO voorgesteld als een professionaliseringsproces, maar uit de analyse blijkt dat deze hervorming in de praktijk eerder nieuwe onevenwichten creëert dan bestaande spanningsvelden oplost. Wat als een evenwichtsoefening gepresenteerd wordt, lijkt in werkelijkheid vooral te steunen op één sleutelbegrip: restrictie. Op vrijwel elk pijnpunt heeft de wetgever gereageerd met een verregaande inperking van de handelingsvrijheid van private onderzoekers.

Op zichzelf kan de verstrenging van de toegangspoort tot het beroep gerechtvaardigd worden. Een scherpere selectie – via strengere vergunningsvoorwaarden en het nieuwe criterium van het ‘gewenste profiel’ – draagt bij aan een kwaliteitsvollere beroepsuitoefening en kan het maatschappelijke draagvlak voor private opsporing versterken. Wat echter moeilijker te verantwoorden valt, is de cumulatie van bijkomende verplichtingen die verder reiken dan wat functioneel noodzakelijk lijkt. Zo roept het nieuwe vereiste van een gerechtvaardigd belang een bijkomende waakzaamheidsplicht in het leven, wordt een voortdurende proportionaliteitstoets opgelegd en geldt er een uitgebreide lijst van bijkomende beperkingen die de operationele marge sterk inperken.

M.i. resulteert dit in het slechtste van twee werelden: een verhoogde instapdrempel gecombineerd met een normatief kluwen dat de autonome uitvoering van het beroep dreigt te verstikken. Deze wetgevende strategie lijkt eerder ingegeven door een fundamenteel wantrouwen dan door een oprechte poging tot integratie of herwaardering van private opsporing binnen het bredere opsporingslandschap. In plaats van een evenwichtsoefening is hier sprake van wat ik zou omschrijven als een uithollingsoefening, waarbij het statuut weliswaar gereguleerd wordt, maar de ruimte om het beroep zinvol in te vullen eerder beperkt blijft.

181. **Uitdunning van het arsenaal.** De restrictieve benadering van de wetgever laat zich ook voelen in de selectie en afbakening van toegestane onderzoeksmethoden. M.i. werd er te weinig aandacht besteed aan de implicaties van het vermommingsverbod. Daarmee wordt een wezenlijk aspect van het onderzoeksarsenaal nagenoeg geneutraliseerd. *Mystery shopping* wordt hierdoor praktisch onmogelijk, maar ook andere vormen van informatie-inwinning in sociaal gevoelige contexten worden ernstig bemoeilijkt. De mogelijkheid voor een privaat onderzoeker om – binnen strikte, maar redelijke grenzen – toegang te krijgen tot omgevingen waarin herkenbaarheid de opdracht ondermijnt, maakt net deel uit van de kerndynamiek van het beroep. Hier had de wetgever kunnen kiezen voor een genuanceerdere regeling die het risico beheerst zonder de methode volledig uit te sluiten.

De restrictieve aanpak manifesteert zich eveneens in het principiële verbod op toegang tot overheidsdatabanken. i.p.v. te opteren voor een gereguleerd toegangskader, koos de wetgever voor een categorische uitsluiting.

Zelfs het verstrekken van basisinformatie zoals de verblijfplaats van een betrokkene vereist in beginsel diens expliciete toestemming, met slechts beperkte uitzonderingen in situaties van aantoonbaar dringend belang. Ook deze benadering getuigt niet van een genuanceerde evenwichtsoefening, maar veeleer van wantrouwen.

Ten slotte kunnen enkele beperkingen zoals het verbod op wapendracht, het provocatieverbod en het gebruik van technische volgsystemen — zoals *trackers* of drones — wel gerechtvaardigd worden, gelet op het feit dat ook bij publieke opsporing deze middelen onderworpen zijn aan streng toezicht. Toch blijven dit eerder uitzonderingen op een breder patroon. Het geheel aan maatregelen resulteert in een aanzienlijke uitdunning van het instrumentarium van de privaas onderzoeker, zonder dat daar een reële herwaardering tegenover staat. De balans wordt hiermee niet gecorrigeerd, maar verder uit evenwicht gebracht.

182. **Gemiste kans op samenwerking.** Wat betreft synergie of enige vorm van samenwerking met publieke actoren kan het kort gehouden worden — net zoals de wetgever dat heeft gedaan. De enige bepalingen die interactie met het strafrechtelijk onderzoek regelen, betreffen de meldplicht, het bevel tot overheveling van bewijs en het bevel tot opschorting. Het gaat daarbij uitsluitend om verplichtingen in hoofde van de privaas onderzoeker, zonder enige wederkerigheid of structurele inbedding. Van samenloop is dan ook geen sprake, laat staan van een evenwichtige verhouding. Subonderzoeksvraag 3 kan daarom kordaat beantwoord worden: er zijn geen echte implicaties op het vlak van samenloop, enkel eenzijdig opgelegde verplichtingen.

I.t.t. andere onderdelen van de WPO ligt de nadruk hier niet zozeer op het restrictieve karakter of een fundamenteel wantrouwen tegenover private actoren — al is dat zeker aanwezig — maar veeleer op een diepgewortelde vrees dat samenwerking met private speurders een bedreiging zou vormen voor de rechtsstaat. De rechtsvergelijking met het Britse rechtstelsel toont aan dat dit geen noodzakelijke reflex hoeft te zijn: daar blijkt samenwerking wel mogelijk, en kunnen interdisciplinaire onderzoeken gevoerd worden waarin publieke en private actoren samen optreden.

Een en ander werpt vragen op over de beperkte denkoefening die in België is gemaakt rond publiek-private samenwerking in specifieke onderzoeksdomeinen. Door zich te verschansen achter het formele discours van de rechtsstaat, heeft de wetgever m.i. een kans gemist om werk te maken van een normatief kader dat wél tot een evenwicht had kunnen leiden — een kader dat de legitimiteit van privaas onderzoek versterkt én bijdraagt aan een efficiënter opsporingsapparaat.

183. **Rechtsvergelijking: twee uitersten.** Uit de rechtsvergelijking blijkt dat het Belgische en Britse rechtstelsel twee uitersten vertegenwoordigen. Enerzijds is er de Belgische wetgever, die opteerde voor een model van maximale regulering; anderzijds de Britse wetgever, waar nauwelijks sprake is van wettelijke regulering van het beroep. Daarbij moet worden opgemerkt dat de aard van beide rechtstelsels fundamenteel verschilt: een adversair systeem, zoals in het VK, biedt van nature meer ruimte voor privaat onderzoek dan een hybride inquisitoir-accusatoir systeem zoals het Belgische.

Het Britse model kent niet alleen een grotere operationele marge voor private onderzoekers, maar laat ook ruimte voor functionele samenloop in strafrechtelijke onderzoeken. Opvallend is dat er zelfs geen vergunningsverplichting geldt: toegang tot de sector is in grote mate afhankelijk van reputatie en marktwerking. Dit roept de vraag op in hoeverre Britse politiediensten systematisch afwegen met wie zij samenwerken, en welke kwaliteitswaarborgen daarbij daadwerkelijk gehanteerd worden.

Hoewel het Britse systeem in zijn huidige vorm — zonder enig wettelijk kader — m.i. niet wenselijk is, zet het wel aan tot reflectie. In het bijzonder over het feit dat in België, ondanks suggesties van beroepsorganisaties tijdens de hoorzittingen over de WPO, zelfs geen aanzet werd gemaakt tot het ontwikkelen van een publiek-privaat samenwerkingsmodel. De rechtsvergelijking toont aan dat samenwerking in het Britse stelsel ook zonder formele regulering mogelijk is, terwijl in België elk contact met het publieke luik beperkt blijft tot meldplichten en bevelen opgelegd aan de privaat onderzoeker.

Daaruit volgt m.i. dat een restrictief kader niet noodzakelijk leidt tot een sterkere of meer legitieme private opsporingssector. Hoewel het pad van de Britse wetgever — lees: geen regulering — niet mijn aanbeveling zou zijn, biedt het wel waardevolle aanknopingspunten. Meer bepaald over hoe politiediensten in de praktijk een beroep doen op private onderzoekers en hoe een dergelijk model, mits aangepaste waarborgen, zou kunnen worden verzoend met artikelen 103 en 104 WPO, die vandaag louter vanuit een eenzijdig en controlerend perspectief zijn opgebouwd.

6. Conclusie

184. Uit voorgaande evaluatie blijkt aldus dat de centrale onderzoeksvraag: *“In welke mate brengt de WPO balans in de spanningsvelden tussen publieke en private onderzoeken, mede vanuit rechtsvergelijkend perspectief?”* vanuit twee perspectieven beantwoord kan worden:

- 1) Vanuit een rechtstatelijke invalshoek, waarbij strafrechtelijk onderzoek strikt wordt toevertrouwd aan publieke opsporingsinstanties;
- 2) Vanuit een efficiëntiegericht perspectief, dat vertrekt vanuit de ambitie om het opsporingslandschap zo doeltreffend mogelijk te organiseren.

1) Wanneer men de eerste optiek hanteert, kan de centrale onderzoeksvraag positief worden beantwoord: de WPO heeft een duidelijk afgebakende en strikt begrensde rol gecreëerd voor de privaatsonderzoeker, waarbij diens actieradius in sterke mate is ingeperkt en op geen enkel moment het niveau van publieke speurders benadert. Dit blijkt zowel uit de regulering van opsporingshandelingen als uit de invoering van nieuwe en herwerkte verboden, die paal en perk stellen aan de handelingsvrijheid van private actoren.

De doelstellingen die in de parlementaire voorbereiding werden uiteengezet, zijn daarmee niet alleen gerealiseerd, maar m.i. zelfs overschreden. Zoals eerder besproken, laten sommige verboden zich moeilijk verantwoorden in het licht van de reeds verstrengde toegangspoort tot het beroep. Vanuit dit rechtstatelijke perspectief heeft de wetgever haar doelstelling dus niet enkel bereikt, maar is zij daaraan voorbijgeschoten.

2) Het antwoord valt echter anders uit wanneer men de centrale onderzoeksvraag benadert vanuit het tweede perspectief, met name dat van efficiëntie en functionele complementariteit tussen publieke en private opsporing. Vanuit dit uitgangspunt is er sprake van een eerder nefaste situatie voor de opsporingssector. De wetgever is in zijn aanpak allerm minst mild geweest: niet alleen werd het bestaande arsenaal aan onderzoeksmethoden drastisch ingeperkt, ook de aantrekkelijkheid van het beroep — zowel voor onderzoekers als voor opdrachtgevers — is aanzienlijk afgenomen.

M.i. dient de centrale vraag vanuit dit perspectief negatief te worden beantwoord. De spanningsvelden zijn niet opgelost via wederzijdse afstemming of integratie, maar via unilaterale inperking. Het resultaat is geen evenwicht, maar een reductie van het beroep tot een omhulsel van de vroegere privédetective. Waar het privaatsonderzoek vroeger te ruim werd geïnterpreteerd, bleef het een beroep met maatschappelijk nut en een zekere professionele legitimiteit — ondanks foute beeldvorming. Wat vandaag overblijft na de hervorming is een beroep dat zijn maatschappelijke relevantie in grote mate verloren heeft.

Daarenboven zijn alle mogelijkheden om via een gereguleerd kader samenwerking met het strafrechtelijk onderzoek toe te laten, systematisch onbenut gelaten. Er is geen kader voorzien voor functionele synergie of informatiedoorstroming — zelfs niet in uitzonderlijke gevallen waarin samenwerking evident zou kunnen bijdragen tot een doeltreffender onderzoeksproces. Op die manier is niet alleen de efficiëntie opgeofferd ten voordele van een rigide interpretatie van de rechtsstaat,

maar ook een beroep dat in potentie een waardevolle schakel kon vormen binnen het bredere opsporingslandschap.

De centrale onderzoeksvraag moet vanuit deze optiek dan ook negatief beantwoord worden: de ambitie om een evenwichtig en efficiënt opsporingskader uit te bouwen waarin ook private actoren een verantwoorde plaats krijgen, is niet gerealiseerd, maar m.i. bewust verlaten uit angst voor institutionele vermenging.

7. Bibliografie

7.1 België

7.1.1 Wetgeving

7.1.1.1 Wetgevende normen

Wetboek van Strafvordering van 17 november 1808, *BS* 27 november 1808.

Strafwetboek van 8 juni 1867, *BS* 9 juni 1867.

Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, *BS* 22 juni 1935.

Wet van 8 april 1964 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 15 april 1965.

Wet van 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize, huiszoeking of vrijheidsbeneming mag worden verricht, *BS* 28 juni 1969.

Wet 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé-detective, *BS* 2 oktober 1991.

Wet van 15 augustus 1992 op het Politieambt, *BS* 22 december 1992.

Wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, *BS* 2 april 1998.

Wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, *BS* 18 december 1998.

Wet van 6 januari 2003 betreffende de bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden, *BS* 12 mei 2003.

Wet van 13 augustus 2011 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan, *BS* 5 september 2011.

Wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen, *BS* 9 juli 2014.

Wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid, *BS* 31 oktober 2017.

Burgerlijk wetboek van 13 april 2019, *BS* 1 november 2019.

Wet van 18 januari 2024 om justitie menselijker, sneller en straffer te maken, *BS* 26 januari 2024.

Wet van 27 maart 2024 houdende bepalingen inzake digitalisering van justitie en diverse bepalingen Ibis, *BS* 29 maart 2024.

Wet van 18 mei 2024 tot regeling van de private opsporing, *BS* 6 december 2024.

7.1.1.2 Voorbereidende werken

MvT, Parl.St. SENAAT, 1990-91, 28 februari 1991, nr. S.1259-1.

MvT, Parl.St. KAMER, 2001-02, 50K1688/001.

MvT, Parl.St. KAMER, 2023-24, nr. 55-3935/001.

Wetsontwerp betreffende de bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden, memorie van toelichting, Parl.St. Kamer 2001-02, 50K1688/001.

Amendement (K. METSU) op het wetsontwerp tot regeling van de private opsporing, KAMER, 2023-2024, 24 april 2024, nr. 55-3953/005.

Integraal verslag, FED. PARL. COMM. NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE BINNENLANDSE ZAKEN, DE ALGEMENE ZAKEN, DE OPVOEDING EN HET OPENBAAR AMBT, 1990-1991, 4 juli 1991, 1678/3.

GEGEVENSBECHERMINGSAUTORITEIT, Advies m.b.t. een voorontwerp van wet tot regeling van de private opsporing, 27 november 2020, nr. 127/2020.

SOMERS B., Hoorzittingen over de evaluatie van de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective, KAMER, 2013, DOC53 2711/001.

7.1.2 Rechtspraak

EHRM 13 september 2007, 27521/04, ECLI:CE:ECHR:2007:0913DEC002752104, Moullet/Frankrijk.

EHRM 19 februari 2013, 47195/06, ECLI:- CE:ECHR:2013:0219JUD004719506, Müller-Hartburg/Oostenrijk.

EHRM 15 september 2020, 21218/12, ECLI:CE:ECHR:2020:0915JUD002121812, ČIVINSKAITĖ/LITOUWEN.

EHRM 15 DECEMBER 2020, 33399/18, ECLI: CE:ECHR:2020:1215JUD003339918, PIŞKIN/TURKIJE.

GwH 19 juli 2007, TGR 2008, nr. 55, noot BILIOUW G.

GwH 25 juni 2020 nr. 97/2020.

Cass. 23 april 2024, P.23.1632.N.

Cass. 16 december 2021, AR C.18.0314.N.

Cass. 14 juni 2021, AR C.20.0418.N.

Cass. 9 november 2013, P.13.1779.N, concl. DUINSLAEGER P., *T.Strafr.* 2014/3, 84, noot SCHUERMANS F.

Cass. 9 oktober 2013, P.13.1191.F.

Cass. 24 april 2007, RW 2007-08, 1199, noot DE SMET B.

HvB Gent 14 oktober 2015, 2015/VZ/55.

Corr. Hasselt 14 juni 2011, *Vigiles* 2014, 257, noot SAELENS R.

7.1.3 Rechtsleer

7.1.3.1 Boeken

LYSENS T., DE BUYST D. en RONSE C., *Handboek Deskundigenonderzoek*, Kluwer, 2024.

BEERNAERT M.-A., VANDERMEERSCH D. en GIACOMETTI M., *Droit de la procédure pénale*, die Keure, 2025.

BEKAERT P., DESCHEPPER T. en DE MEESTER T., *Handboek voor de advocaat-stagiair. Strafprocesrecht*, Kluwer, 2024.

DE SMET B. *Deskundigen in het strafproces. Algemene beginselen*, Kluwer, 2015.

DE MEULENAER S., DE BIE B. en DHONDT F., *Fraude en onrechtmatig handelen in uw organisatie. Van melding tot privaat onderzoek*, LeA Uitgevers, 2024.

DERUYCK F. en VAN LANDEGHEM Y., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht*, Die Keure, 2021.

DERUYCK F., *Overzicht van het Belgisch strafprocesrecht, 5de editie*, Die Keure, 2024.

DE WOLF T., LINERS A. en VANDERHEIDEN K., *Zakboekje Strafprocesrecht*, Kluwer, 2023.

GIACOMETTI M., PIRSON V. en VANDERMEERSCH D., *Actualités en procédure pénale: de l'audition à l'exécution*, Anthemis, 2020.

KESTEMONT L., SCHOUKENS P. en HENDRICKX K. e.a. (eds.), *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Acco, 2021.

VAN DEN WYNGAERT C., *Kennismaking met het strafprocesrecht*, Maklu, 2010.

VERSTRAETEN R., *Handboek strafvordering*, Maklu, 2012.

VERSTRAETEN R. en VERBRUGGEN F., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Larcier, 2024.

7.1.3.2 Tijdschriften

BERKMOES H., 'Observatie (bijzondere opsporingsmethoden)', X., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer* 2022.

BERKMOES H. 'Infiltratie door politieambtenaar (bijzondere opsporingsmethoden)' in OSS 2022 afl. 100.

DE BIE B. en VERHAGE A., 'Fraudebestrijding in België anno 2010: quo vadis?', *Orde dag* 2010, nr. 51.

DE BIE B., LAMMERS E.J. en DE SAMBLANX M., 'De bijzondere inspectiediensten: een reflectie vanuit een private visie', *Orde dag* 2007, afl. 39.

DE HERT P. en DECAIGNY T., 'Evolueren het Nederlandse en het Belgische strafproces naar adversaire systemen?', *Strafblad* 2013.

DE NAUW A., 'De rol van private actoren bij de opsporing van misdrijven', *Tijdschrift voor Strafrecht* 2017, afl. 2.

DERUYCK F., 'Wat krom is, wordt recht. Over de bruikbaarheid van onrechtmatig verkregen bewijs' in X, *Strafrecht en strafprocesrecht, XXXIIe Postuniversitaire cyclus Willy Delva* 2005-06, Kluwer, 2006 nr. 14.

DE SMET B., 'Deskundigenonderzoek in strafzaken' in LYSSENS T., DE BUYST D. en RONSE C., *Handboek Deskundigenonderzoek*, Kluwer, 2024.

HOOGENBOOM B., 'Grey Policing: a theoretical framework', *Policing and Society* 1991, vol. 2.

HUYBRECHTS L., 'Aangifte van misdrijven', *Comm.Straf., Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2012, (5).

HUTSEBAUT F., 'Private opsporing en de bewijsvoering voor de (straf)rechter' in VAN OUTRIVE L., DECORTE T. en VAN LAETHEM W., *Private bewaking en opsporing en de grondrechten van de mens*, Politeia, 1995.

HEYMANS J. en LAMBERIGTS S., "Les enquêtes internes au sein des entreprises en cas de suspicion de fraude" in FRANSSEN V. en MASSET A. (eds.), *Le droit pénal et la procédure pénale en constante évolution*, Anthemis, 2022, (245).

HOFKENS J., LAMBERIGTS S. en WITVROUW S., 'De impact van de nieuwe wet private opsporing op hr-onderzoeken', *Or.* 2025/2.

LAMBERIGTS S. en WITVROUW S., 'Cassatie spreekt zich uit over private interne onderzoeken en artikel 6 EVRM', *TBH* 2024.

MEESE J., 'Het bewijs in strafzaken' in Taelman P. (ed.), *Efficiënt procederen voor een goede rechtsbedeling. XLste Postuniversitaire Cyclus Willy Delva*, Kluwer, 2016.

PEETERS W. en GOOSSENS F., 'De bijzondere inspectiediensten: meer transparantie gevraagd', *Orde dag* 2010, nr. 51.

ROMBOUX C., 'Huiszoeking en opsporing' in *Postal Memorialis - Lexicon strafrecht, strafvordering en bijzondere wetten*, 2013.

SCHUERMANS F., 'Verboden provocatie' in *T.Strafr.* 2011, afl. 3.

VANDEPLAS A., 'Proactieve recherche' in *Comm.Straf.*, 2003, afl. 43.

VERHAGE A., 'Over kerntaken gesproken... Opsporing als vergeten onderdeel van het kerntakendebat', in *Orde Dag* 2006 nr. 33.

VANDERMEERSCH M., 'Veelvuldige Antigoon-rechtspraak: valt er nog een lijn te trekken wanneer onrechtmatig bewijs buitenspel staat?' in *T.Strafr.* 2024/6.

VAN DER SYPE Y., 'Antigoon gesust: Het privédetectiveverslag als bewijs in (on)rechte', *Or.* 2015.

VANDERHEIDEN K., 'Verhoor van getuigen', X, *Postal Memorialis. Lexicon strafrecht, strafvordering en bijzondere wetten*, Kluwer, 2021.

7.1.3.3 Actualiteit

BOVÉ L., 'Privédetectives hebben vrij spel', *De Morgen*, 21 augustus 2012.

BOVÉ L., 'Geen controle op privédetectives', *De Tijd*, 21 augustus 2012.

BOVÉ L., 'Klachten tegen privédetectives leiden tot niets', *De Tijd*, 7 december 2016.

VANACKER L., 'Detectives klissen valse vastgoedmakelaars', *De Tijd*, 5 mei 2021.

ROMANS S., 'Brussels parket kreunt onder personeelstekort: 'We kunnen niet meer alle misdrijven vervolgen'', *De Tijd*, 22 augustus 2023.

ROMANS S., 'Explosie aan seponeringen bij Brussels gerecht door tekort aan speurders', *De Tijd*, 1 september 2023.

VANHECKE N., 'Politie maakt misbruik van eigen nationale databank', *De Standaard*, 25 mei 2023 (geraadpleegd op 10 mei 2025).

VERBERGT M., 'Bedrijven krijgen minder vrijheid om misbruik door personeel te onderzoeken', *De Tijd*, 26 oktober 2024.

X, 'Politie te laks voor misbruik databank', *De Standaard*, 5 mei 2017 (geraadpleegd op 10 mei 2025).

7.2 Verenigd Koninkrijk

7.2.1 Wetgeving

7.2.1.1 Wetgevende normen

Criminal Procedure (Attendance of Witnesses) Act 1965.

Prosecution of Offences Act 1985.

Criminal Procedure and Investigations Act 1996.

Protection from Harassment Act 1997.

Private Security Industry Act van 2001.

Criminal Procedure and Investigations Act 1996 (section 23(1)) Code of Practice 2015.

Data Protection Act 2018.

Criminal Procedure Rules 2020.

National Security Act 2023.

7.2.1.2 Parlementaire werken

HOUSE OF COMMONS HOME AFFAIRS COMMITTEE, 'Private Investigators Fourth Report of Session 2012–13', *Stationery Office* 2012.

HOME OFFICE, 'Private Investigators', *THE GOVERNMENT RESPONSE TO THE FOURTH REPORT FROM THE HOME AFFAIRS COMMITTEE SESSION 2012-13 HC 100*, stationery office 2013.

HOUSE OF COMMONS JUSTICE COMMITTEE, 'Disclosure of evidence in criminal cases', *Eleventh Report of Session 2017–19*, 2018.

HOME OFFICE, 'Guide to the National Security Act 2023 for Security Professionals', *Stationery Office* 2025.

7.2.2 Rechtspraak

United Kingdom Supreme Court (VK) 20 maart 2013, Hayes v. Willoughby, *UKSC* 17.

House of Lords (VK) 6 mei 2004, Campbell v. MGN Ltd, *UKHL* 22.

House of Lords (VK) 12 juli 2006, Majrowski v. Guy's and St Thomas' NHS Trust, *UKHL* 34.

Court of Appeal (VK) 5 februari 2004, Regina v. H, *EWCA Crim* 2847.

Court of appeal (VK) 7 augustus 2007, Murray v Express Newspapers, *EWCA Civ* 446.

Court of appeal (VK) 11 augustus 2009 R v. Grant, *EWCA Crim* 1089.

Court of appeal (VK) 8 juli 2009, Regina v. Flook, *1 CR App R* 434.

Court of appeal (VK) 21 december 2010, R v. Olu, *EWCA Crim* 2975.

Court of appeal (VK) 16 februari 2011, R v. Malook, *EWCA Crim* 254.

Court of appeal (VK) 12 juli 2011, Jones v. Ruth, *EWHC* 105.

7.2.3 Rechtsleer

7.2.3.1 Boeken

AMOS M., *Human Rights Law*, Oxford University Press, 2e ed., 2014.

ASHWORTH A. en REDMAYNE M., *The Criminal Process (4th Edition)*, Oxford University Press 2010.

AULD R., *Review of the Criminal Courts of England and Wales*, stationery office 2001.

BRANTS C. H. en RINGALDA A., *Issues of Convergence*, Wolf Legal Publishers 2011.

BYGRAVE L., *Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits*, Kluwer Law International, 2014.

CORKER D. en PARKINSON S., *Disclosure in Criminal Proceedings*, Oxford University Press 2009.

CORKER D SPRACK, J. en ENGELHARDT-SPRACK M., *A Practical Approach to Criminal Procedure*, Oxford University Press 2019.

GILL M. en HART J., *Historical perspectives on private investigation in Britain and the US*, Security Journal 1996.

MASON S., *Electronic Evidence: Disclosure, Discoverability and Admissibility*, LexisNexis Butterworths 2007.

ORMEROD D., MURPHY P. en PHILLIPS J., *Blackstone's Criminal Practice*, Oxford University Press 2015.

RYAN J., *A short guide to the criminal justice system*, House of Commons Library, 11 januari 2022.

TUGENDHAT D. en CHRISTIE L., *The Law of Privacy and the Media*, Oxford University Press 2016.

WADHAM J., MOUNTFIELD H. en PROBERT E., *Blackstone's Guide to the Human Rights Act 1998*, Oxford University Press, 2015.

7.2.3.2 Tijdschriften

SPENCER J. R., 'The English System', in: DELMAS-MARTY D. en SPENCER J. R. (red.), *European Criminal Procedures*, Cambridge: Cambridge University Press 2002.

SKLANSKY D., 'The Private Police', *UCLA Law Review* 1999.

JOHNSTON L., 'Private Policing: Uniformity and Diversity', *Modern Law Review*, Vol. 55, No. 2 1992.

GILL M., 'Private Security and Policing: From Public to Private?', in *Private Policing: The Second Generation*, Routledge 2004.

7.2.3.3 Onlinebronnen

SECURITY INDUSTRY AUTHORITY, 'Private Investigators: Regulation of Private Investigators', <https://www.gov.uk/government/publications/private-investigators-regulation-of-private-investigators> (geraadpleegd op 27 april 2025).

X, 'Reality Check: Are there 20,000 fewer police?', *BBC* 2 mei 2017, <https://www.bbc.com/news/uk-politics-39779288> (geraadpleegd op 28 april 2025).

TRAVIS A., Simple numbers tell story of police cuts under Theresa May', *The Guardian* 5 juni 2017, <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/jun/05/theresa-may-police-cuts-margaret-thatcher-budgets> (geraadpleegd op 28 april 2025).